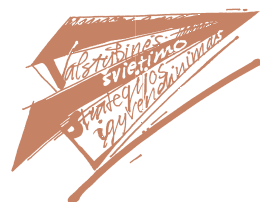

Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimas 2003–2007

*medžiaga
diskusijoms*

Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimas 2003–2007

medžiaga diskusijoms

ŠVIETIMO APRŪPINIMO CENTRAS

VILNIUS 2007

Švietimo ir mokslo ministerija pirmą kartą leidžia leidinį, skirtą Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metams įgyvendinimo apžvalgai. Šis leidinys skirtas politikams, švietimo vadybininkams, mokslininkams, taip pat visiems, kuriuos domina informacija apie šalies švietimą.

Pasiūlymus, komentarus prašome siųsti Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginio planavimo ir analizės skyriaus vedėjui Ričardui Ališauskui (ricardas.alisauskas@smm.lt)

REDAKCINĖ GRUPĖ:

Alvydas Puodžiukas (pirmininkas)
Ričardas Ališauskas
dr. Rita Dukynaitė
dr. Gitana Jurgelaitienė
Jolanta Navickaitė
Arūnas Plikšnys
Romualdas Pusvaškis
dr. Antanas Valantinas

LEIDINIO KONCEPCIJĄ KŪRĖ: Ričardas Ališauskas, dr. Rita Dukynaitė, Rimvydas Labanauskis, Jolanta Navickaitė, Alvydas Puodžiukas, dr. Vaiva Vaicekauskienė, dr. Antanas Valantinas

LEIDINIO RENGĖJAI:

Švietimo plėtotės centro Politikos analizės skyriaus darbuotojai dr. Sandra Balevičienė, Robertas Bartaševičius, Veronika Kožemiakina, Rimvydas Labanauskis, Laima Paurienė, dr. Vaiva Vaicekauskienė, dr. Antanas Valantinas, Rima Zablackė

STATISTINIUS ŠVIETIMO DUOMENIS, INFORMACIJĄ TEIKĖ BEI KONSULTAVO:

Švietimo ir mokslo ministerija: Teresė Aidukienė, Ričardas Ališauskas, Lingailė Bagužienė, Nijolė Bazarienė, Aušra Birietienė, Mindaugas Briedis, Ona Čepulienė, Renaldas Čiužas, Alvidas Dekaminavičius, Antanas Drungilas, dr. Rita Dukynaitė, dr. Gitana Jurgelaitienė, Leokadija Kasperavičienė, Regina Klepačienė, Danutė Kolesnikova, Regina Labinienė, Antanas Levickas, Kristina Markelienė, Rima Martinėnienė, Žilvinas Meškuotis, Jolanta Navickaitė, Arūnas Plikšnys, Romualdas Pusvaškis, Audronė Razmantienė, Edita Sederevičiūtė, Mirga Skakunova, Stasė Skapienė, Marytė Speičienė, Elena Stasiulienė, Marytė Stričkienė, Gražina Šeibokienė, Algimantas Šimaitis, Audronė Šuminienė, Dalia Švelnienė, Ričardas Totoraitis, Kristina Valantinienė, Giedrė Vėsulaitė, dr. Giedrius Viliūnas, dr. Loreta Žadeikaitė, dr. Sigitas Žilionis

Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra: Laima Gudaitė

Profesinio mokymo metodikos centras: Giedrė Beleckienė, dr. Vidmantas Jurgaitis

Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės: Daiva Marcinkevičienė, Salvėja Chomičienė

Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras: Irma Čizienė

Studijų kokybės vertinimo centras: Eugenijus Stumbrys

Švietimo informacinių technologijų centras: Algis Cibulskis, Eduardas Daujotis, Irena Vainorienė, Ona Dzilbutė

Švietimo plėtotės centras: dr. Pranas Gudynas, Eglė Uginčienė

DAILININKAS Romas Dubonis

MAKETUOTOJAS Gintautas Vaitonis

REDAKTORĖS: Mimoza Kligienė, Nijolė Šorienė

Švietimo ir mokslo ministerija teikia visuomenei Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo apžvalgą. 2007-ieji – Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo pusiauokulės refleksijos metai, kuriems baigiantis teiksime siūlymus Lietuvos Respublikos Seimui dėl strategijos tobulinimo.

Tęsiame specialius visuomenės įtraukimo į diskusijas dėl strategijos projektus. 2003–2007 metais nuosekliai vykdėme savo veiklą strateginėmis kryptimis: valdymo, švietimo paslaugų infrastruktūros, paramos mokiniams ir mokytojams tobulinimo, ugdymo turinio individualizavimo ir praktiškumo didinimo, mokytojų ir vadovų kvalifikacijos tobulinimo. Nuosekliai didiname mokytojų atlyginimus, mokinio krepšėlį, investuojame į mokyklų ir bendrabučių renovavimą, aprūpinimą mokymo priemonėmis, technologine tyrimų baze, plėtojame naudojimosi informacinėmis technologijomis galimybes ir t.t. Skatiname šalies mokslo ir technologijų pažangą, plėtojame žinių visuomenę, didiname švietimo finansavimą, investicijas į žmogų ir taip formuojame sąlygas švietimui ir mokslui daryti reikšmingą įtaką šalies konkurencingumui ir žmonių įsidarbinimo galimybėms.

Pagrįstai didžiuojamės pasiektais rezultatais. Pagal ES Jungtinio tyrimų centro apskaičiuotą eksperimentinį suminį švietimo rodiklių indeksą Lietuva kartu su Latvija ir Slovėnija nuo 2000 metų santykinai labiausiai pagerino švietimo būklę. Pralenkėme Čekiją, Lenkiją, Belgiją, Olandiją, Estiją ir esame dešimtoje vietoje Europos Sąjungoje. Tai nuoseklios švietimo prieinamumo, kokybės ir darnios politikos rezultatas. Ryškiausi darbai, tokie kaip ugdymo turinio pertvarka, egzaminų kaita, dešimtmetės pagrindinės mokyklos ir profilinio mokymosi įvedimas, gimnazijų plėtra, kokybės vadybos priemonės, kolegijų įsteigimas, dvipakopė universitetinių studijų sistema, sudarė struktūrines ilgalaikio poveikio sąlygas. Pagausėjo investicijų į mokslą iš užsienio užsakovų.

Svarbiausias iššūkis švietimui ir mokslui dabar – išsaugoti aukštą poziciją ir tobulėti toliau, spręsti ryškiausias problemas, tokias kaip profesinio mokymo ir suaugusiųjų mokymosi plėtra, mokslo ir verslo sąveikos stiprinimas.

Tikimės, kad atvira švietimo sėkmių ir tobulintinių sričių analizė, skelbiami duomenys sulauks politikų, pedagogų ir kitų visuomenės narių dėmesio, padės apsispręsti dėl tolesnių švietimo plėtotės krypčių. Švietimo bendruomenę, socialinius partnerius kviečiame talkon šalies žmonių labui.

Roma Žakaitienė
švietimo ir mokslo ministrė

Turinys

Valstybės švietimo strategijos įgyvendinimas • 7

Keli pagrindiniai skaičiai • 12

I TIKSLAS • 14

Sukuriama veiksminga ir darni, atsakingu valdymu, tikslingu finansavimu ir racionaliu išteklių naudojimu pagrįsta švietimo sistema

Atsakingas valdymas • 15

Tikslingas finansavimas • 25

II TIKSLAS • 34

Išplėtojama tęstinė, mokymąsi visą gyvenimą laiduojanti ir prieinama, socialiai teisinga švietimo sistema

Mokymosi prieinamumas, tęstinumas, integralumas • 35

Socialiai teisingos mokymosi ir studijų sąlygos • 45

III TIKSLAS • 52

Užtikrinama švietimo kokybė, atitinkanti atviroje pilietinėje visuomenėje ir rinkos ūkyje gyvenančio asmens visuotinius dabarties pasaulio visuomenės poreikius

Švietimo kokybė • 53

Mokytojų rengimas ir kvalifikacijos tobulinimas • 63

Švietimo aprūpinimas • 66

SANTRUMPOS, PAAIŠKINIMAI • 69

ŠALTINIAI • 70

Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimas

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatos rengtos kaip nacionalinį susitarimą dėl švietimo raidos krypties patvirtinantis dokumentas. Jo parengiamieji darbai apibendrinti 2002 m. paskelbtose *Švietimo gairėse*, kuriose konstatuota, kad švietimas turi padėti asmeniui ir visuomenei atsakyti į gyvenamojo meto iššūkius, iš kurių didžiausieji – laisvė, globalizacija, informacijos sprogimas, sparti kaita ir visuomenės išsiskaidymas. 2003 m. Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintose *Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatose* suformuluoti trys pagrindiniai švietimo plėtotės tikslai ir numatytos jų įgyvendinimo priemonės.

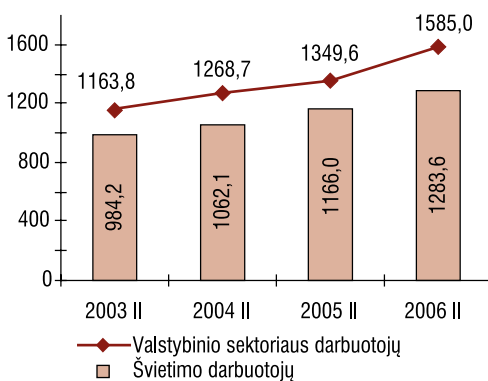
I tikslas. Sukuriama veiksminga ir darni, atsakingu valdymu, tikslingu finansavimu ir racionalių išteklių naudojimu pagrįsta švietimo sistema

Įgyvendinant šį tikslą siekiama didinti valdymo veiksmingumą pagal subsidiarumo principą persikirstant švietimo valdymo lygmenų atsakomybes, decentralizuojant ir dekoncentruojant valdymą. Stiprinama savivalda, plečiamas socialinių partnerių dalyvavimas priimančiais sprendimus.

Spartėjant ir sudėtingėjant švietimo bei jo aplinkos kaitai, visuose švietimo valdymo lygmenyse diegiama nuolatinė būklės stebėseną ir analizę grįsta valdymo kultūra. Jos prielaidos yra pastaraisiais metais sukurta Švietimo valdymo informacinė sistema, skirta tvarkyti ir teikti administravimui būtinus duomenis, 2005 m. patvirtintas Valstybės švietimo stebėsenos rodiklių sąrašas, kasmet Švietimo ir mokslo ministerijos užsakomi švietimo būklės tyrimai, nacionalinių ir regioninių švietimo būklės apžvalgų bei švietimo problemų analizių publikavimas.

Decentralizavimo nuostatos, patikimos informacijos apie švietimo būklę gausėjimas ir gebėjimų ja naudotis didinimas sudaro sąlygas keisti švietimo kokybės užtikrinimo būdus. Įprastas išorinis programų ir visų tipų mokyklų – nuo darželių iki universitetų – veiklos kokybės vertinimas papildytas diegiamu įsivertinimu (vi-

Vidutinis valstybinio sektoriaus darbuotojų ir švietimo darbuotojų bruto darbo užmokestis litais

Duomenų šaltinis: STD

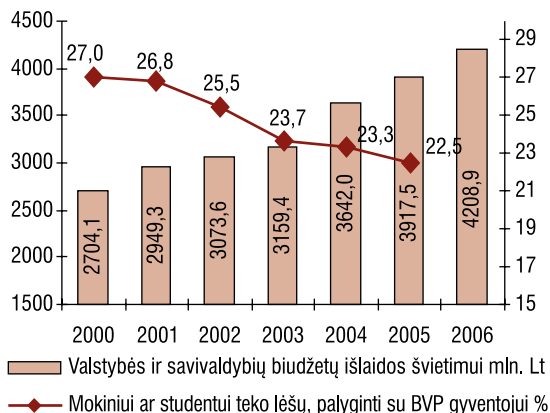
daus auditu) ir juo grįstu strateginiu veiklos planavimu. Tai didina švietimo teikėjų savi-kontrolę ir atsakomybę už savo veiklą.

Ypatingas valdymo uždavinys pirmajame *Strategijos* įgyvendinimo etape (2003–2007) buvo švietimo finansavimo reformavimas siekiant užtikrinti socialiai teisingą lėšų pasiskirstymą, jų naudojimo veiksmingumą ir švietimui keliamų tikslų įgyvendinimą. Diegiamas mokinio krepšelio principas. Nuoseklus mokinio krepšelio didinimas sudarė sąlygas gerinti mokymo kokybę. Tačiau reikia didinti mokytojų atlyginimus. 2006 m. švietimo darbuotojų atlyginimas buvo penktadaliu mažesnis už vidutinį atlyginimą valstybiniame sektoriuje. Vidutinis mokytojų atlyginimas sudarė apie 83 proc. valstybinio sektoriaus tarnautojų atlyginimo.

Viešosios išlaidos švietimui kasmet didėja – per 2000–2006 m. laikotarpį švietimui skiriamos valstybės ir savivaldybių lėšos išaugo 1,5 karto, tačiau kaip bendrojo vidaus produkto (BVP) dalis jos sumažėjo – nuo 5,9 proc. 2001 m. iki 5,17 proc. 2005 m.

Mokiniui ar studentui tekusių lėšų suma, palyginti su vienu gyventojui tekusia BVP dalimi, per 2000–2005 m. sumažėjo nuo 26,8 iki 22,5 proc. Palyginti su Europos Sąjungos vidurkiu, mokiniui ar studentui tenkančios lėšos Lietuvoje yra mažesnės 2,5 karto (2003 m. duomenys).

Viešųjų išlaidų švietimui (mln. litų) ir vienam mokiniui ar studentui tekusių lėšų lyginant su BVP dalimi gyventojui (procentais) kaita

Duomenų šaltinis: STD, ŠMM

II tikslas. Išplėtojama tęstinė, mokymąsi visą gyvenimą laiduojanti ir prieinama, socialiai teisinga švietimo sistema

Tęstinė švietimo sistema turi sudaryti sąlygas mokytis bet kokio amžiaus ir socialinio statuso žmonėms bei užtikrinti mokymo programų ir išsilavinimo patvirtinimo suderinamumą, kad nebūtų kliūčių tęsti mokslą keičiant mokyklas, mokymosi lygį, tipą ar būdą. Tai lanksti sistema, atvira visiems norintiesiems mokytis, bei išsauganti tuos, kurie privalo mokytis.

Tęstinio mokymosi pamatas yra ikimokyklinis ugdymas. Pastaraisiais metais mažėjant vaikų skaičiui mažėja ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų skaičius, bet jas lankančių vaikų dalis nuolat auga. 2005 m. 1–6 metų vaikų ugdymo aprėptis (52,6 proc.) viršijo

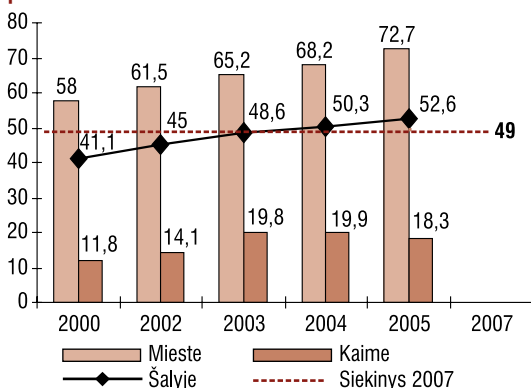
2007 m. siekinį ir artėjo prie 2012 m. tikslo (60 proc.). Pastaraisiais metais didėja miesto vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalis. Kaime šis rodiklis neagerėja – švietimo įstaigose ugdomas vos vienas iš penkių kaimo vaikų.

Didelę ugdomų vaikų dalį sudaro priešmokyklinio ugdymo grupes lankantys penkiamėčiai ir šešiamėčiai. Jeigu priešmokyklinio ugdymo, skirto sudaryti vienodas mokymosi starto galimybes visiems vaikams, plėtotė bus tokia sėkminga kaip iki šiol, tikėtina, kad 2007 m. bus pasiektas *Strategijoje* užsibrėžtas tikslas – švietimo įstaigose ugdyti 87 proc. 5–6 metų vaikų.

Siekiant padidinti švietimo prieinamumą, gerinamos socialinės mokymosi sąlygos: teikiamos toliau kaip 3 km nuo mokyklos gyvenančių mokinių vežiojimo paslaugos, bendrojo lavinimo mokyklose daugėja specialiąją pedagoginę ir socialinę pagalbą teikiančių specialistų, į bendrąjį lavinimą integruojami specialiųjų poreikių turintys vaikai, auga specialiųjų poreikių turinčių jaunuolių, studijuojančių aukštosiose mokyklose, skaičius, keičiama valstybės paskolų studentams teikimo tvarka.

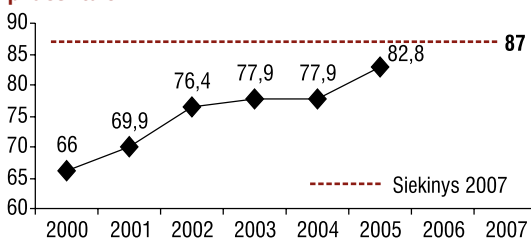
Mokyklos nelankančių 7–16 metų, t. y. privalomo mokyti amžiaus, vaikų dalis pastaraisiais metais sudarė 0,1–0,2 proc. Anksti pasitraukiančių iš švietimo sistemos – vidurinio išsilavinimo neįgijusių ir nesimokančių 18–24 metų jaunuolių – dalis iki 2005 m. nuosekliai mažėjo ir beveik pasiekė 2012 m. siekinį – 9 proc. 2006 m. šis rodiklis

Švietimo įstaigose ugdomų 1–6 metų vaikų dalis, palyginti su bendru tokio amžiaus vaikų skaičiumi, procentais

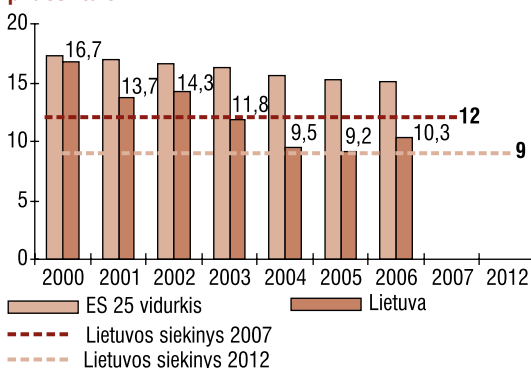
Duomenų šaltinis: STD

Švietimo įstaigose ugdomų 5–6 metų vaikų dalis, palyginti su bendru tokio amžiaus vaikų skaičiumi, procentais

Duomenų šaltinis: STD

18–24 metų jaunuolių, kurie nesimoko, nors nėra įgiję vidurinio lygmens (ISCED 3) išsilavinimo, dalis procentais

Duomenų šaltinis: STD, Eurostat

padidėjo iki 10,3 proc. Tai sietina su darbo jėgos trūkumo sukeltais jauni-
mo įsidarbinimo pokyčiais.

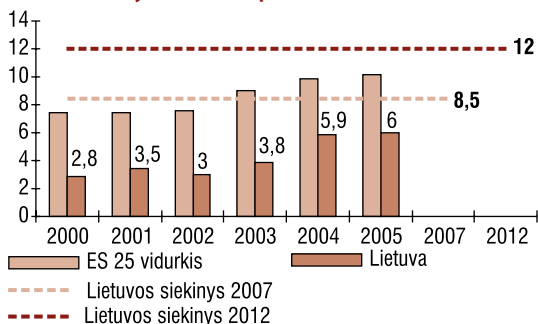
Suaugusiųjų mokymosi lygis per 2002–2006 m. išaugo 2 kartus (nuo 3 iki 6 proc.).

Mokinių skaičius suaugusiųjų mokyklose ir klasėse pastaraisiais metais sudaro apie 3 proc. visų bendrojo lavinimo mokyklų mokinių. Kasmet didėja dirbančių aukštųjų mokyklų studentų, kurie mokosi pagal vakarinių ir neakivaizdinių studijų programas, dalis. 2005 m. jie sudarė 43,4 proc. visų studentų, taigi buvo viršytas *Strategijos* siekinys 2007 metams (40 proc.) ir priartėta prie 2012 metų siekinio (45 proc.).

Strategijoje numatyta didinti profesinį išsilavinimą įgyjančių mokinių dalį ir pasiekti, kad 2007 m. pagal profesinio mokymo programas arba modulius mokytųsi 45 proc. vidurinio (ISCED 3) lygmens mokinių, o 2012 m. šis rodiklis sudarytų 50 proc.

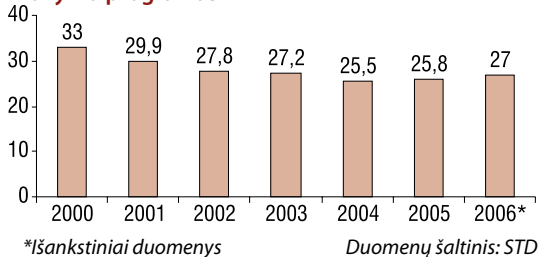
Šiuo metu profesinėse mokyklose mokosi apie 27 proc. visų mokinių. Ruošiamasi vidurinėse mokyklose diegti profesinio mokymo modulius, kurie bus įskaitomi tęsiant mokymąsi profesinėje mokykloje. Tai suartins bendrojo lavinimo ir profesinio mokymo sistemas.

25–64 m. gyventojų, kurie mokėsi per pastarąsias 4 savaites iki tyrimo, dalis procentais

Duomenų šaltinis: STD, Eurostat

Dalis (procentais) vidurinio ugdymo (ISCED 3) lygmens mokinių, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programas

Duomenų šaltinis: STD

III tikslas. Užtikrinama švietimo kokybė, atitinkanti atviroje pilietinėje visuomenėje ir rinkos ūkyje gyvenančio asmens, visuotinius dabarties pasaulio visuomenės poreikius

Gerinant švietimo kokybę organizuojamos viešosios konsultacijos su įvairiomis interesų grupėmis siekiant tenkinti visuomenės poreikius.

Bendrojo ugdymo programos ir išsilavinimo standartai atnaujinami daugiau dėmesio skiriant bendrosioms mokymosi visą gyvenimą kompetencijoms: komunikavimui gimtąja ir užsienio kalbomis, matematiniam raštingumui, gebėjimams naudoti informacines technologijas, gamtamoksliniam ir technologiniam raštingumui, mokėjimui mokytis, tarpasmeniniams ir pilietiniams gebėjimams, verslumui, kultūrinei kompetencijai.

Išsamiausi informacijos apie bendrojo ugdymo kokybę šaltiniai yra tarptautiniai ir nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai. Tarptautinių tyrimų duomenimis, Lietuvos pradinukai yra vieni geriausių pagal skaitymo pasiekimus, o aštuntokų matematikos ir gamtos mokslų pasiekimai gerėja sparčiausiai. Nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų duomenimis, Lietuvos mokyklos ženkliai skiriasi tarpusavyje pagal aukštesniųjų klasių mokinių pasiekimus.

Kad būtų geriau tenkinami rinkos poreikiai, kuriant profesinio rengimo standartus bei vertinant asmens įgytas kompetencijas įtraukiami socialiniai partneriai – darbdaviai, profesinės sąjungos. Aukštojo mokslo studijų programų kokybė yra grindžiama studijų kryptių reglamentais, į studijų vertinimo procesą įtraukiami darbdaviai ir kiti socialiniai partneriai.

Profesinio ir aukštojo mokslo kokybę padeda nustatyti nuolatiniai specialistų poreikio bei absolventų įsivertinimo darbo rinkoje tyrimai.

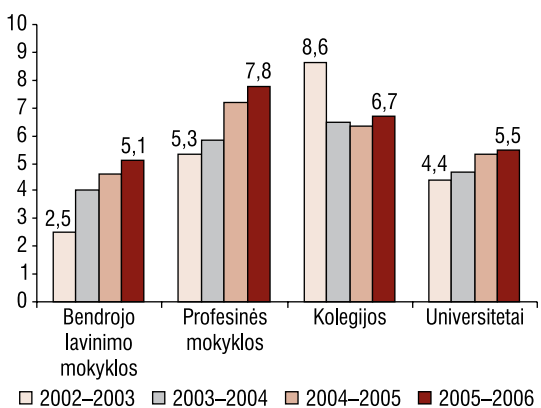
Pedagogų rengimas pertvarkomas numatant du galimus modelius – lig šiol įprastą lygiagretųjį ir naująjį nuoseklųjį, pagal kurį pedagogo rengimas vyksta po dalykinio rengimo. Naujovės turėtų sumažinti pedagogų rengimo akademiškumą ir pagerinti praktinį pedagoginį pasirengimą. Aukštųjų mokyklų dėstytojams numatyta kas penkeri metai suteikti kūrybines atostogas kursams atnaujinti.

Gerinant mokymosi aplinką atnaujinami mokyklų pastatai, kurie nebeatitinka higienos, saugumo ir energijos taupymo reikalavimų. Per pastaruosius 10 metų pavyko atnaujinti apie trečdalį (395) bendrojo lavinimo mokyklų, rekonstruoti ar kapitaliai remontuoti reikėtų dar apie pusę bendrojo lavinimo mokyklų pastatų.

Vienas svarbiausių mokyklų aprūpinimo mokymo priemonėmis aspektų yra informacinių technologijų diegimas. Daugiausiai mokymui skirtų kompiuterių, lyginant su mokinių skaičiumi, šiuo metu yra profesinėse mokyklose (7,8 šimtui mokinių). Šios mokyklos yra arčiausiai informacinės visuomenės plėtros tikslo 2012 metams: 1 kompiuteris 10-čiai mokinių. Kompiuterių skaičius, lyginant su mokinių skaičiumi, sparčiausiai didėja bendrojo lavinimo mokyklose.

Strategijoje buvo numatyta, kad 2007 m. prie interneto turėtų būti prisijungusios 70 proc. mokyklų. Šiuo metu interneto ryšį turi visos profesinės ir aukštosios mokyklos bei 94 proc. bendrojo lavinimo mokyklų.

Kompiuterių, tenkančių 100-ui mokinių ar studentų, skaičius

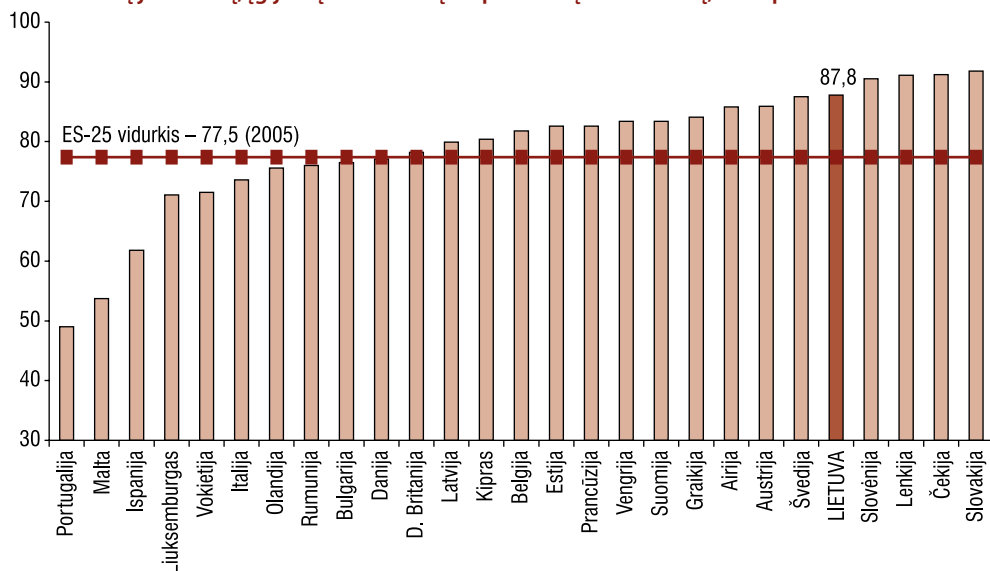

Duomenų šaltinis: STD

Keli pagrindiniai skaičiai

Pagal 20–24 metų gyventojų išsilavinimo lygį Lietuva lenkia Europos Sąjungos vidurkį ir yra penkta: 2005 m. ne žemesnį kaip vidurinį išsilavinimą buvo įgiję 87,8 proc. šio amžiaus mūsų šalies jaunuolių.

20–24 metų jaunuolių, įgijusių ne žemesnį kaip vidurinį išsilavinimą, dalis procentais

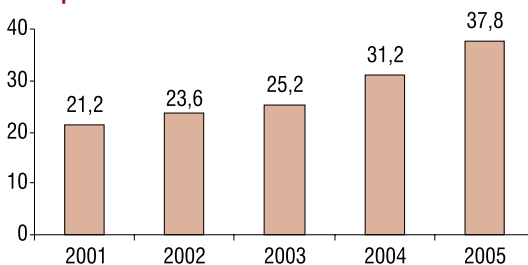

Duomenų šaltinis: Eurostat

Kasmet didėja aukštąjį išsilavinimą įgijusių 30–34 metų gyventojų dalis. 2005 m. ji sudarė 37,8 proc. Aukštąjį išsilavinimą įgijusiųjų dalis augo ir visose darbingo amžiaus gyventojų grupėse: 2001 m. jie sudarė 12,4, o 2005 m. – 15,6 proc.

Lietuva yra viena pirmaujančių šalių Europoje pagal tūkstančiui 20–29 metų gyventojų tenkančių matematikos, gamtos mokslų arba technologijų specialybių aukštųjų mokyklų absolventų skaičių (17,5, 2004 m.) – šis rodiklis geresnis tik dviejose valstybėse: Airijoje (23,1) ir Didžiojoje Britanijoje (18,1). 2004 m. viršytas ir *Strategijos* tikslas 2007 metams: pasiekti, kad tūkstančiui 20–29 metų moterų tektų 12 matematikos, gamtos mokslų arba technologijų specialybių absolventų.

Aukštąjį išsilavinimą įgijusių 30–34 metų asmenų dalis procentais

Duomenų šaltinis: STD

Lietuvos pažanga yra viena didžiausių Europoje pagal suminį švietimo būklės indeksą, sudarytą iš 5-ių Lisabonos strategijoje numatytų švietimo tikslų pasiekimo rodiklių:

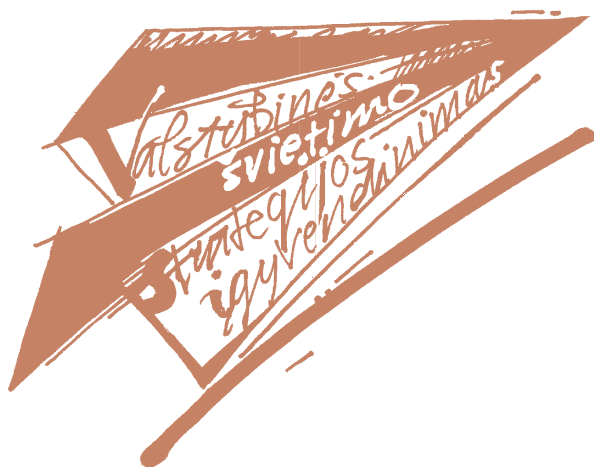
- iki 10 proc. sumažinti mokymąsi nutraukiančių vidurinio išsilavinimo neturinčių jaunuolių dalį;
- iki 85 proc. padidinti vidurinį išsilavinimą įgyjančių jaunuolių dalį;
- 15 procentinių punktų padidinti technologinių specialybių diplomus įgyjančių studentų dalį;
- iki 12,5 proc. padidinti besimokančių suaugusiųjų dalį;
- 20 procentinių punktų sumažinti prastai skaitančių mokinių dalį pagal PISA tyrimus (Lietuva tik 2006 m. dalyvavo šiame tyrime, todėl vertinama pagal PIRLS ir TIMSS tyrimų duomenis).

Suminis Europos valstybių švietimo būklės indeksas

2000	2003	2005
Suomija	Suomija	Švedija
Švedija	Švedija	Suomija
Airija	Slovakija	Airija
Didžioji Britanija	Airija	Didžioji Britanija
Lenkija	Danija	Slovakija
Prancūzija	Slovėnija	Danija
Austrija	Didžioji Britanija	Slovėnija
Danija	Prancūzija	Prancūzija
Slovakija	Čekija	Austrija
Čekija	Austrija	LIETUVA (104,5)
Olandija	Lenkija	Čekija
Slovėnija	LIETUVA (103,1)	Lenkija
Belgija	Belgija	Belgija
Estija (102)	Estija (100,6)	Latvija (100,5)
LIETUVA (100,1)	Vengrija	ES 25 (100)
ES 25 (100)	ES 25 (100)	Olandija
Kipras	Olandija	Vokietija
Vengrija	Kipras	Estija (98,1)
Vokietija	Graikija	Vengrija
Graikija	Latvija (96,7)	Graikija
Latvija (94,7)	Vokietija	Liuksemburgas
Ispanija	Liuksemburgas	Kipras
Italija	Italija	Italija
Liuksemburgas	Ispanija	Ispanija
Portugalija	Portugalija	Portugalija
Malta	Malta	Malta

Duomenų šaltinis: Mircea Badescu, Michela Nardo, CRELL, 2006

Sukuriama
veiksminga ir darni,
atsakingu valdymu,
tikslingu finansavimu
ir racionalių išteklių
naudojimu pagrįsta
švietimo sistema

Atsakingas valdymas

Esminės išvados

Igyvendinant *Strategiją* švietimas nuosekliai **decentralizuojamas** ir **dekoncentruojamas** remiantis subsidiarumo principu.

Švietimo ir mokslo ministerija nuosekliai atsisako valstybės valdymui nebūdingų funkcijų. Daugiau įgaliojimų perduota apskričių administracijoms ir savivaldybėms.

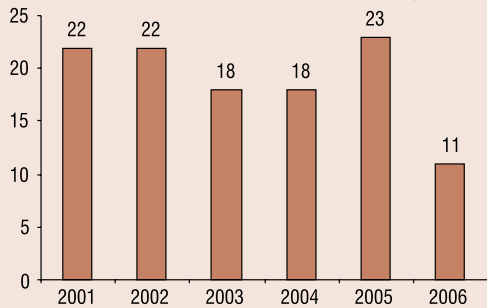
Švietimo stebėseną vykdoma remiantis *Valstybės švietimo stebėsenos tvarkos aprašu* ir *Valstybės švietimo stebėsenos rodiklių sąrašu*, kurie sudaro sąlygas priimti pagrįstus sprendimus ir vykdyti švietimo kokybę laiduojantį valdymą. Švietimo stebėsenai duomenis ir informaciją teikia Švietimo valdymo informacinė sistema (ŠVIS), švietimo būklės, nacionalinių mokinių pasiekimų bei tarptautiniai tyrimai. Tai sudaro sąlygas priimti pagrįstus sprendimus ir vykdyti švietimo kokybę laiduojantį valdymą.

Nuo 2005 metų Švietimo ir mokslo ministerija leidžia *Švietimo problemų analizes*, kuriose aptariami nauji iššūkiai švietimui, aprašomi švietimo tyrimų rezultatai ir atradimai.

Įsivertinimo ir vertinimo kultūra diegiama visose švietimo sistemos grandyse nuo ikimokyklinio ugdymo įstaigų iki aukštųjų mokyklų. Į šį procesą įsitraukė ir mokytojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos. Įsivertinimas atliekamas naudojant planavimą, įgyvendinimą, vertinimą ir analizę visuose lygmenyse. Šios kultūros diegimas laiduoja naujos švietimo kokybės vadybos įsitvirtinimą.

Savivaldybių atsakomybė už švietimo prieinamumą yra apibrėžta *Švietimo įstatyme*. Savivaldybės įpareigos turėti optimalų pradinio, pagrindinio, vidurinio ir neformaliojo švietimo programų teikėjų bei pagalbą mokiniui, mokytojui ir mokyklai teikiančių įstaigų tinklą. Švietimo prieinamumą laiduoja įgyvendinama mokyklų tinklo pertvarka ir mokinių vežiojimas.

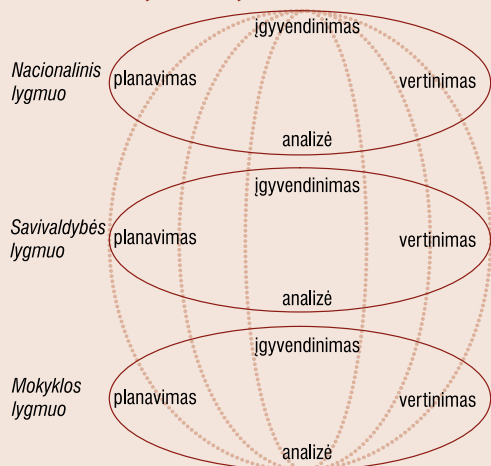
Mokyklų, kurių steigėja yra Švietimo ir mokslo ministerija, skaičius (be profesinių mokyklų)¹

Šaltinis: ITC

¹ 2005 metais mokyklų skaičius padidėjo konservatorijas kaip aukštesnias mokyklas reorganizavus į bendrojo lavinimo mokyklas.

Švietimo kokybės vadybos sistema

© Ričardas Ališauskas, 2003

Remiantis subsidiarumo principu, decentralizuojamas ir dekoncentruojamas valdymas

Subsidiarumas – esminis ES valdymo principas, kuriuo remiantis sprendimai priimami kuo arčiau jų įgyvendinimo vietos, tai yra žemiausių kompetentingų valdymo lygmenų. Vadovaujantis šiuo principu perskirstomos valdymo lygmenų funkcijos. Juo grindžiamas vietos bendruomenių ir piliečių dalyvavimas priimant sprendimus. Kadangi Lietuvos švietimo sistema tradiciškai buvo centralizuota, subsidiarumo principas reikalingiausias decentralizavimui pagrįsti. Švietimas decentralizuojamas dėl tam tikrų priežasčių:

- politinių – siekiant padidinti valdymo demokratiškumą ir piliečių iniciatyvą bei atsakomybę;
- finansinių – siekiant veiksmingai paskirstyti ir naudoti švietimo lėšas;
- veiksmingumo – siekiant pagerinti švietimo rezultatus;
- lygybės – siekiant mažesnių švietimo prieinamumo ir rezultatų skirtumų tarp atskirų regionų, socialinių grupių arba mokyklų;
- rinkos spaudimo – siekiant, kad švietimo turinio ir paslaugų teikimo sistema atitiktų vietos bendruomenių bei darbo rinkos poreikius.

Šiuo metu kiekviena švietimo posistemė skirtingai sprendžia decentralizavimo problemas.

Informacinių technologijų plėtra sudaro sąlygas keisti švietimo valdymo būdą: centrinė valdžia, naudodamasi modernia švietimo būklės stebėsenos sistema, operatyviai gauna informaciją apie švietimo rezultatus ir gali daryti jiems įtaką ne tiesiogiai kontroliuodama švietimo procesus, bet informuodama visuomenę apie rezultatus ir jų priežastis bei teikdama tobulinimo rekomendacijas.

Bendrajam lavinimui rengiamas subsidiaraus atsakomybių perskirstymo projektas. Peržiūrint funkcijas pradėta nuo žemiausio – mokyklos – valdymo lygmens. Su juo susieta *Mokyklų struktūros tobulinimo programa*, kurios tikslas – didinti mokyklos savarankiškumą, atvirumą ir valdymo demokratiškumą. Ją įgyvendinus numatoma pereiti prie aukštesniųjų valdymo lygmenų funkcijų ir įgaliojimų tvarkymo. Ugdymo turinio vadybos principai susisteminti *Bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, įgyvendinimo, vertinimo ir atnaujinimo strategijoje 2006–2012 metams*. Šioje strategijoje numatyta, kad savivaldybė priima sprendimus dėl valstybės lygmens ugdymo turinio suderinimo su vietos bendruomenės poreikiais, mokykla – dėl jo pritaikymo mokinių ir mokyklos bendruomenės poreikiams bei mokytojų patirčiai, mokytojas – dėl pritaikymo klasės ir atskirų mokinių poreikiams.

Profesinio mokymo valdymo decentralizavimą labiausiai skatina siekis užtikrinti kvalifikacijos ir regiono darbo rinkos poreikių atitiktį, geresnis darbdavių ir darbuotojų

interesų atstovavimas plėtojant profesinį mokymą. Šiuo metu profesinės mokyklos yra pertvarkomos į viešąsias įstaigas (2007-04-02 jų yra 13), jų dalininkais tampa apskričių viršininkų administracijos, savivaldybės, darbdaviams atstovaujančios organizacijos, kiti socialiniai partneriai, mokslo organizacijos, įmonės. Naujos redakcijos *Profesinio mokymo įstatyme* įtraukta daugiau socialinių partnerių ir sustiprinti jų įgaliojimai formuojant profesinio mokymo politiką ir dalyvaujant jo valdyme.

Aukštasis mokslas dėl universitetų ir kolegijų autonomijos yra decentralizuotas, tačiau jame ne visi decentralizavimo aspektai yra subalansuoti. *Lietuvos aukštojo mokslo sistemos 2006–2010 metų plėtros plane* numatyta: pertvarkyti aukštojo mokslo sistemos valdymą įtraukiant ekspertus, nevyriausybinės organizacijas ir darbdavius; tobulinti valstybinių universitetų vidaus valdymą didinant jų atsakomybę bei atskaitomybę visuomenei ir socialinių partnerių dalį universiteto taryboje. Šios universitetų valdymo pertvarkos idėjos sutampa su vyraujančiomis Europos valstybėse, kurios vienu metu mažina ir išorinę aukštųjų mokyklų veiklos kontrolę, ir tradicinę akademinės bendruomenės savivaldą, tačiau didina atskaitomybę visuomenei, orientaciją į praktines visuomenės reikmes, studijų ir mokslinių tyrimų rezultatų komercializavimą ir konkurencingumą¹. Daugumoje šalių, tarp jų ir Lietuvoje, aukštojo mokslo valstybinis reguliavimas pastaruoju metu labai sumažėjo. Kai kur tai susilpnino aukštųjų mokyklų atskaitomybę.

Vienas iš valdymo tobulinimo darbų, apimantis visus valdymo lygmenis ir švietimo posistemes, yra *Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo koncepcijos* kūrimas. Jos tikslas – susisteminti ir suderinti kokybės užtikrinimo filosofiją, kokybės vertinimo ir tobulinimo principus.

Savivaldybių atsakomybė už švietimo prieinamumą ir kokybę savivaldybių teritorijoje

Švietimo įstatyme apibrėžiama, kad „Savivaldybės privalo turėti pakankamą pradinio, pagrindinio, vidurinio ir neformaliojo švietimo programų teikėjų tinklą bei pagalbą mokiniiui, mokytojui ir mokyklai teikiančių įstaigų tinklą“. Savivaldybė taip pat inicijuoja vietos poreikius atitinkančio profesinio mokymo ir suaugusiųjų švietimo teikėjų tinklo formavimą. Savivaldybės institucijos yra atsakingos už valstybinės švietimo politikos vykdymą savivaldybėje, tvirtina savivaldybės strateginį švietimo planą ir metines švietimo veiklos programas, analizuoja švietimo būklę, užtikrina valstybinės švietimo politikos vykdymą ir Švietimo ir mokslo ministerijai teikia informaciją apie švietimo būklę savivaldybėje.

Švietimo ir mokslo ministerija siekdama įvertinti švietimo būklę regionuose nuo 2003 m. pradėjo rengti ir publikuoti tam skirtas švietimo būklės apžvalgas: „*Švietimas savival-*

¹ Eugenijus Butkus, Giedrius Viliūnas (2006). *Universitetų valdymo reforma Europos šalyse*. Šaltinis: <http://neris.mii.lt/mt/straipsniai/200605/reforma.doc>

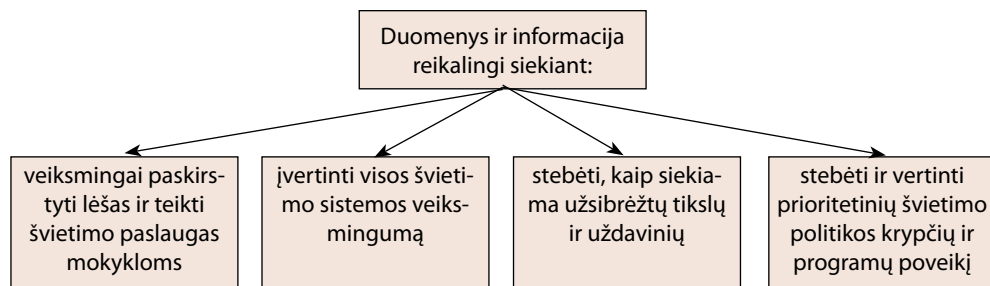
I TIKSLAS

dybėse 2003“, „*Lietuva. Švietimas regionuose 2005*“ ir „*Lietuva. Švietimas regionuose 2006. Mokytojai*“. Šiuose leidiniuose susisteminus iš įvairių šaltinių gautus statistinius duomenis, įvertinama ir palyginama švietimo būklė atskirose savivaldybėse.

Švietimo sąlygos skirtinguose šalies regionuose nėra vienodos. Tai lemia skirtinga regionų plėtra. Svarbūs skirtumai pastebimi tarp miestų ir rajonų savivaldybių. Švietimo prieinamumą ir kokybę regionuose atspindi mokyklų tinklą, mokinių vežiojimą, mokinius (taip pat ir suaugusiuosius), mokytojus, švietimo aprūpinimą, mokymosi sėkmingumą aprašantys rodikliai.

Sukuriama švietimo valdymo informacinė sistema, laiku teikianti informaciją įvairiems švietimo valdymo lygmenims ir švietimo socialiniams partneriams

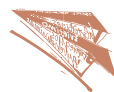
Visų švietimo lygmenų – mokyklos, savivaldybės, nacionalinio – vadybininkams reikalingi duomenys ir informacija apie procesus, vykstančius švietimo sistemoje.

Siekiant sudaryti sąlygas švietimo specialistams naudotis jų darbui reikalingais duomenimis, sukurta švietimo valdymo informacinė sistema (ŠVIS).

Igyvendinant *Mokyklų tobulinimo programą* buvo išplėtotą švietimo stebėsenos sistema: sukurti ir 2005 metais patvirtinti *Valstybinės švietimo stebėsenos tvarkos aprašas* ir *Valstybinės švietimo stebėsenos rodiklių sąrašas*.

Švietimo įstatymas, *Valstybinės švietimo stebėsenos tvarkos aprašas* apibrėžia švietimo stebėseną kaip „nuolatinę švietimo būklės ir kaitos analizę, vertinimą, prognozavimą“. Švietimo stebėsenos paskirtis – sudaryti sąlygas visiems švietimo valdymo subjektams priimti pagrįstus sprendimus ir vykdyti švietimo kokybę laiduojantį valdymą.

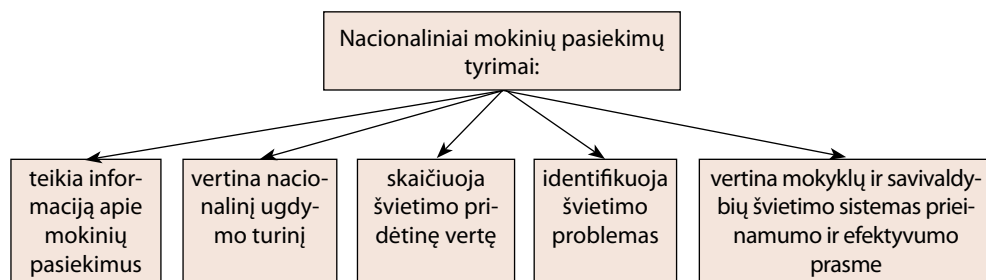

Politiniai sprendimai grindžiami patikima ir išsamia informacija bei analize

Švietimo ir mokslo ministerija nuo 2001 m. užsako *švietimo būklės tyrimus*. Šiuos tyrimus atlieka įvairių šalies universitetų mokslininkai ar tyrėjų grupės, taip pat privačios tyrimų kompanijos. Tyrimų rezultatai naudojami analizuojant švietimo sistemos būklę, planuojant švietimo sistemos veiklą ir priimant sprendimus, tikslinant švietimo ir mokslo raidos prioritetus.

2001–2006 m. Švietimo būklės tyrimų komisijos užsakymu buvo atlikti 66 švietimo būklės tyrimai. Kai kurie tyrimai kartojami kas keleri metai, todėl leidžia išsamiau įvertinti problemą ir stebėti, kokius pokyčius lemia taikytos politikos poveikio priemonės.

Nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai atliekami kasmet ir švietimo vadybininkams teikia aktualią informaciją apie mokinių pasiekimus ir juos lemiančius veiksnius. Tyrime dalyvauja ir mokytojai. Nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai buvo atliekami įgyvendinant *Mokyklų tobulinimo programą*. Šie tyrimai apima 4, 6, 8 ir 10 klasių mokinių pasiekimus bei tyrimuose dalyvaujančių mokinių tiriamų ugdymo sričių mokytojus. Tiriamos šios ugdymo sritys: lietuvių gimtoji kalba, matematika, gamtamokslinis ugdymas, socialinis ugdymas.

Tarptautinių tyrimų tikslas – įvertinti šalies mokinių pasiekimus ir jiems įtaką darančius veiksnius bei pasilyginti su kitomis valstybėmis. Tarptautinius tyrimus Lietuvoje administruoja Nacionalinio egzaminų centro Mokinių pasiekimų tyrimo sektorius ir Informacinių technologijų centras. Lietuva dalyvauja šiuose tarptautiniuose tyrimuose: IEA TIMSS, IEA PIRLS, IEA ICCS, IEA SITES, OECD PISA, OECD TALIS, ESPAD¹.

¹ ESPAD (The European school survey project on alcohol and other drugs) – Alkoholio ir kitų narkotikų vartojimo Europos mokyklose tyrimas.

ICCS (International civic and citizenship study) – Tarptautinis pilietiškumo tyrimas.

IEA (International association for the evaluation of educational achievement) – Tarptautinė švietimo pasiekimų vertinimo asociacija.

OECD (Organization for economic and social cooperation and development) – Ekonominio ir socialinio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija.

PIRLS (Progress in international reading literacy study) – Tarptautinis skaitymo gebėjimų tyrimas.

PISA Programme for international student assessment – Tarptautinė mokinių vertinimo programa.

SITES (Second Informatikon Technology in Education Study) – Tarptautinis tyrimas „Informacijos technologija mokyklose“.

TALIS (Survey of teachers, teaching and learning) – Mokytojų, mokymo ir mokymosi tyrimas.

I TIKSLAS

TIMSS tyrimo metu tiriami 4, 8 ir 12 klasės mokinių matematikos ir gamtos mokslų pasiekimai ir juos lemiantys veiksniai. Tyrimo ciklas – 4 metai. PIRLS tyrimo metu tiriami 4 klasės mokinių skaitymo pasiekimai ir patirtis mokantis skaityti namuose bei mokykloje. Tyrimo ciklas trunka apie 5 metus.

Ekonominio ir socialinio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (OECD) koordinuoja tarptautinę mokinių vertinimo programą PISA, pagal kurią tiriami 15 metų mokinių skaitymo, matematikos ir gamtos mokslų pasiekimai ir juos lemiantys veiksniai. Tyrimo ciklas trunka 3 metus.

Lietuva pradeda dalyvauti tarptautiniame pilietiškumo tyrime ICCS, Mokytojų, mokyto ir mokymosi tyrime – TALIS.

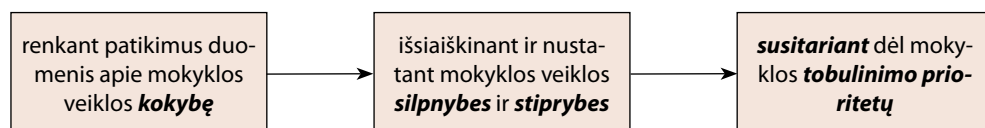
Tarptautinių tyrimų savitumas – ilgas, kelerius metus trunkantis tyrimo ciklas, tačiau šių tyrimų rezultatai leidžia palyginti šalies švietimo (ar mokomojo dalyko) pasiekimus su kitomis šalimis ir parodo, kaip šalies sistema atitinka pasaulines švietimo tendencijas.

Visuose švietimo lygmenyse įdiegiama šiuolaikinė įsivertinimo ir vertinimo kultūra

Įsivertinimo kultūra sėkmingai diegiama visose švietimo sistemos grandyse nuo ikimokyklinių ugdymo įstaigų iki aukštųjų mokyklų.

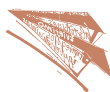
Mokyklos veiklos kokybės įsivertinimas (vidaus auditas) sėkmingai diegiamas nuo 2004 metų visose bendrojo lavinimo mokyklose. Įgyvendinant *Mokyklų tobulinimo programą* buvo parengti 73 vidaus audito konsultantai, visos bendrojo lavinimo mokyklos išmokytos diegti vidaus audito metodiką. 2006 m. papildomai parengti 43 ikimokyklinio ugdymo įstaigų vidaus audito konsultantai.

Įsivertinimo tikslas – siekti, kad mokykla nuolat pati vertintų savo veiklos kokybę ir ją tobulintų. Šio tikslo siekiama:

Analizuojant pirmuosius vidaus audito rezultatus matyti, kad mokyklos prioritetine savo veiklos sritimi išskyrė **mokymąsi ir ugdymą**, tuo tarpu **mokyklos valdymui** ir jo kokybei skiriama mažai dėmesio.¹ Mokymosi pasiekimais dažniausiai laikomi tik nacionalinių egzaminų rezultatai, tačiau mokinių daroma pažanga mokymosi procese nepakankamai stebima ir fiksuojama. Rezultatų analizė parodė, kad aktualiausios mokyklų išskirtos problemos – mokinių nenoras ir nemokėjimas mokytis bei menkas tėvų/globėjų dalyvavimas mokyklos veikloje.

¹ Pirmieji mokyklų vidaus audito rezultatai: ką tobulinti? – Švietimo problemos analizė, 2006, balandis Nr. 2(5).

Švietimo ir mokslo ministerija įsteigė Nacionalinę mokyklų vertinimo agentūrą, kuri vertina bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybę ir teikia konsultacijas mokykloms ir savivaldybėms dėl veiklos tobulinimo ir tikslinių investicijų skyrimo.

Profesinio mokymo metodikos centras organizuoja profesinio mokymo programų, kurias rengia profesinio mokymo teikėjas, vertinimą, pasirengimo jas įgyvendinti ekspertizę. Teigiamai įvertinta programa įteisinama ir įtraukiama į *Studijų ir mokymo programų registrą*. Pajėgumo įgyvendinti konkrečią profesinio mokymo programą teigiamo vertinimo rezultatas – licencija vykdyti šią programą.

Kuriama pirminio ir tęstinio profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistema, skatinanti nuolatinį profesinio mokymo kokybės tobulinimą ir apimančią savianalizės bei išorinio vertinimo komponentus.

Lietuvos aukštojo mokslo įstatymas numato, kad studijų programų kokybė vertinama periodiškai. Aukštojo mokslo kokybę vertinanti institucija yra Studijų kokybės vertinimo centras, atliekantis studijų programų, mokslinės veiklos, institucinį (mokyklos) vertinimą, pasitelkęs šalies ir užsienio ekspertus.

Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų veiklos kokybės išorės vertinimą atlieka Mokytojų kompetencijos centras.

Siekama, kad profesinėse mokyklose ne mažiau kaip pusė praktiniam mokymui skirto laiko būtų praleidžiama mokantis konkrečioje darbo vietoje

Profesinio mokymo įstatyme yra numatyta nauja profesinio mokymo organizavimo forma – *pameistrystė*, kai mokymas vykdomas darbo vietoje: įmonėje, įstaigoje, organizacijoje, ūkininko ūkyje. Teorinis mokymas gali būti vykdomas profesinio mokymo įstaigoje ar kitoje mokykloje.

Specialistų rengimo ir darbo rinkos kiekybinių ir kokybinių poreikių atitiktis yra svarbiausias profesinių mokyklų uždavinys. Kiekvienas naujos profesinio mokymo programos teikėjas nurodo teikimo motyvus ir analitinius darbo rinkos poreikių duomenis, įrodančius specialistų (kvalifikacijos) poreikį (atitiktį).

Profesinių mokyklų mokinių priėmimas planuojamas atsižvelgiant į darbo rinkos ir darbdavių poreikius.

Švietimo ir mokslo ministerija, profesinės mokyklos analizuoja baigusiujų mokyklas įsidarbinimo tendencijas, užimtumą ir laisvų darbo vietų skaičių, siekdamas geriau subalansuoti darbo rinkos poreikius ir teikiamas kvalifikacijas, tobulinti mokymą ir užtikrinti kokybę, įgyvendina atitinkamas priemones.

I TIKSLAS

Stiprinama aukštųjų mokyklų atsakomybė už studijų kokybę, glaudų ryšį su darbo rinka, ekonominę regionų plėtrą

Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintas *Lietuvos aukštojo mokslo sistemos plėtros 2006–2010 metų planas* bus įgyvendinamas dviem etapais. Pirmajame etape (2006–2007 m.) parengiami ir priimami teisės aktai, reikalingi planui įgyvendinti. Antrajame etape (2008–2010 m.) numatoma, kad bus pertvarkytos ir suderintos dabartinių ekspertinių ir aptarnaujančiųjų aukštojo mokslo įstaigų ir organizacijų funkcijos. Bus sukurta mokslinių tyrimų programavimo ir konkursinio finansavimo sistema, kuri leis koreguoti dabartinę institucijų finansavimo pagal mokslinių tyrimų rezultatus tvarką. Siekiant subalansuoti universitetų autonomiją ir atskaitomybę visuomenei, detaliau apibrėžiamos jų priežiūros funkcijos – universitetų tarybų funkcijos. Universitetų tarybų daugumą sudaro socialiniai partneriai, lygiomis dalimis teikiami universitetų senatų ir Švietimo ir mokslo ministerijos.

Aukštųjų mokyklų ryšys su darbo rinka. Švietimo ir mokslo ministerijos užsakyму kasmet vykdomi specialistų bei aukštųjų mokyklų absolventų konkurencingumo darbo rinkoje, darbo jėgos pasiūlos ir paklausos kontekste tyrimai. Apibendrinus kelerių metų tyrimų rezultatus pastebima, kad absolventai stokoja praktinių įgūdžių ir patirties. Tai konstatuoja darbdaviai ir pripažįsta patys studentai/absolventai. Tyrime dalyvavę absolventai/studentai paminėjo, kad studijų metu praktikos organizuojamos netinkamai arba jų apskritai nėra.

Kokių praktinių gebėjimų labiausiai stinga absolventams: darbdavių ir absolventų nuomonės

Darbdavių nuomone	Absolventų nuomone
kontrolės / rezultatų vertinimo bendrauti su klientais / užsakovais vadovauti / administruoti dirbti grupėje / komandoje	profesinių įgūdžių vadovauti / administruoti informacinių technologijų / kompiuterinio raštingumo kontrolės / rezultatų vertinimo

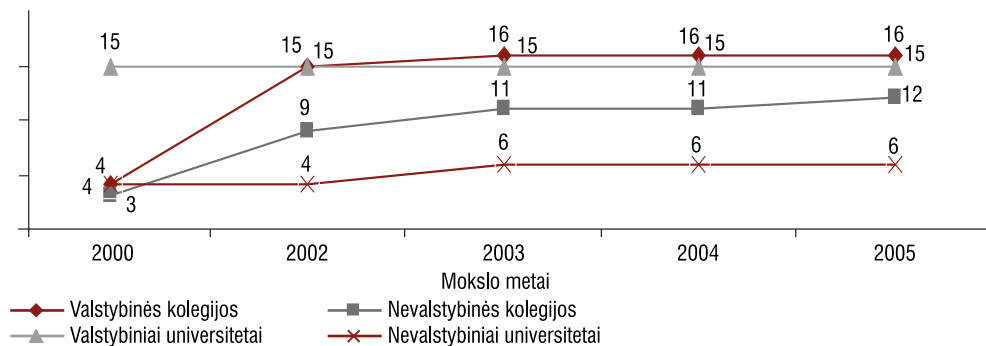
Labiausiai priimtina įmonių (organizacijų) vadovams darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo forma – mokymas darbo vietoje.

Išskirtinis dėmesys turėtų būti atkreiptas į tai, kad didelė dalis aukštąjį išsilavinimą įgijusių asmenų koncentruojasi didžiuosiuose miestuose, o tai gali tapti kliūtimi mažiau urbanizuotų šalies regionų plėtrai.

Ekonominė regionų plėtra. 2005–2006 m. m. šalyje veikė 49 aukštosios mokyklos: 21 universitetas ir 28 kolegijos. Didžioji jų dalis – valstybinės.

Aukštąjį universitetinį išsilavinimą teikiantys Lietuvos universitetai koncentruojasi didžiuosiuose šalies miestuose: Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir Šiauliuose. Tuo tarpu aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą teikiančios kolegijos, be minėtų šalies miestų, veikia Alytuje, Marijampolėje, Panevėžyje, Utenoje, Rietave, Kauno rajone ir kt. *Aukštojo moks-*

Aukštųjų mokyklų skaičiaus kitimas 2000–2005 m.

Duomenų šaltinis: STD

lo įstatyme nurodoma, kad vienas iš kolegijos tikslų yra „plėtoti regionui reikalingą taikomąją mokslinę veiklą bei tyrimus“. Pagal esamą aukštųjų mokyklų tinklą visose šalies apskrityse veikia bent po vieną kolegiją ar universitetą.

Siekiant skatinti žinių ekonomikos plėtrą, Lietuvoje pradėti kurti žinių ekonomikos branduoliai – mokslo, studijų ir verslo slėniai, koncentruojantys universitetų, mokslo institutų ir verslo tyrimų potencialą. Juose numatoma plėtoti mokslinius tyrimus informacinių technologijų, lazerių technologijų, biotechnologijų, aplinkosaugos, telekomunikacijų, chemijos, elektronikos bei kitose srityse. Šiuo metu mokslo, studijų ir verslo slėniai kuriami Vilniuje (Saulėtekis, Visoriai) ir Kaune (Technopolis).

Stiprinama visuomenės įtaka švietimo sistemai

2005 m. įsikūrė *Lietuvos tėvų forumas*, kuris atstovauja tėvų ir mokinių interesams sprendžiant svarbiausius ugdymo klausimus visose švietimo pakopose. Forumo veikla plėtojama trimis kryptimis: tėvų informavimo sistemos kūrimas, tėvų atstovavimas sprendžiant ugdymo klausimus valstybės bei regiono lygmenimis, tėvų mokymasis. Lietuvos tėvų forumas atkreipia valdžios ir visuomenės dėmesį į tokias švietimo sistemos problemas kaip žinių kulto įsigalėjimas bei vertybių krizė mokykloje, didelis mokinių mokymosi krūvis, sukeliantis sveikatos sutrikimus ir psichologinę įtampą, mokyklų tinklo pertvarka, prasta aukštojo mokslo kokybė.

2006 m. Lietuvos tėvų forumas pradėjo pilietinę akciją „Dėl palankesnių sąlygų sudarymo tėvams ir vaikams renkantis nevalstybines mokyklas“. Šia akcija siekiama palengvinti steigimą nevalstybinių mokyklų, kurios realiai įgyvendina tėvų ir vaikų teisę rinktis ugdymą, atitinkantį jų vertybes, pasaulėžiūrą, religinius įsitikinimus ir filosofines pažiūras. Šiuo metu tik tradicinių religinių bendruomenių bei tautinių bendrijų įsteigtooms nevalstybinėms mokykloms visos reikiamos mokyklos ūkio lėšos skiriamos iš valstybės biudžeto.

I TIKSLAS

Siekdama išsiaiškinti skirtingų visuomenės grupių švietimo poreikius bei lūkesčius, teikti siūlymus regionų švietimo problemoms spręsti Švietimo ir mokslo ministerija inicijavo projektą *Viešosios konsultacijos dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 m. nuostatų įgyvendinimo*. Šiam projektui įgyvendinti atliekamas kokybinis tyrimas: organizuotos diskusijos su skirtingų interesų grupių atstovais, išgirsta visuomenės nuomonė apie *Strategiją*, kurios priemonės turėtų tapti prioritetinėmis.

Tyrėjai išskyrė šias pagrindines švietimo sistemos problemas: sprendimų priėmimo procesas; papildomos mokymo įstaigų funkcijos; mokyklų aptarnavimo teritorijos priskyrimo principas; tėvų ir mokyklos bendradarbiavimo trūkumas.

Tyrėjai pateikė rekomendacijų dėl prioritetinių strategijos nuostatų, veiksmingų priemonių prioritetams įgyvendinti.¹

¹ Parengta pagal „Viešosios konsultacijos dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų įgyvendinimo“. II etapo ataskaita, 2006 m.

Tikslingas finansavimas

Esminės išvados

Reformuojant švietimo finansavimą nuo 2002 metų nuosekliai įgyvendinamas lėšų paskirstymo metodikos principas *pinigai paskui mokinį*.

Šis principas jau įgyvendintas finansuojant bendrojo lavinimo mokyklas, taikomas profesiniam mokymui, priešmokykliniam ugdymui. Planuojama šį principą pradėti taikyti neformaliajam, ikimokykliniam vaikų ugdymui.

Socialinių pedagogų etatų steigimas bendrojo lavinimo mokyklose, pedagoginių psichologinių tarnybų plėtra pradedama grįsti finansiškai, siekiant užtikrinti jų įgyvendinimą, pereinant prie programinio jų finansavimo.

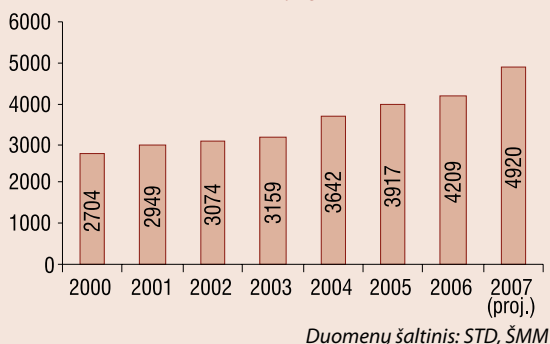
Švietimas finansuojamas ne tik iš valstybės, savivaldybės biudžeto, bet ir panaudojant ES struktūrinių fondų lėšas bei kitus šaltinius. Privačios investicijos į švietimą didėja nežymiai.

Nuo 2000 metų nuolat didėja švietimui skiriamos lėšos valstybės ir savivaldybių biudžetuose. 2006 metais, palyginti su 2000 metais, valstybės ir savivaldybių biudžeto išlaidos padidėjo 1505 mln. litų.

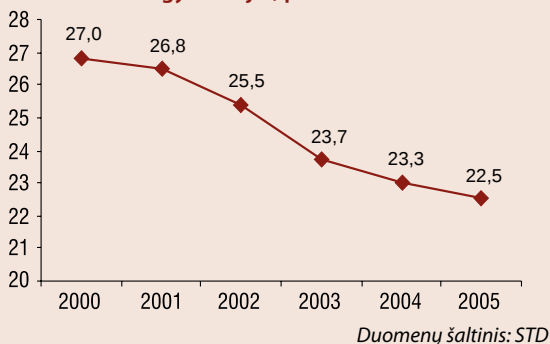
BVP dalis švietimui mažėja. 2005 metais, palyginti su 2000 metais, lėšų dalis, tenkanti vienam mokiniui/studentui, lyginant su BVP dalimi vienam gyventojui, sumažėjo 4,5 procentinio punkto.

Tai, kad švietimui skiriama BVP dalis mažėja, o Švietimo ir mokslo ministerija prognozuoja, jog įgyvendinant *Strategijoje* užsibrėžtus siekius ši dalis turėtų viršyti 6 proc., rodo disbalansą tarp valstybės ekonomikos augimo ir švietimui skiriamų lėšų. Todėl dabartines priemones, gerinančias švietimo finansavimą, būtina ir toliau taikyti užtikrinant *Strategijos* įgyvendinimą.

Valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidos švietimui
mln. Lt

Lėšos vienam mokiniui/studentui, lyginant su BVP dalimi vienam gyventojui, procentais

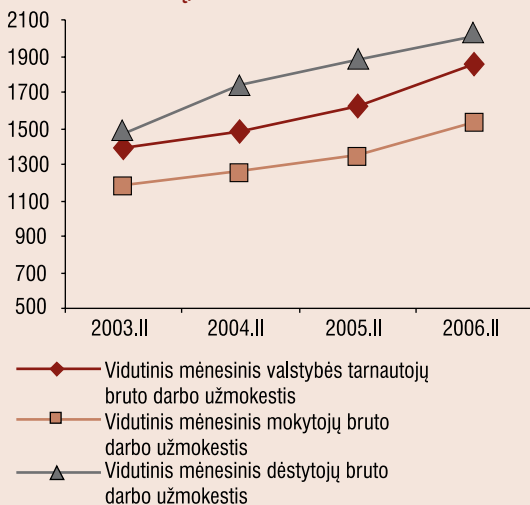

Mokytojų ir dėstytojų atlyginimai

Siekiant panaikinti disproporciją tarp mokytojų, dėstytojų vidutinio atlyginimo lyginant su valstybės sektoriaus tarnautojų vidutiniais atlyginimais keičiama jų darbo užmokesčio tvarka, kasmet didėja mokslo fondas.

Vidutinis mokytojų atlyginimas yra mažesnis už vidutinį valstybės sektoriaus darbuotojų atlyginimą. Vidutinis dėstytojų atlyginimas didesnis už vidutinį valstybės sektoriaus tarnautojų atlyginimą, bet dėstytojų atlyginimų diferenciacija labai didelė. Tik profesorių atlyginimai viršija vidutinį valstybės tarnautojų atlyginimą.

Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio valstybės tarnautojų ir vidutinio mokytojų bei dėstytojų bruto darbo užmokesčio kaita 2003–2006 m. II ketvirtį, Lt

Duomenų šaltinis: STD

Lėšų paskirstymo metodikos principas pinigai paskui mokinių nuosekliai įgyvendinamas visose švietimo grandyse

Principo pinigai paskui mokinių taikymo švietimo grandyse situacija

Išimties mokymas	Priešmokyklinis mokymas	Pradinis, pagrindinis ir vidurinis mokymas	Profesinis mokymas	Aukštojo mokslo studijos
Planuojama taikyti	Taikoma	Taikoma	Taikoma	Diskutuojama dėl modelio

P pinigai paskui mokinių principo įgyvendinimas švietime prasidėjo nuo bendrojo lavinimo finansavimo reformos. 2001–2002 metais mokinio krepšelio metodika eksperimento tvarka buvo taikoma 11 savivaldybių. Kasmet krepšeliui skiriama lėšų suma buvo didinama ir tai lėmė mokinio krepšelio struktūrinių dalių kaitą.

Didžioji mokinio krepšelio lėšų dalis skiriama mokytojų atlyginimams: pavyzdžiui, 2007 m. mokytojų atlyginimams buvo skirta 95 proc. mokinio krepšelio lėšų. Kasmet ne tik didėjo lėšų, skiriamų mokinio krepšeliui, bet kito ir pati mokinio krepšelio struktūra. Nuo 2005 metų mokinio krepšelyje buvo numatytos lėšos savivaldybių pedagoginėms psichologinėms tarnyboms, nuo 2006 m. – mokinių pažintinei veiklai, o nuo 2007 m. – mokinių konsultavimui renkantis profesiją.

Nuolatos didėjo specialiųjų poreikių turinčio mokinio krepšelis. 2005 m. jis buvo 10 proc. didesnis nei statistinio neturinčio specialiųjų poreikių mokinio, 2006 m. – jau 20 proc., o nuo 2007 m. – jau 33 proc.

Mokinio krepšelio (MK) lėšos (Lt), skirtos savivaldybių bendrojo lavinimo mokykloms, 2002–2007 m.

Metai	MK lėšos, Lt						
	Bazinis MK	Vadovėliams	Mokymo priemonės	Mokytojų kvalifikacijai tobulinti	Pedagoginėms psichologinėms tarnyboms	Mokinių pažintinei veiklai	Mokinių profesijos pasirinkimo konsultavimui
2002	1521	10,5	2,1	4,5			
2003	1538	21	4,2	9			
2004	1654*	33,5	6,7	14,2			
2005	1753*	41,4	8,28	24,4	7,2		
2006	1942**	47,6	9,5	24,4	10,9	3,7	
2007	2333***	61,96	12,42	24,23	13,11	7,31	3,73

* bazinio MK vidurkis (2004 ir 2005 metais mokinio krepšelio dydis buvo koreguojamas du kartus)

** 2006 metais mokytojų algoms padidinti nuo rugsėjo 1 d. savivaldybėms buvo papildomai skirta 45,5 mln. Lt

*** planuojama

Duomenų šaltinis: ŠMM, ITC

Profesinio mokymo mokinio krepšelyje nuo 2004 m. didėjo: mokytojų vidutinio mėnesinio atlyginimo koeficiento vidurkis; pedagoginio darbo užmokesčio valandinis įkainis, tačiau nedaugėjo lėšų profesinei techninei literatūrai, profesijos vadovėliams, techninėms vaizdinėms priemonėms, medžiagoms, įrankiams, individualioms saugaus darbo priemonėms, darbo drabužiams ir lėšų mokytojų kvalifikacijai kelti.

Siekiant didinti neformaliojo vaikų ugdymo prieinamumą ir sumažinti esamus neformaliojo vaikų ugdymo finansavimo skirtumus tarp savivaldybių, rengiamas *Bendrojo lavinimo mokyklos mokinio krepšelio lėšų dalies neformaliajam vaikų švietimui perdavimo ir panaudojimo metodikos projektas*. Šioje metodikoje numatoma, kaip apskaičiuoti kitiems neformaliojo vaikų švietimo teikėjams iš mokinio krepšelio perduodamas lėšas, nurodoma perduotų lėšų panaudojimo apskaita. Šią metodiką bus siūloma taikyti savivaldybėse.

Numatant principą pinigai paskui vaiką taikyti ikimokykliniam ugdymui, parengtos *Metodinių rekomendacijų dėl ikimokyklinio ugdymo lėšų skyrimo vienam vaikui principo taikymo projektas*. Šiomis rekomendacijomis siekiama: suvienodinti ikimokykliniam ugdymui skiriamų lėšų skaičiavimą taikant ikimokyklinio ugdymo lėšų skyrimo vienam vaikui principą; skatinti savivaldybes veiksmingai naudoti ikimokykliniam ugdymui skiriamas lėšas; skatinti savivaldybes kurti racionalų ikimokyklinį ugdymą teikiančių įstaigų tinklą.

I TIKSLAS

Profesinio mokymo mokinio lėšos

PAGRINDINIO PROFESINIO MOKYMO MOKINIO LĖŠOS			
1 DALIS		2 DALIS	
DARBO UŽMOKESTIS Darbo užmokestis skaičiuojamas už pedagogines valandas pagal profesinio mokymo programos planą, pasiruošimo pamokoms, vadovavimo grupei, neformaliojo ugdymo valandas ir kitus papildomus darbus. Vidutinis mėnesinių atlyginimų koeficientų vidurkis nuo 7,13 (2004 m.) iki 8,38 (2006 m.). Pedagoginio darbo užmokesčio valandinis įkainis nuo 10,398 (Lt) (2004 m.) iki 13,3487 (2006 m.). Padidėjo		PROFESINĖ TECH- NINĖ LITERATŪ- RA, PROFESIJOS VADOVĖLIAI (25 Lt vienam moki- niui per metus) TECHNINĖS VAIZ- DUMO PRIEMO- NĖS (11,6 Lt vienam moki- niui per metus)	
		MEDŽIAGOS, ĮRANKIAI, IN- DIVIDUALIOS SAUGAUS DARBO PRIEMONĖS, DARBO DRABU- ŽIAI (60–69 Lt (priklauso nuo mokymo progra- mos) vienam moki- niui per metus)	LĖŠOS MOKYTO- JŲ KVALIFIKACI- JAI TOBULINTI (18 Lt vienam moki- niui per metus)
		Nepakito	Nepakito

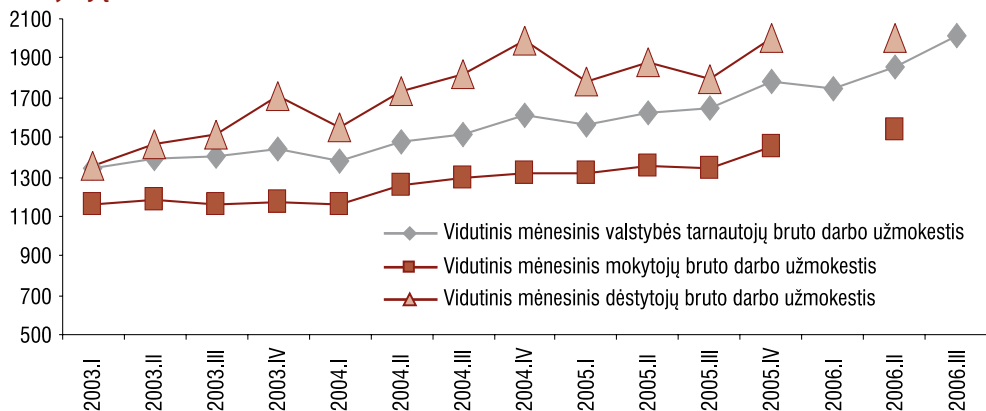
Duomenų šaltinis: ŠMM

Aukštojo mokslo studijų finansavimas šiuo metu labiausiai priklauso nuo studentų skaičiaus. Dėl aukštojo mokslo studijų finansavimo modelio (Švietimo ir mokslo ministerijos Studijų departamento duomenimis, svarstomi 9 modeliai) dar diskutuojama.

Mokytojų ir dėstytojų vidutiniai atlyginimai. 2003–2006 m. vidutinis mokytojų atlyginimas kilo, bet buvo mažesnis už vidutinį valstybės sektoriaus tarnautojų atlyginimą. Nuo 2003 m. IV ketv. iki 2006 m. II ketv. vidutinis mokytojo atlyginimas padidėjo nuo 1166,1 Lt iki 1537,8 Lt. Tačiau dar nepasiektas tikslas, kad mažiausias mokytojo atlyginimas viršytų vidutinį valstybės tarnautojų atlyginimą.

Vidutinis mėnesinis **aukštųjų mokyklų dėstytojų** atlyginimas nuo 2003 m. II ketv. viršija vidutinį valstybės sektoriaus tarnautojų atlyginimą. Tačiau dėstytojų diferenciacija pagal gaunamus atlyginimus yra daug didesnė nei mokytojų. Švietimo ir mokslo ministerijos duomenimis, 2006 m. jaunesniųjų mokslo darbuotojų bruto atlyginimai buvo 948–1265 Lt. Lektorių, mokslo darbuotojų, tyrinėtojų bruto atlyginimai buvo 948–1834 Lt. Vidutinis pradedančio dirbti ir daktaro laipsnį turinčio dėstytojo bruto darbo užmokestis buvo 1200 Lt. Profesoriams, vyriausiesiems mokslo darbuotojams priskaičiuota alga svyravo nuo 1897 iki 3412 Lt. Tais pačiais metais vidutinis valstybės sektoriaus tarnautojų bruto atlyginimas buvo 1751 (I ketv.), 2018 (III ketv.) litų. Tik habilituoto daktaro mokslo laipsnį ir profesoriaus pedagoginį vardą turinčių dėstytojų baziniai atlyginimai didesni negu vidutinis mėnesinis valstybės tarnautojų darbo užmokestis. Tokių dėstytojų kolegijose ir universitetuose 2005–2006 m. m. buvo 7,3 proc.

Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio valstybės tarnautojų ir vidutinio mokytojų bei dėstytojų bruto darbo užmokesčio kaita 2003–2006 m. Lt

Duomenų šaltinis: STD

Naujos mokytojų ir dėstytojų darbo apmokėjimo sistemos diegimas. Numatyti du Naujos mokytojų darbo apmokėjimo sistemos įgyvendinimo programos įgyvendinimo laikotarpiai:

Pirmuoju laikotarpiu (2005–2009) numatoma keisti vidutinį mokytojo darbo krūvį: kontaktinių valandų pagal pedagoginę normą ir valandų už papildomus darbus santyki.

Per antrąjį laikotarpį (2010–2012) numatoma nustatyti 20 kontaktinių valandų per savaitę pedagoginę normą, o etatui – 36 valandas.

Prie etatinio mokytojų darbo apmokėjimo planuojama pereiti nuo 2009 m. rugsėjo 1 d. Numatoma, kad:

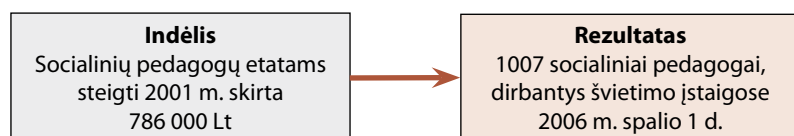
- pirmuoju programos įgyvendinimo laikotarpiu mokytojų atlyginimas padidės 35,4 proc., kitų su ugdymo procesu susijusių darbuotojų – 24,2 proc.;
- antrojo laikotarpio pabaigoje visų atlyginimai padidės dar 21,7 proc. Pažymėtina, kad vienas iš svarbesnių numatomų šios programos įgyvendinimo rezultatų – didesnis mokytojų saugumas, nes atlyginimai nepriklausys tiesiogiai nuo kontaktinių valandų skaičiaus. Labai svarbu ir tai, kad bus sumokama mokytojams už realiai dirbamus papildomus darbus, taikomi vienodi apmokėjimo principai visiems mokytojams už tą patį darbą neatsižvelgiant į mokyklos tipą.

Siekiant didinti dėstytojų ir mokslo darbuotojų atlyginimus, *Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programoje* numatyta parengti mokslo ir studijų institucijų dėstytojų ir mokslo darbuotojų darbo užmokestį reglamentuojančių teisės aktų pakeitimus, pagal kuriuos būtų numatyta siekti, kad asistento ir jaunesniojo mokslo darbuotojo vidutinis tarnybinis atlyginimas būtų ne mažesnis kaip atitinkamiems metams numatomas šalies vidutinis valstybės tarnautojo darbo užmokestis. Nuo 2007 m. liepos 1 d. dėstytojų ir mokslo darbuotojų darbo užmokestį numatyta padidinti vidutiniškai 20 proc.

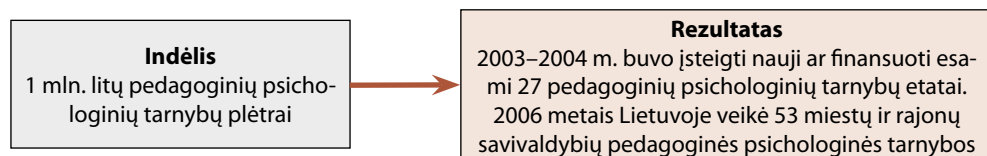
I TIKSLAS

Švietimo naujovių, susijusių su naujų funkcijų atsiradimu, finansinis pagrindimas. Bet kuri įgyvendinama švietimo naujovė gali tapti paprasta deklaracija, jei ji nepagrįsta finansiškai.

Socialinių pedagogų etatų steigimo švietimo įstaigose 2001–2005 metų programoje buvo numatyta švietimo įstaigose steigti socialinių pedagogų etatus nuo 2001 m. rugsėjo 1 d. Švietimo ir mokslo ministerija finansavo pirminį socialinių pedagogų etatų steigimo etapą nuo 2001 m. rugsėjo 1 d. iki gruodžio 31 d. Nuo 2002 m. sausio 1 d. šių etatų finansavimą perėmė švietimo įstaigos steigėjai. Pirmenybė skirti Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšas socialinių pedagogų etatams steigti buvo teikiama toms įstaigoms, kurių steigėjai sutiko vėliau patys steigti ir išlaikyti minėtų specialistų etatus.

Pedagoginių psichologinių tarnybų steigimas yra susijęs su Pedagoginės ir psichologinės pagalbos teikimo modelio įgyvendinimo 2003–2005 metais priemonių planu. Pedagoginių psichologinių tarnybų plėtra dėl lėšų trūkumo savivaldybėse buvo įstrigusi, kol buvo sukurtas pedagoginės psichologinės pagalbos teikimo modelis.

Pedagoginių psichologinių tarnybų pastatų rekonstrukcija jau finansuojama iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų:

Panašiu principu numatoma finansiškai remti kuriamą Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtos programą 2007–2012 m., kurioje universalių daigafunkčių centrų steigimą kaimo vietovėse, ikimokyklinio ugdymo įstaigų atnaujinimą numatoma finansuoti valstybės biudžeto ir ES struktūrinių fondų lėšomis.

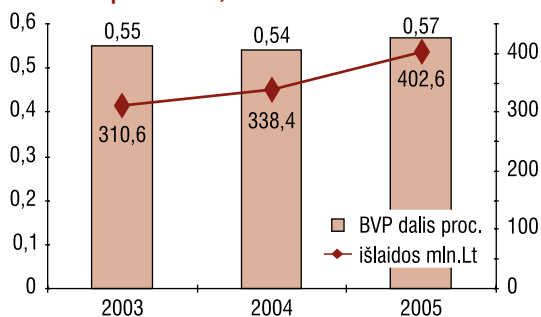
Švietimo finansavimas iš kelių šaltinių. 2004–2006 m. Švietimo ir mokslo ministerija pasirašė 328 Europos Sąjungos struktūrinių fondų projektų įgyvendinimo sutartis: 192 projektai – 1.5 priemonė „Darbo rinkos, švietimo, profesinio mokymo, mokslo ir studijų, socialinių paslaugų infrastruktūros (papildanti Europos Socialinio fondo priemonės) plėtra“ ir 136 projektai – 2.4 priemonė „Mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtojimas“. Bendra pasirašytų sutarčių vertė 371 047 605 Lt.

Nuo 2003 metų Lietuvos piliečiai gali 2 proc. savo pajamų mokesčio skirti įvairioms institucijoms, taip pat ir švietimo. Parengiama vis daugiau investicinių projektų. Tačiau situacija šioje srityje gerėja labai nežymiai.

Fizinių ir juridinių asmenų skiriamos lėšos švietimui nuo 2003 m. iki 2005 m. padidėjo 92 mln. litų, tačiau kaip BVP dalis tos lėšos tesudaro 0,57 proc. ir nuo 2000 iki 2005 m. padidėjo tik 0,02 procentinio punkto.

Fizinių ir juridinių asmenų, išskyrus valstybės ir savivaldybių, išlaidos švietimo įstaigoms (mln. Lt, BVP dalis procentais)

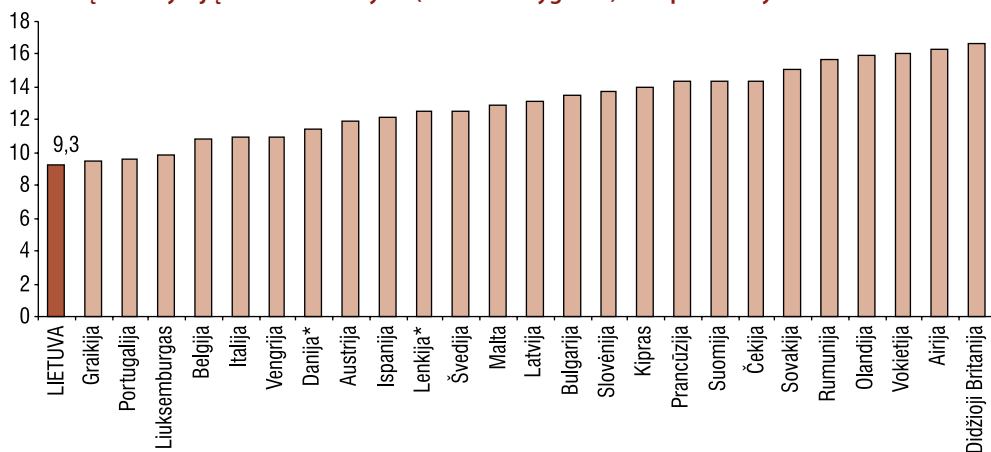

Duomenų šaltinis: STD

Racionalus išteklių panaudojimas

Tikslingas švietimo finansavimas yra susijęs su racionalių išteklių panaudojimu: mokyklų tinklo optimizavimu, mokinių vežiojimo, optimalaus mokytojų ir mokinių santykio nustatymu. Mokinių ir mokytojų santykis Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose, palyginti su Europos valstybėmis, 2004 metais buvo pats mažiausias.

Mokinių ir mokytojų skaičiaus santykis (ISCED 1–3 lygmuo) Europos valstybėse 2004 m.

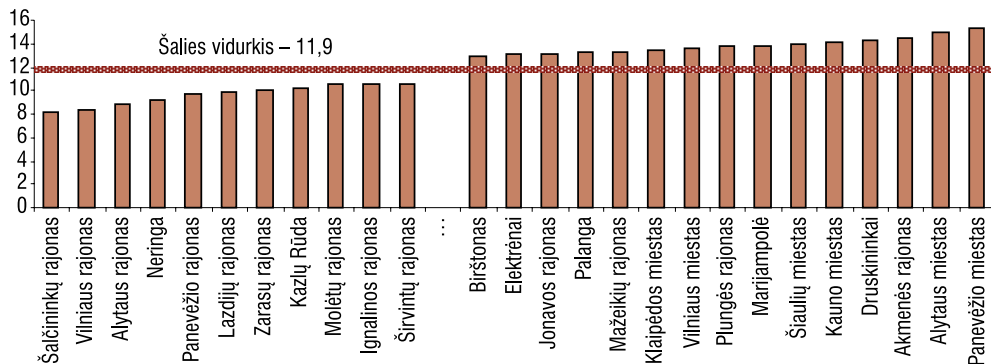
* 2003 m. duomenys

Duomenų šaltinis: Eurostat

2005–2006 m. m. mokinių ir mokytojų skaičiaus santykis Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose siekė 11,9. Lyginant atskiras savivaldybes šis santykis svyruoja nuo 8,2 (Šalčininkų rajono savivaldybė) iki 15,3 (Panevėžio savivaldybė). Tokie netolygumai rodo, kad būtina siekti racionalių švietimui skiriamų finansinių išteklių panaudojimo savivaldybėse.

TIKSLAS

Mokinių ir mokytojų skaičiaus santykis Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose pagal savivaldybes 2005–2006 m. (didžiausios ir mažiausios reikšmės)

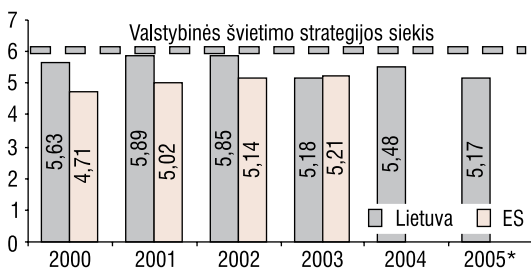

Duomenų šaltinis: ITC

Išlaidos švietimui kaip BVP dalis.

Igyvendinant *Strategiją* buvo laikomasi principo, kad šalies mastu švietimo reikmėms kasmet turėtų būti skirta lėšų tiek, kad jos sudarytų ne mažiau kaip 6 proc. bendrojo šalies vidaus produkto. Tačiau didėjant švietimui skiriamoms lėšoms, BVP dalis švietimui vis dar mažėja. Valstybės biudžeto išlaidos švietimui kaip BVP dalis arčiausiai Valstybinės švietimo strategijos siekio buvo 2001 metais.

Valstybės biudžeto išlaidos švietimui kaip BVP dalis procentais

*Duomenys išankstiniai

Duomenų šaltinis: Eurostat, STD

Valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidų švietimui kaita

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 (proj.)*
Valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidos švietimui, tūkst. Lt	2704121	2949302	3073578	3159394	3642002	3917461	4208876	4919845
Teko lėšų vienam mokiniui/studentui, lyginant su BVP dalimi vienam gyventojui (%)	27,02	26,8	25,5	23,7	23,3	22,5	–	–

*projektas

Duomenų šaltinis: STD, ŠMM

Tačiau nuo minėtų metų švietimui skiriamų išlaidų dalis mažėja. Jei 2000–2002 m. Lietuvos biudžeto išlaidos švietimui kaip BVP dalis buvo didesnės nei Europos Sąjungos vidurkis, tai 2003 m. šis Lietuvos rodiklis buvo šiek tiek mažesnis už Europos vidurkį.

2006 metais, palyginti su 2000 metais, valstybės ir savivaldybių biudžeto išlaidos švietimui padidėjo 1,5 mln Lt. Nors absoliuti švietimui skiriama pinigų suma didėja kasmet. Tačiau vienam mokiniui/studentui tenkančios lėšos, palyginti su BVP dalimi vienam gyventojui, vis mažėja: nuo 27,0 proc. 2000 m. iki 22,5 proc. 2005 m.

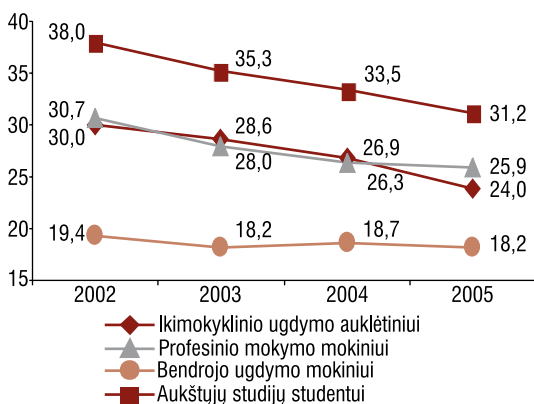
2002–2005 metais mažėjo mokinio/studentui (visų programų) tekusių lėšų dalis, palyginti su BVP dalimi vienam gyventojui.

Finansų ministerija prognozuoja, kad nuo 2006 metų Lietuvos BVP didėjimas sulėtės. Esant tokiai prognozei aktuali yra Švietimo ir mokslo ministerijos BVP dalies švietimui poreikio prognozė.

Remiantis Švietimo ir mokslo ministerijos prognoze, įvertinant švietimo politinius siekius, atsižvelgiant į vaikų skaičių, skiriamų lėšų mokinio krepšeliui kaitą, poreikį kelti mokytojų atlyginimus, BVP dalies švietimui poreikis turėtų didėti ir iki 2010 metų pasiekti 6,3 proc., 2012 metais – 6,1 proc.

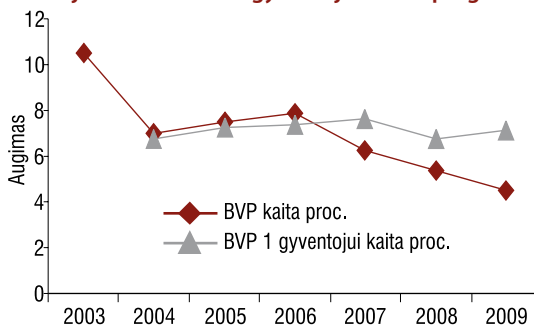
Įgyvendinant *Strategiją* imama si tikslingų priemonių reformuojant švietimo finansavimą. Didėja valstybės ir savivaldybių biudžeto lėšos, skiriamos švietimui. Daugelis pastaruoju metu priimtų ar planuojamų priimtų sprendimų yra nukreipti į ateitį ir jų įgyvendinimo rezultatai paaiškės vėliau. Tačiau tai, kad švietimui skiriamų lėšų dalis šalies bendrajame vidaus produkte vis dar mažėja, rodo, jog būtina siekti šalies ekonominio potencialo augimo ir švietimo sistemos balanso.

Lėšos, tekusios mokiniui (pagal programos tipą), palyginti su BVP dalimi vienam gyventojui, procentais

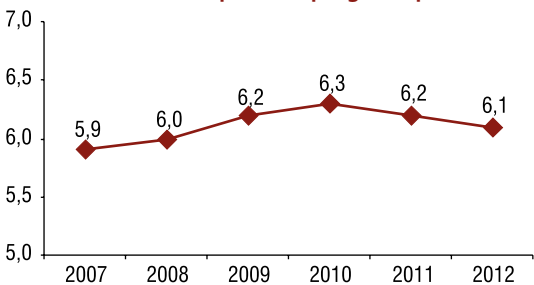
Duomenų šaltinis: STD

BVP ir jos dalies vienam gyventojui kaitos prognozė

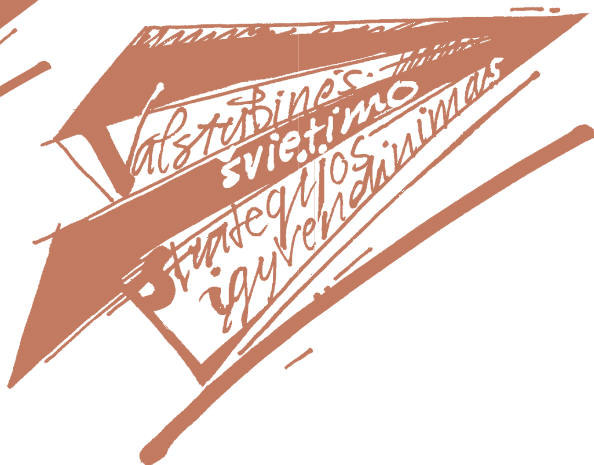
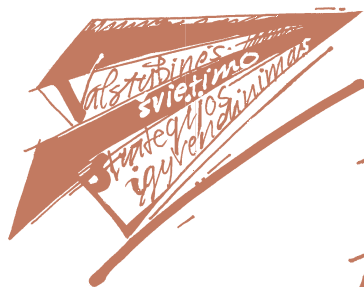
Duomenų šaltinis: Finansų ministerija

BVP dalies švietimui poreikio prognozė procentais

Duomenų šaltinis: ŠMM

Išplėtojama
tęstinė, mokymąsi
visą gyvenimą
laiduojanti ir
prieinama, socialiai
teisinga švietimo
sistema

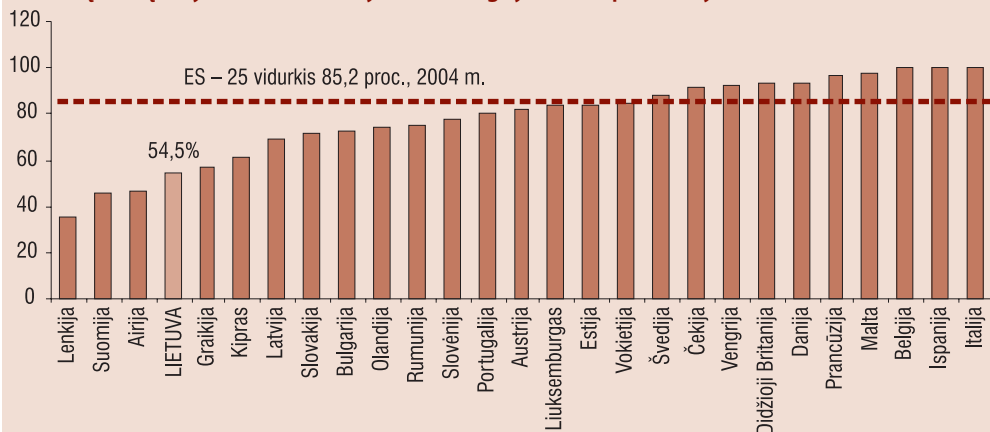
Mokymosi prieinamumas, tęstinumas, integralumas

Esminės išvados

Nuo 2000 iki 2005 metų **ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme** dalyvaujančių 1–6 metų vaikų dalis išaugo nuo 41 proc. iki 52 proc. Tačiau šios švietimo paslaugos dar nepakankamai prieinamos kaimo vietovėse gyvenantiems vaikams.

Lietuvoje apie pusę 4 metų vaikų lanko ugdymo įstaigas.

4-mečių vaikų dalyvavimas ikimokykliniame ugdyme Europos valstybėse

Duomenų šaltinis: Eurostat

2000–2005 metais **mokyklos nelankančių 7–16 metų vaikų** dalis sumažėjo 0,5 procentinio punkto. **Galimybę grįžti į nuosekliojo mokymosi sistemą** mokiniams, neturintiems mokymosi motyvacijos ar dėl įvairių priežasčių neįgijusiems pagrindinio išsilavinimo, užtikrina jaunimo mokyklos. Nuo 2007 m. mokiniams yra sudarytos prielaidos profesinę kvalifikaciją pradėti įgyti jau mokantis bendrojo lavinimo mokyklose.

2000–2005 metais **18–24 metų jaunimo, neįgijusio vidurinio išsilavinimo ir ne-simokančio**, dalis sumažėjo beveik dvigubai. Visose savivaldybėse veikia bent po vieną suaugusiųjų bendrojo lavinimo mokyklą (centrą) ar suaugusiųjų klases turinčią bendrojo lavinimo mokyklą, kurioje mokytis gali visi **pagrindinio ir vidurinio išsilavinimo neįgiję suaugę Lietuvos gyventojai**.

Stiprinti **glaudesnę ryšį tarp universitetinio ir neuniversitetinio aukštojo mokslo** padeda pradėtas teikti profesinio bakalauro kvalifikacinis laipsnis asmeniui, baigusiam nuosekliųjų neuniversitetinių studijų programą aukštojoje mokykloje.

Aukštojo mokslo institucijos yra atviros mokymosi visą gyvenimą principų įgyvendinimui: siūlomos individualios programos, nenuosekliosios ir išlyginamosios, neakivaizdinės, vakarinės bei nuotolinės studijos. 2005 m. 50 proc. kolegijų ir 40 proc. universitetų studentų mokėsi vakarinių arba neakivaizdinių studijų forma.

II TIKSLAS

25–64 metų Lietuvos gyventojų, kurie mokėsi per pastarąsias 4 savaites, dalis (6 proc.) per pastaruosius 5 metus gerokai išaugo, tačiau vis dar atsiliekama nuo ES vidurkio (10,2 proc.). Pagal šį rodiklį Lietuva lenkia tokias ES šalis senbuves, kaip Italiją, Graikiją, bei ES naujokes – Vengriją, Lenkiją, Estiją.

Mokymosi visą gyvenimą sistemos veiksmingumą sustiprins šiuo metu vykdomi projektai, kuriems per 2004–2006 m. buvo skirtos Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos lėšos.

Lietuvoje jau pradėti įgyvendinti projektai, kuriais siekiama sukurti **neformaliojo mokymosi ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimo ir vertinimo sistemą**.

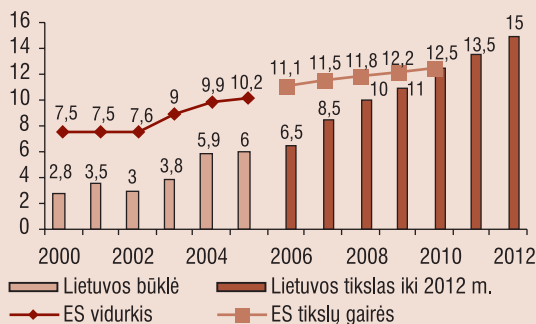
Lygioms mokymosi starto galimybėms laiduoti *Strategijoje* numatyta **išplėsti ikimokyklinio ugdymo paslaugas**. Siekiama, kad šis sektorius visų pirma taptų prieinamas socialinę atskirtį patiriantiems ir socialinės rizikos šeimų vaikams.

2000–2005 metais 1–6 metų vaikų, lankančių ikimokyklinio ugdymo įstaigas, skaičius išaugo beveik penktadaliu. 2005 m. ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankė jau daugiau nei pusė šios amžiaus grupės vaikų (52 proc.). Šis skaičius artėja prie *Strategijoje* numatyto 2012 metų siekinio (60 proc.).

Nepaisant didėjančios ikimokyklinio ugdymo aprėpties, visų tipų ikimokyklinio ugdymo įstaigų skaičius Lietuvoje 2000–2005 metais mažėjo. Pagrindinės nurodomos priežastys: gimstamumo mažėjimas, emigracija, darbo rinkos pokyčiai bei finansinės savivaldybių galimybės.

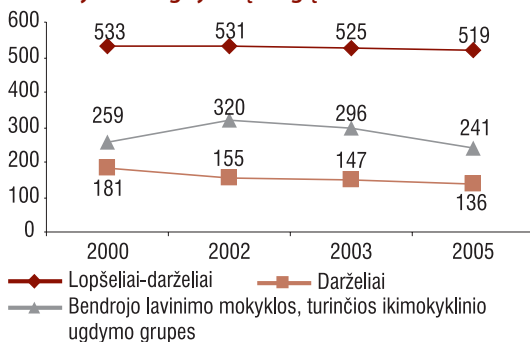
Ikimokyklinio ugdymo pasirinkimo galimybių Lietuvoje (ŠMM, 2004) tyrimo duomenys rodo, kad tėvai pasigenda ikimokyklinio ugdymo įstaigų įvairovės: pagal specializuotas, netradicines programas dirbančių vaikų darželių, privačių darželių, savaitinių darželių. Ikimokyklinėse įstaigose trūksta specializuotų paslaugų: logopedo, psichologo ir mediko. Tėvų apsisprendimui renkantis ikimokyklinio ugdymo įstaigą lemiamos įtakos turi geografiškai patogi konkrečios įstaigos vieta.

25–64 metų asmenų, kurie mokėsi per pastarąsias 4 savaites, dalis procentais

Duomenų šaltinis: Eurostat

Ikimokyklinio ugdymo įstaigų skaičius

Duomenų šaltinis: STD

Miesto ir kaimo situacija laiduojant lygias mokymosi starto galimybes labai skiriasi ir yra ypač nepalanki kaimie gyvenantiems vaikams. Miestuose beveik trys ketvirtadaliai 1–6 metų vaikų dalyvauja ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme, tuo tarpu kaimo vietovėse šiomis švietimo paslaugomis naudojasi mažiau nei penktadalis šios amžiaus grupės vaikų. Tokius didelius skirtumus tarp

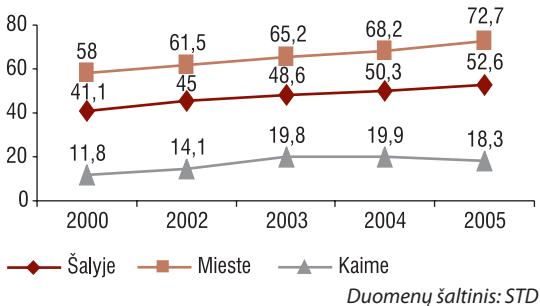
miesto ir kaimo dažniausiai lemia toje teritorijoje esančių ugdymo įstaigų skaičius ir įvairūs socialiniai reiškiniai: nedarbas, skurdas, socialinė atskirtis ir kt.

Priešmokyklinio ugdymo paslaugų plėtra yra vienas iš esminių veiksnių, laiduojančių lygias mokymosi starto galimybes visiems vaikams, ir gali būti vertinamas kaip veiksminga prevencinė mokymosi nesėkmių priemonė. Statistiniai duomenys rodo, kad priešmokyklinio ugdymo aprėptis didėja – per pastaruosius penkerius metus švietimo įstaigose ugdomų 5–6 metų vaikų dalis padidėjo beveik penktadaliu. Tačiau ši švietimo paslauga vis dar nepakankamai prieinama kaimo vietovėse gyvenantiems vaikams.

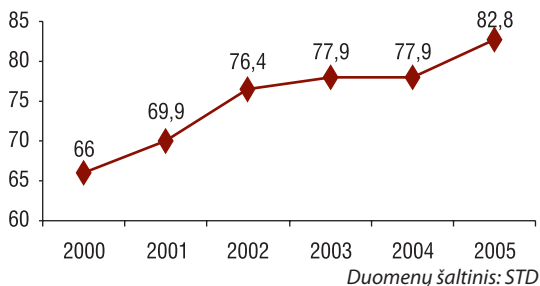
Strategijoje numatyta, kad 2007 metais švietimo įstaigose bus ugdoma 87 proc. 5–6 metų vaikų, o 2012 metais – 90 proc. šio amžiaus grupės vaikų. Šiems siekiams įgyvendinti yra parengtas *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtos programos 2007–2012 metų projektas*. Pastaraisiais metais stiprėja vietos savivaldos vaidmuo teikiant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas, tačiau edukacinių ir socialinių paslaugų sistema nepakankamai lanksčiai atsižvelgia į specifinius tėvų poreikius ir galimybes. Programa padės didinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumą regioniniu ir finansiniu požiūriu bei mažins socialinę vaikų atskirtį, užtikrins lygaus starto galimybes kaimo vietovėse gyvenantiems ir specialiųjų poreikių turintiems vaikams.

Statistikos departamento duomenimis, per pastaruosius penkerius metus (2000–2005) *mokyklos nelankančių 7–16 metų vaikų* skaičius mažėjo, tačiau 2005 m. šių vaikų dalis padidėjo ir sudarė 2,8 proc. visų šios amžiaus grupės vaikų. 2000–2005 metais nesimokančių 7–16 metų vaikų dalis sumažėjo 0,5 procentinio punkto, tačiau dar yra pakan-

1–6 metų vaikų, dalyvaujančių ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme, dalis procentais

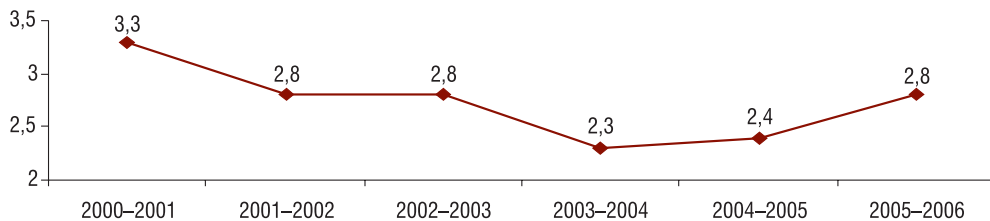
Švietimo įstaigose ugdomų 5–6 metų vaikų dalis procentais, lyginant su bendru to amžiaus vaikų skaičiumi

II TIKSLAS

kamai didelė palyginti su *Strategijos* siekiu 2007 metams. Švietimo ir mokslo ministerijos duomenimis, mokyklos nelankančių 7–16 metų vaikų skaičius nuolat mažėjo. Duomenys nesutampa dėl skirtingų skaičiavimo metodikų, todėl mokyklinio amžiaus vaikų apskaitos sistemos tobulinimas išlieka aktuali problema.

Pagal privalomojo ugdymo programas nesimokančių 7–16 metų vaikų dalis procentais

Duomenų šaltinis: STD

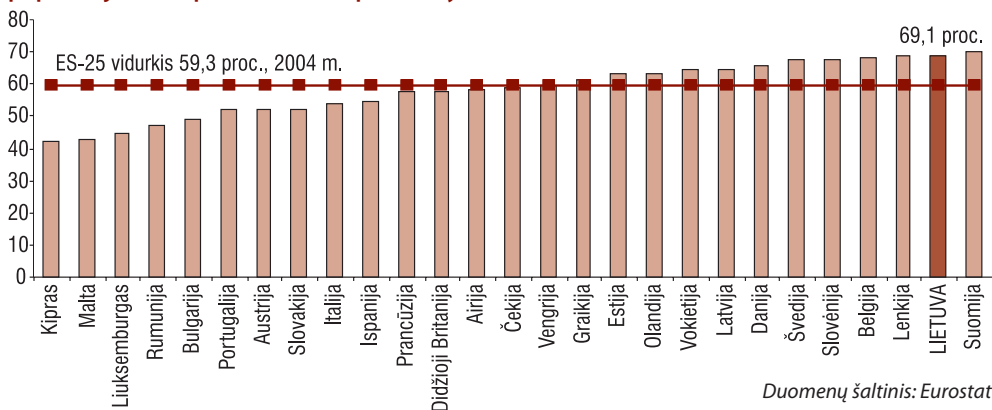
Siekiant mažinti nesimokančių pagal privalomojo švietimo programas vaikų skaičių ir kurti vaikų sugrąžinimo į mokyklas sistemą patvirtintos *Vaikų sugrąžinimo į mokyklą gairės*. Vaikai mokyklos nelanko dėl įvairių priežasčių: psichologinių asmenybės ypatumų, neišmokto mokymosi turinio ir žinių spragų, nepatenkinamų socialinių turtinių mokinių ir jo šeimos sąlygų, laiku nesuteiktos pedagoginės, psichologinės pagalbos, konfliktiškų santykių su mokytojais ir bendraamžiais bei nepakankamos pedagogų kompetencijos dirbti su nesimokančiais ar pamokas praleidinėjančiais mokiniais.

Vaikų sugrąžinimo į mokyklą gairėse apibendrintos priemonės, kurių imamasi siekiant spręsti mokyklos nelankymo problemą ir atkreipti visuomenės dėmesį į ją: įgyvendinama *Socialinių pedagogų etatų steigimo švietimo įstaigose 2001–2005 metų programa* bei *Specialiųjų poreikių mokinių vežiojimo 2005–2008 metų programa Geltonasis autobusas*, patvirtinta *Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusuais 2006–2008 metų programa*, įgyvendinamas pedagoginės ir psichologinės pagalbos teikimo modelis, organizuojamos įvairios akcijos bei nuolat atliekami švietimo būklės tyrimai.

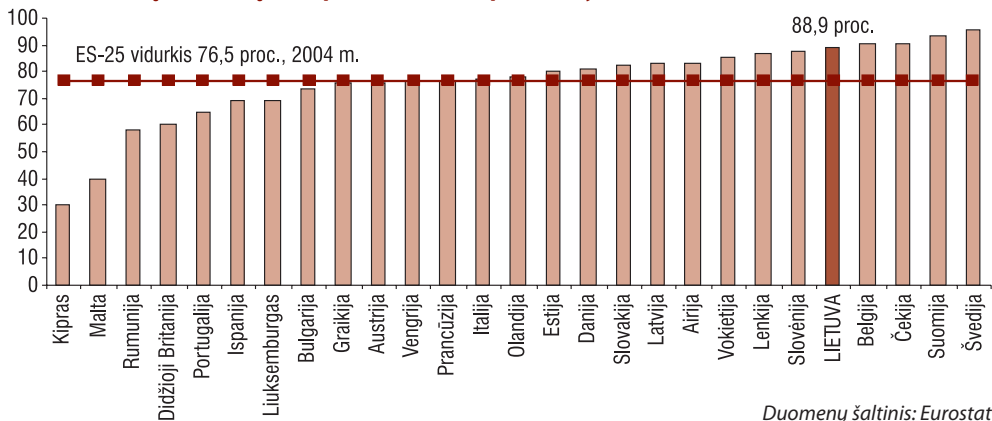
Pagrindinėse ir vidurinėse mokyklose nepritapusiems vaikams ir jaunuoliams, stokojančioms mokymosi motyvacijos, *galimybė grįžti į nuosekliojo mokymosi sistemą* užtikrinama *Jaunimo mokyklų koncepcijoje*. Jaunimo mokyklos siekia stiprinti vaikų ir jaunuolių mokymosi motyvaciją, išmokyti spręsti gyvenime iškilančias problemas ir išsiugdyti atsparumą neigiamai socialinei įtakai. 2004–2005 m. m. jaunimo mokyklose mokėsi 2200 mokinių, iš jų 8 proc. prieš įstodami į jaunimo mokyklas niekur nesimokė ir nebuvo įgiję pagrindinio išsilavinimo. 18 proc. jaunimo mokyklų mokinių yra įrašyti į Nepilnamečių reikalų inspekcijos įskaitą, 9 proc. – buvo teisti. Nuo 2004–2005 m. m. jaunimo mokyklų plėtra sustojo: savivaldybės nesteigia jaunimo mokyklų, nors mokinių, paliekančių švietimo sistemą, yra.

Iš aukštųjų mokyklų pasitraukusiems studentams galimybę grįžti į aukštojo mokslo sektorių laiduoja studijų rezultatų įskaitymo sistema.

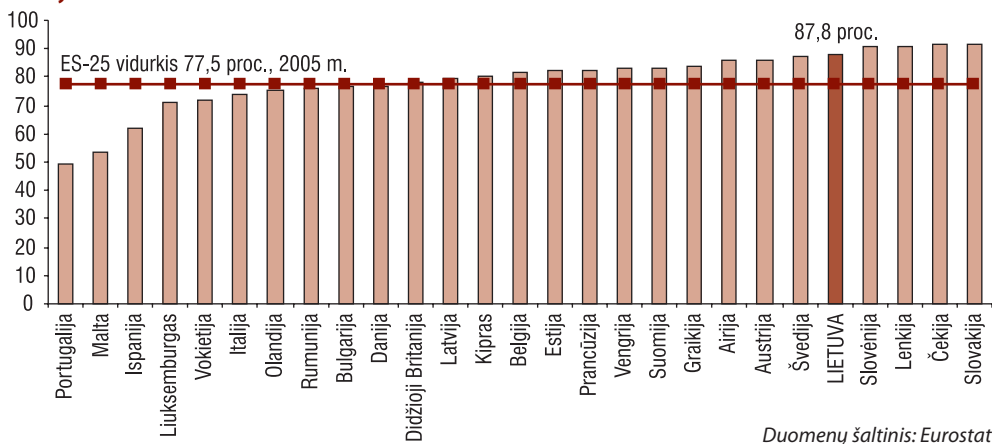
15–24 metų mokiniai ir studentai (ISCED 1–6 lygmenų) kaip atitinkamo amžiaus gyventojų populiacijos dalis procentais Europos valstybėse

Besimokančių 18-mečių dalis procentais Europos valstybėse

20–24 metų jaunuolių, įgijusių ne žemesnį kaip vidurinį išsilavinimą, dalis procentais Europos valstybėse

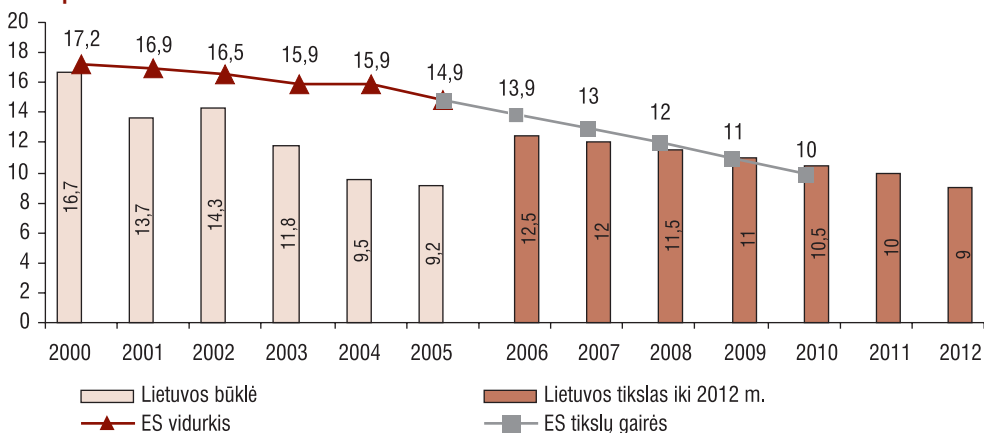
II TIKSLAS

2004 m. pagal mokymosi aprėptis (mokėsi 69,1 proc. 15–24 metų gyventojų ir 88,9 proc. 18-mečių) Lietuva buvo viena pirmaujančių ES valstybių, ir lenkė ES vidurkį.

2005 m. Lietuva buvo tarp pirmaujančių ES valstybių ir pagal ne žemesnį kaip vidurinį išsilavinimą įgijusių 20–24 metų jaunuolių skaičių.

Pagal 18–24 metų jaunuolių, neįgijusių vidurinio išsilavinimo ir toliau niekur nesimokančių, dalį Lietuva jau pasiekė geresnį rodiklį nei šiuo metu esantis ES vidurkis.

18–24 metų jaunuolių, kurie nėra įgiję vidurinio (ISCED 3 lygmens) išsilavinimo ir nesimoko, dalis procentais

Duomenų šaltinis: Eurostat

Lietuva 2005 m. buvo viena pirmaujančių ES valstybių pagal 25–64 metų gyventojų, įgijusių vidurinį išsilavinimą, dalį (87,6 proc., ES vidurkis – 69,3 proc.). Šiuo metu pagrindinio ir vidurinio išsilavinimo siekiantys suaugę Lietuvos gyventojai jį gali įgyti suaugusiųjų vidurinėse mokyklose (centruose) arba suaugusiųjų klasėse. Suaugusiųjų pradinis, pagrindinis ir vidurinis lavinimas visiškai finansuojamas iš valstybės ir savivaldybės biudžetų. Besimokantys suaugusieji gali rinktis ir keisti mokymosi formas pagal savo poreikius ir galimybes. Šiuo metu atnaujinami atskirus suaugusiųjų mokymosi aspektus (modulinį, neakivaizdinį, nuotolinį mokymąsi) reglamentuojantys norminiai aktai.

Suaugusiųjų bendrojo lavinimo mokyklos tolygiai išdėstytos visoje Lietuvoje: visose savivaldybėse veikia bent po vieną suaugusiųjų bendrojo lavinimo mokyklą, suaugusiųjų mokymo centrą ar suaugusiųjų klases turinčią bendrojo lavinimo mokyklą. Stebimas besimokančiųjų skaičiaus suaugusiųjų mokymo centruose, vidurinėse mokyklose ir klasėse augimas: nuo 2000–2001 iki 2004–2005 mokslo metų mokinių skaičius išaugo 1,2 karto.

Lygių galimybių siekį švietime įtvirtino 2005 m. švietimo ir mokslo ministro įsakymas, kuriuo išsilavinimas, patvirtintas septynmečio mokslo pažymėjimu, aštuonmečio mokslo pažymėjimu, nepilno vidurinio mokslo pažymėjimu, devynmečio mokslo pažymėjimu, 1993–1994 m. išduotu pažymėjimu arba 1995–1999 m. išduotu pagrindinio išsilavinimo pažymėjimu, ir prilygintas išsilavinimui, įgytam baigus pagrindinio ugdymo programą, o asmenims suteikta teisė tęsti mokymąsi pagal vidurinio ugdymo programą.

Profesinio mokymo pokyčiai. Naujos redakcijos *Profesinio mokymo įstatyme* nustatoma profesinio mokymo sistemos sandara. Apibrėžiamas pirminis profesinis mokymas, kuris sudarys galimybes įvairiausių gebėjimų ir poreikių asmenims, ne jaunesniems kaip 14 metų, siekti įgyti pirmąją kvalifikaciją, išplėstas darbo rinkos profesinio mokymo supratimas ir įteisinamas tęstinis mokymas. Asmens neformaliojo profesinio mokymo metu įgytos kompetencijos nustatyta tvarka galės būti pripažįstamos kaip formaliojo profesinio mokymo programos ar atitinkamo lygio kvalifikacijos dalis. Kvalifikacijos bus tvarkomos vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta *Nacionaline kvalifikacijų sąranga*. Tai sudarys prielaidas pripažinti Lietuvos kvalifikacijas Europos Sąjungos ir kitose šalyse, laidos profesinį ir teritorinį mobilumą, mokymosi tęstinumą. Asmens įgytų kompetencijų vertinimą organizuos kompetencijas vertinanti institucija, kuri turės atitikti nustatytus reikalavimus. Tokios nuostatos įteisinimas laidos asmenų įgytų kvalifikacijų vertinimo patikimumą ir objektyvumą, užtikrins, kad kvalifikacijos bus suteikiamos tik profesinei veiklai pasirengusiems asmenims. Mokymas bus atskirtas nuo kompetencijų vertinimo. Įstatyme reglamentuojamas profesinio mokymo finansavimas. Nustatyta, kas sudaro profesinio mokymo lėšas, nustatyti pirminio ir tęstinio profesinio mokymo ir profesinio orientavimo finansavimo, asmens kompetencijų vertinimo lėšų skyrimo principai. Apibrėžta, kaip nustatyti materialinę paramą ir mokesčių už profesinį mokymą.

Siekama suartinti dvi mokymo kryptis: akademinę ir profesinę mokymą, sudaryti prielaidas dalį profesinei kvalifikacijai reikalingų gebėjimų įgyti dar mokantis bendrojo lavinimo mokykloje, tęsti mokymąsi profesinėje mokykloje pagal atitinkamą profesinio mokymo programą. Tam parengta teisinė bazė.

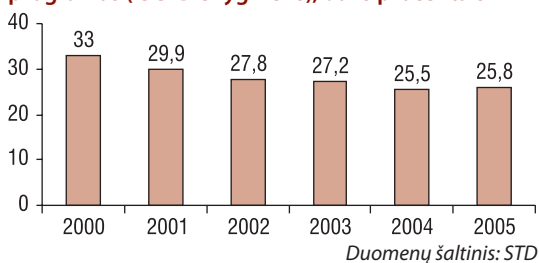
Ypatingą vaidmenį turėtų suvaidinti profesinio orientavimo planavimo ir koordinavimo sistema.

Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų teikimas nuo 2005 m. Lietuvoje vykdomas remiantis *Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų teikimo reikalavimų aprašu*. Profesinio informavimo ir konsulta-

vimo paslaugos skiriamos tiems žmonėms, kurie dar nėra pradėję profesinės karjeros, dirbantiesiems, bedarbiams ir darbdaviams. Aprašą įgyvendinančios institucijos siekia padėti pasirinkti savo kelią švietimo, mokymo bei užimtumo srityse ir aktyviai kuriant savo profesinę karjerą.

Studijų sąlygos aukštojo išsilavinimo siekiantiems Lietuvos gyventojams. Aukštąjį išsilavinimą įgijusių 30–34 metų asmenų skaičius per 2001–2005 metų laikotarpį didėjo, ypač 2003–2005 m.

Mokinių, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programas (ISCED 3 lygmens), dalis procentais

II TIKSLAS

Kolegijose ir universitetuose suaugusieji mokosi vakarinių, neakivaizdinių, nuotolinių studijų forma. Į kolegijų studijų programas gali būti įtraukiamos su universitetais suderintos studijų programos (moduliai), atitinkančios universitetines pagrindines studijas. Baigusieji kolegijas gali būti priimami tęsti studijų į aukštesnį universiteto kursą.

Nuo 2007 m. pradėtas teikti profesinio bakalauro kvalifikacinis laipsnis asmenims, baigusiems nuosekliųjų neuniversitetinių studijų programą aukštojoje mokykloje. Šiuo metu diskutuojama, kaip palengvinti galimybes kolegijų absolventams tęsti magistrantūros studijas universitetuose, kad jiems nereikėtų baigti universitetinių bakalauro studijų.

Tikimasi, kad Lietuvos kolegijų absolventai, įgiję profesinio bakalauro laipsnį, lengviau integruosis į universitetinio mokslo sistemą, jausis konkurencingesni Europos šalių darbo rinkoje, kur toks kvalifikacinis laipsnis pripažįstamas jau seniai, o Lietuvos neuniversitetinis aukštasis mokslas taps patrauklesnis šalies ir užsienio studentams.

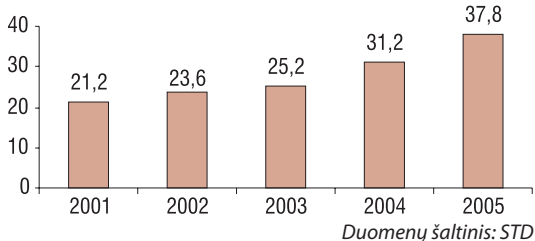
Aukštojo mokslo institucijose teikiamų studijų formų įvairovė prisideda prie *Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijoje* keliamo tikslo naikinti apribojimus asmenims, siekiantiems įgyti paklausias profesijas ir kelti kvalifikacijos lygį. *Strategijoje* numatyta, kad studentų, besimokančių vakarinių arba neakivaizdinių studijų forma, dalis turėtų didėti ir 2007 m. pasiekti 40 proc., o 2012 m. – 45 proc. Jau 2005 m. pusė kolegijų studentų ir 40 proc. universitetų studentų mokėsi vakarinių arba neakivaizdinių studijų forma.

Mokymosi visą gyvenimą lygis. 2005 m. besimokančių 25–64 metų žmonių Europos Sąjungos šalyse buvo 10,2 proc., o Lietuvoje – 6 proc. Siekiama, kad 2010 m. ES būtų 12,5 proc., o 2012 m. Lietuvoje – 15 proc. *Nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje* numatyta iki 2010 metų mokymosi visą gyvenimą lygį padidinti iki 10 proc.

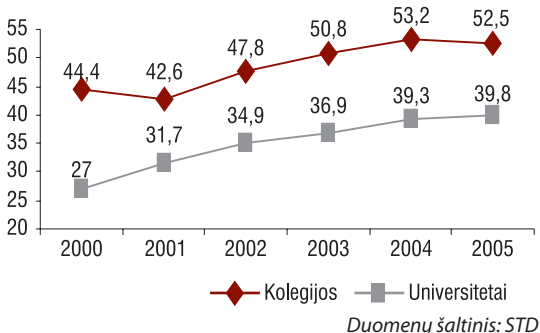
Lietuvos mokymosi visą gyvenimą plėtros politika planuojama ir vykdoma remiantis *Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija ir jos įgyvendinimo veiksmų planu*. Šiuo metu svarstoma dėl mokymąsi visą gyvenimą reglamentuojančių teisės aktų atnaujinimo.

Strategijos siekiams įgyvendinti, siejant su *Bendrojo programavimo dokumento* tikslais

Aukštąjį išsilavinimą įgijusių 30–34 metų asmenų dalis procentais

Studentų, kurie mokosi neakivaizdinių ir vakarinių studijų forma, dalis procentais, lyginant su bendru studentų skaičiumi

mokymosi visą gyvenimą sąlygoms plėtoti, 2004–2006 m. buvo skirtos Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos lėšos. Švietimo ir mokslo ministerija pasirašė sutartis su projekto vykdytojais už visas BPD 2.4 ir BPD 1.5 priemonėms Švietimo ir mokslo ministerijai skirtas lėšas, kurios turės būti panaudotos iki 2008 metų pabaigos.

Projektų, vykdomų pagal BPD 2.4 priemonę, tikslas – padidinti mokymosi visą gyvenimą sistemos veiksnumą, užtikrinantį sėkmingą ir aukštos kokybės numatytų ir būsimų žmogiškųjų išteklių plėtros priemonių įgyvendinimą. Per 2004–2006 metus buvo pateiktos 352 finansinei paramai gauti skirtos paraiškos, pasirašytos 192 sutartys, kurių vertė apie 214 mln. Lt.

Projektų, vykdomų pagal 1.5 priemonę, tikslas – plėtoti ir atnaujinti švietimo sistemos, mokslo ir studijų, profesinio orientavimo, konsultavimo ir profesinio mokymo sektorių infrastruktūrą, gerinti šių sektorių teikiamų paslaugų kokybę, mažinti minėtų paslaugų lygio Lietuvoje ir tų pačių paslaugų, teikiamų pirmaujančiose ES šalyse, skirtumą. Per 2004–2006 m. finansinei paramai gauti švietimo ir profesinio mokymo sistemos plėtrai buvo pateiktos 157 paraiškos, pasirašytos 48 sutartys už 140 mln. Lt.

Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos lėšos mokymosi visą gyvenimą sąlygoms plėtoti pagal BPD 2.4 ir 1.5 priemones

Priemonė	Pateikta paraiškų	Pasirašyta sutarčių (projektų skaičius)	Pasirašytų sutarčių vertė, mln. Lt	Skirta paramos (be projekto vykdytojo įnašo), mln. Lt
2.4	352	192	~ 214 mln. Lt	~ 209 mln. Lt
1.5 (parama švietimo ir profesinio mokymo sistemos plėtrai)	157	48	~ 140 mln. Lt	~ 139 mln. Lt

Duomenų šaltinis: ŠMM

Tikėtina, kad pagal šias priemones sėkmingai įgyvendinti projektai prisidės prie ryškaus besimokančių suaugusiųjų Lietuvos gyventojų skaičiaus augimo.

2007–2012 metų *Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programoje* numatyta ir toliau didinti Lietuvos gyventojų galimybes mokytis visą gyvenimą. Bus siekiama tobulinti ir stiprinti mokymosi visą gyvenimą institucinę sistemą, gerinti mokymosi visą gyvenimą paslaugų kokybę ir didinti tokio mokymosi prieinamumą.

Mokymosi visą gyvenimą situacijai stebėti pradėta įgyvendinti LR Vyriausybės 2004–2008 metų programos priemonė: kas 5 metus atliekamais tyrimais gauti lyginamuosius ES šalių duomenis, kurie rodo, kaip suaugusieji mokosi visą gyvenimą.

Lietuvoje yra sukurtas geras teisinis pagrindas moderniai neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemos plėtrai¹. Neformalųjį švietimą vykdo suaugusiųjų mokymo cen-

¹ Tyrimo „Suaugusiųjų mokymasis Lietuvoje: aprėptis, poreikiai, pasiūla“ santrauka (<http://andragogai.miniweb.lt/index.php/pageid/58>).

II TIKSLAS

trais, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo institucijos, nevyriausybinės organizacijos ir kt. Pastaraisiais metais atlikti tyrimai rodo didelį neformaliojo suaugusiųjų švietimo poreikį. Skatindama suaugusiųjų mokymosi galimybių prieinamumą ir įvairovę, Švietimo ir mokslo ministerija 2005 m. finansavo 21 neformaliojo suaugusiųjų švietimo projektą už 185 tūkst. Lt. Ypač reikšmingą vaidmenį populiarinant nuolatinio mokymosi visuomenėje nuostatas vaidina 1992 m. susikūrusi Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija (LSŠA), kartu su socialiniais partneriais kasmet organizuojanti „Suaugusiųjų švietimo savaites“ Lietuvoje.

Jau pradėti įgyvendinti keli eksperimentiniai projektai, susiję su neformaliuoju ir savišvietos būdu įgytu išsilavinimo pripažinimu. Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kartu su partneriais įgyvendina valstybinės svarbos projektą *Nacionalinės kvalifikacijų sistemos sukūrimas* (pasirašytos projekto sutarties vertė – 7 455 000 Lt). Projektu siekiama sukurti nuoseklią ir skaidrią kvalifikacijų sistemą, apimančią visus kvalifikacijų lygmenis, laiduojančią pereinamumą tarp lygmenų, užtikrinančią kvalifikacijos įgijimo būdų įvairovę, sudarančią galimybę lanksčiai reaguoti į besikeičiančios aplinkos reikalavimus.

Lietuvos Respublikos įstatymai numato lengvatas besimokantiems asmenims. Pagal *Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo* pakeitimus nuo 2003 m. iš pajamų gali būti atimamos per mokestinį laikotarpį patirtos nuolatinio Lietuvos gyventojo išlaidos už studijas (kurias baigus įgyjamas aukštasis išsilavinimas ir (ar) suteikiama kvalifikacija). Jei už studijas sumokėta skolintomis lėšomis, iš pajamų gali būti atimta per mokestinį laikotarpį grąžinta šios paskolos dalis.

Pagal 2004 m. birželį priimtą *Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo* pataisą gyventojai, 2004–2006 m. įsigiję kompiuterinę techniką ar interneto prieigą, deklaruodami pajamas gali susigrąžinti trečdalį kompiuterio kainos. Ši mokesčių lengvata skatino ir sudarė prielaidas įvairaus amžiaus asmenų grupėms ugdyti kompiuterinį raštingumą bei plėtoti nuotolinį mokymąsi.

Lietuvos Respublikos Seime svarstomas *Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 21 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas*. Svarbiausias 21 straipsnio keitimo tikslas – skatinti asmenis rūpintis savo kvalifikacija. Teikiama įstatymo projekto nuostata, pagal kurią asmuo, savo lėšomis baigęs profesinio mokymo programą, galėtų atgauti dalį patirtų išlaidų, būtų sudaromos sąlygos asmenims rūpintis savo kvalifikacija, skirti laiko, jėgų ir kitų išteklių asmeniniams gebėjimams tobulinti, o tai sudarytų prielaidas socialinei gerovei užtikrinti, socialinei atskirčiai mažinti. Sumažėtų kvalifikacijos neturinčio jaunimo, o drauge ir jų nedarbas. Specialiųjų poreikių turinčių ir riboto mobilumo asmenims būtų lengviau integruotis į ūkinę veiklą, sumažėtų atskirties pavojus.

Socialiai teisingos mokymosi ir studijų sąlygos

Esminės išvados

Integruotai ugdomų **specialiųjų poreikių turinčių mokinių** dalis didėjo nuo 2000 iki 2003 metų. Per pastaruosius trejus metus ši mokinių dalis išlieka stabili ir dabar sudaro apie 11 proc. visų bendrojo lavinimo mokyklos mokinių. Taikant visišką integraciją kartu su kitais bendruomenės nariais mokosi 89 proc. visų specialiųjų poreikių turinčių mokinių, dalinė integracija taikoma 1,4 proc., specialiosiose mokyklose ugdoma daugiau nei 9 proc. specialiųjų poreikių turinčių mokinių.

2000–2005 metais mokinių, vidutiniškai tenkančių vienam įvairaus pobūdžio **specialiąją pedagoginę ir socialinę pagalbą** teikiančiam specialistui, skaičius bendrojo lavinimo mokyklose sumažėjo nuo 546,5 iki 350,8. Tyrimai rodo, kad didžiausias mokinių skaičius tenka mokyklų socialiniams pedagogams ir psichologams. Šie specialistai vidutiniškai per mokslo metus suteikia pagalbą apie 100 mokinių. Tačiau ne visos šeimos gali pasinaudoti teikiamomis paslaugomis, nes mokiniai ir tėvai nėra pakankamai informuoti apie galimą švietimo pagalbą.

Strategijos įgyvendinimo laikotarpiu priimti **tautinių mažumų vaikų ugdymui** svarbūs dokumentai. Per pastaruosius penkerius metus ikimokyklinio ugdymo įstaigose tautinių mažumų kalba ugdomų vaikų dalis išlieka gana stabili. Dieninėse bendrojo lavinimo mokyklose šių mokinių nežymiai, tačiau tolygiai mažėja. Viena iš galimų šio skaičiaus mažėjimo priežasčių – didesnė tautinių mažumų integracija į šalies kultūrą.

Pastebima **užsieniečių vaikų** skaičiaus bendrojo lavinimo mokyklose augimo tendencija. Tyrimai rodo, kad dar yra kliūčių sėkmingam šių vaikų ugdymui; mokytojų metodinių žinių ir literatūros apie užsieniečių mokymą stoka, ugdymo turinio neorientavimas į tarpkultūriškumą, užsieniečių vaikų valstybinės (lietuvių) kalbos nemokėjimas.

Lietuvoje formuojamos **paramos gabiams vaikams** tradicijos. Diferencijuojant ugdymą ir palaikant kryptingas neformaliojo vaikų švietimo programas vykdančių mokyklų tinklą, organizuojant ir remiant tikslinės paskirties renginius gabiams vaikams.

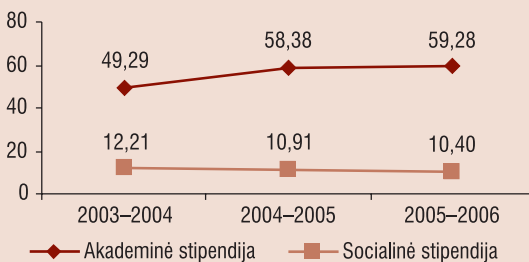
Plėtojama lanksti **finansinės paramos studentams sistema**, keičiama valstybės paskolų aukštųjų mokyklų studentams suteikimo tvarka, taikomos finansinės pagalbos priemonės aukštosiose mokyklose studijuojantiems neįgaliesiems, koreguojamas papildomų stipendijų doktorantams skyrimas.

Valstybinės ir savivaldybių bendrojo lavinimo mokykloms pagalbą teikiantys pedagoginiai darbuotojai 2005–2006 m. m.

Specialistai	Specialistų skaičius	
	iš viso	iš jų kaime
Logopedai	450	46
Specialieji pedagogai	360	56
Surdopedagogai	5	-
Tiflopedagogai	9	1
Psichologai	256	13
Socialiniai pedagogai	783	143
Iš viso	1863	259

Duomenų šaltinis: ITC

Aukštųjų mokyklų studentų, gaunančių valstybės stipendiją, dalis procentais

Duomenų šaltinis: STD

II TIKSLAS

Švietimo pagalba vaikus auginančioms šeimoms. Strategijos įgyvendinimo laikotarpiu švietimo pagalbai reglamentuoti patvirtinti Švietimo pagalbos nelankančiam ugdymo įstaigos 5–6 metų vaikui teikimo tvarka ir Švietimo pagalbos ikimokyklinio amžiaus vaiką namuose auginančiai šeimai teikimo tvarkos aprašas.

Švietimo pagalbos šeimoms, auginančioms ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikus, tyrimo duomenys rodo, kad švietimo pagalba yra labiau prieinama ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes lankantiems vaikams ir jų šeimoms. Tačiau šeimoms, auginančioms ugdymo grupių nelankančius vaikus, ši pagalba daug mažesnė. Pagrindinės nurodomos priežastys yra tarpinstitucinio bendradarbiavimo stoka ir nepakankamai išplėtotas šeimų pedagoginis informavimas bei konsultavimas.

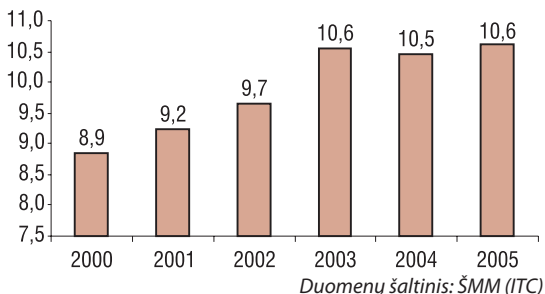
Švietimo pagalbą gaunančių šeimų dalis procentais

Švietimo pagalbos rūšis	Ikimokyklinis ugdymas		Priešmokyklinis ugdymas	
	Šeimos, auginančios ugdymo grupes lankančius vaikus	Šeimos, auginančios ugdymo grupių nelankančius vaikus	Šeimos, auginančios ugdymo grupes lankančius vaikus	Šeimos, auginančios ugdymo grupių nelankančius vaikus
Pedagoginė pagalba tėvams/globėjams per suaugusiųjų švietimo programas	51,6	11,2	47,3	22,9
Psichologinė pagalba (vaikų ir tėvų konsultavimas)	6,2	4,8	10,6	8,9
Specialioji pedagoginė pagalba (vaikų ir tėvų konsultavimas)	8,1	3,0	10,3	7
Socialinė pedagoginė pagalba tėvams per suaugusiųjų švietimo programas	6,4	4,8	8,4	*

* Skaičius pateikė tik viena savivaldybė, todėl jie neįtraukti.

Užtikrinant socialiai teisingas mokymosi ir studijų sąlygas siekiama **sudaryti galimybes veiksmingai ugdyti įvairių gebėjimų ir poreikių vaikus**. Integruotai ugdomų specialiųjų poreikių turinčių mokinių dalis sparčiai didėjo nuo 2000 iki 2003 metų. Per pastaruosius trejus metus ši dalis išlieka stabili ir dabar sudaro 10,6 proc. visų bendrojo lavinimo mokyklos mokinių.

Integruotai ugdomų specialiųjų poreikių turinčių vaikų ir jaunuolių iki 21 metų dalis bendrojo lavinimo mokyklose procentais

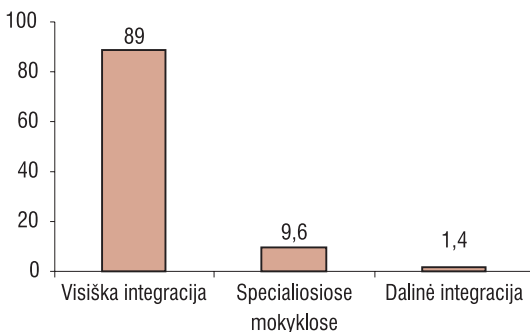

Statistikos departamento duomenimis 2005 metais Lietuvoje veikė 99 specialiosios paskirties ir kitų tipų ikimokyklinės ugdymo įstaigos, kuriose buvo specialiosios paskirties grupės. Jas lankė 4484 vaikai (278 vaikais daugiau nei 2004 metais).

2005–2006 mokslo metų pradžioje veikė 61 specialioji (internatinė) mokykla ir ugdymo centrai. Jose buvo ugdoma 5,2 tūkst., arba daugiau nei 9 proc. visų specialiųjų poreikių turinčių mokinių. Palyginti su 2004 m., jų skaičius sumažėjo 7 proc.

2005–2006 mokslo metais veikė 194 bendrojo lavinimo mokyklos, turinčios specialiąsias išlyginamąsias ir lavinamąsias klases, skirtas mokytis vaikams taikant dalinę integraciją. Jose mokėsi 865 vaikai (2004–2005 mokslo metais – 123 mokyklos ir 906 vaikai), tai sudaro 1,4 proc. visų specialiųjų poreikių turinčių mokinių. Bendrojo ugdymo klasėse taikant visišką integraciją kartu su kitais bendruomenės nariais mokėsi 89 proc. visų specialiųjų poreikių turinčių mokinių.

Specialiųjų poreikių turinčių mokinių ugdymas, procentais

Duomenų šaltinis: STD

Specialiųjų poreikių turintiems mokiniams, norintiems įgyti profesiją, sudaromos sąlygos mokytis profesinėse mokyklose. Jose 2005–2006 mokslo metais buvo įregistruota 31 (2004–2005 mokslo metais – 14) pagrindinio profesinio mokymo programa, skirta turintiems negalią žmonėms, ir pagal jas profesijos mokėsi 1242 (2004–2005 mokslo metais – 1749) specialiųjų poreikių turintys mokiniai. 2005–2006 mokslo metais sumažėjo besimokančių neįgaliųjų skaičius profesinėse mokyklose ir išaugo studijuojančiųjų kolegijose bei universitetuose. Kolegijose studijavo 161, universitetuose – 253 turintys negalią studentai (atitinkamai 52 ir 34 studentais daugiau negu 2004 metais).

1997 m patvirtinta *Mokyklinio amžiaus vaikų iki 16 metų apskaitos tvarka*. Tačiau ši sistema nėra pakankamai patikima ir efektyvi. Šiuo metu yra rengiamas *Savivaldybės teritorijoje gyvenančių vaikų apskaitos tvarkos projektas*, kurio pagrindas yra įvairių institucijų duomenų bazių lyginimas programine įranga. Naujai parengta vaikų apskaitos tvarka turi būti suderinta ir pradėti funkcionuoti kartu su gyvenamosios vietos deklaravimo funkcijos perdavimu seniūnijoms arba savivaldybės administracijos padaliniais. Taip pat yra parengtas *Mokinių registro nuostatų projektas*. Šiuo dokumentu siekiama užtikrinti įvairių institucijų informacinių poreikių tenkinimą, teikiant patikimą ir aktualią informaciją apie mokinius, kurie mokosi pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio ar profesinio ugdymo programas. Minėti mokyklinio amžiaus vaikų apskaitos tobulinimai leis gauti operatyvesnę ir tikslesnę informaciją apie mokyklos nelankančius vaikus.

II TIKSLAS

Pedagoginis ir socialinis darbas su problemų turinčiais vaikais. Mokinių, vidutiniškai tenkančių vienam įvairaus pobūdžio specialiąją pagalbą teikiančiam specialistui, skaičius bendrojo lavinimo mokyklose rodo tokios pagalbos prieinamumą tiems mokiniams, kuriems ji reikalinga. Nuo 2000 iki 2004 metų šis santykis sumažėjo beveik perpus (nuo 546,5 iki 279,4), tačiau 2005 metais vėl išaugo ir siekė 350,8.

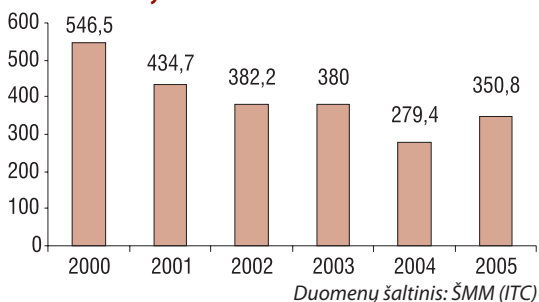
2005–2006 mokslo metais šalies bendrojo lavinimo mokyklose pagalbą teikė 1863 specialistai. Iš jų kaimo mokyklose dirbo 259. *Pedagoginės psichologinės pagalbos mokykloje efektyvumo* tyrimo duomenys rodo, kad vidutiniškai per mokslo metus socialiniam pedagogui ir psichologui tenka konsultuoti apie 100 mokinių. Logopedui ir specialiajam pedagogui tenka vidutiniškai 4 kartus, mokytojų padėjėjui – 14 kartų mažiau mokinių nei socialiniam pedagogui. Individualias tęstines konsultacijas per vienerius mokslo metus socialinis pedagogas organizuoja vidutiniškai 40 mokinių. Logopedai ir specialieji pedagogai – perpus mažesniame mokinių skaičiui.

Strategijoje numatyta sudaryti sąlygas mokiniui išsaugoti ir stiprinti sveikatą, užtikrinti nuolatinę jo sveikatos priežiūrą.

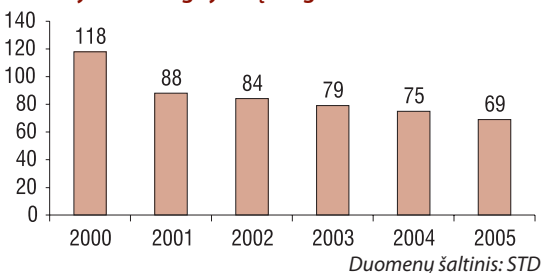
Remiantis 2004 metais patvirtinta *Sveikatos priežiūros mokyklose finansavimo tvarka*, mokinių sveikata mokyklose rūpinasi visuomenės sveikatos priežiūros specialistai. Vienas šių specialistų etatas mokyklose steigiamas tūkstančiui mokinių.

Nuo 2000 iki 2005 m. ikimokyklinėse ugdymo įstaigose vienam slaugytojui tenkančių vaikų skaičius gerokai sumažėjo. 2005 m. vienam slaugytojui teko vidutiniškai 49 vaikais mažiau negu 2000 metais. Tačiau tam didžiausią įtaką turėjo mažėjantis gimstamumas ir ikimokyklinio amžiaus vaikų skaičius šalyje.

Specialiąją pedagoginę ir specialiąją, psichologinę bei socialinę pedagoginę pagalbą teikiančių specialistų ir mokinių skaičiaus santykis bendrojo lavinimo mokyklose

Vaikų, tenkančių vienam slaugytojui, skaičius ikimokyklinėse ugdymo įstaigose

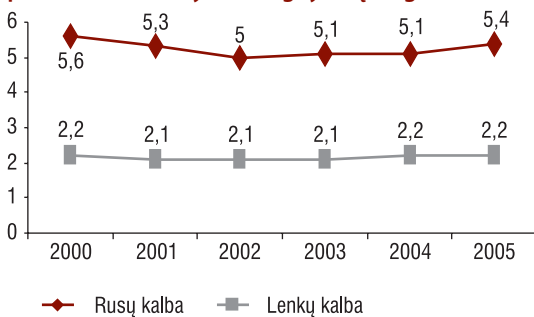
Švietimo strategijos įgyvendinimo laikotarpiu priimta keletas *tautinių mažumų vaikų ugdymui* svarbių dokumentų: *Lietuvos lenkų tautinės mažumos švietimo raidos strategija* bei *Tautinės mažumos kalbos mokymosi organizavimo bendrojo lavinimo mokykloje rekomendacijų aprašas*.

Per pastaruosius penkerius metus ikimokyklinio ugdymo įstaigose tautinių mažumų kalba ugdomų vaikų dalis išlieka gana stabili.

Tautinių mažumų kalba besimokančių dieninėse bendrojo lavinimo mokyklose mokinių dalis nežymiai, tačiau tolygiai mažėja: nuo 2002 m. iki 2006 m. ji sumažėjo 1,6 procentinio punkto. Viena iš galimų šio skaičiaus mažėjimo priežasčių – didesnė tautinių mažumų integracija į šalies kultūrą.

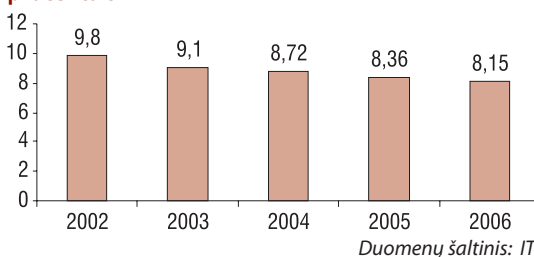
Tautinių mažumų ir išeivijos departamento duomenimis, šiuo metu Lietuvoje veikia 46 šeštadieninės ir sekmadieninės tautinių mažumų mokyklos, kuriose apie 900 mokinių mokosi gimtosios kalbos, savo tautos istorijos, religijos, literatūros, muzikos bei kitų etninės kultūros dalykų.

Tautinių mažumų kalba ugdomų vaikų dalis procentais ikimokyklinio ugdymo įstaigose

Duomenų šaltinis: ITC

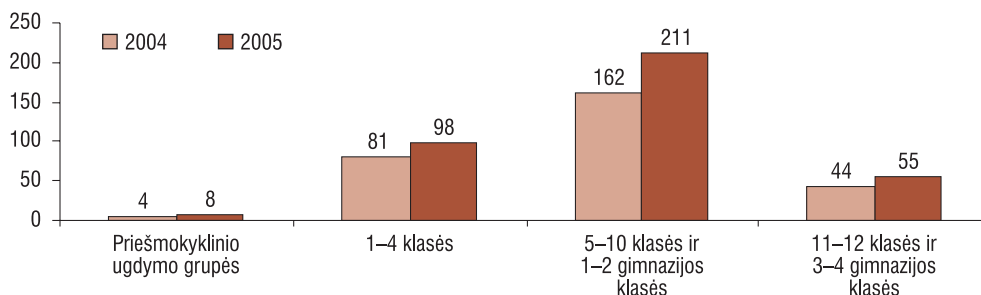
Tautinių mažumų kalba besimokančių dieninių bendrojo lavinimo mokyklų mokinių dalis procentais

Duomenų šaltinis: ITC

Migruojančių šeimų vaikų ugdymas. Šiuo metu pastebima užsieniečių vaikų skaičiaus bendrojo lavinimo mokyklose augimo tendencija. 2004 metais šalies bendrojo lavinimo mokyklose mokėsi 291 užsieniečių vaikas, o 2005 metais šis skaičius išaugo iki 372. Šiuo metu daugiausia užsieniečių mokinių (211 mokinių) mokosi pagal pagrindinio ugdymo programą, mažiausiai – priešmokyklinio ugdymo (8 vaikai).

Mokinių užsieniečių skaičius bendrojo lavinimo mokyklose

Duomenų šaltinis: ITC

II TIKSLAS

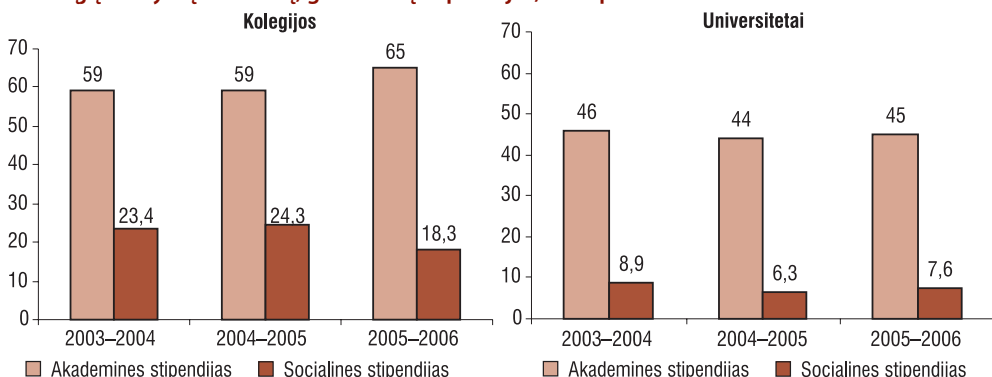
Vaikai ir suaugusieji užsieniečiai ir Lietuvos Respublikos piliečiai, atvykę ar grįžę gyventi ar dirbti Lietuvoje, tačiau nemokantys lietuvių kalbos, prieš pradėdami nuoseklų mokymąsi bendrojo lavinimo mokykloje vienerius metus gali mokytis lietuvių kalbos išlyginamojoje klasėje arba išlyginamojoje mobiliojoje grupėje.

Užsieniečių vaikų ugdymo organizavimo Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose tyrimo metu paaiškėjo, kad sėkmingai bendrauti su mokiniu trukdo mokytojų užsienio kalbų nemokėjimas bei metodinių žinių, literatūros apie užsieniečių mokinių ugdymą stoka ir kt. Į aukštesnę klasę atvykusiems mokiniams iškyla sunkumų dėl skirtingų reikalavimų ir pasiekimų vertinimų. Užsieniečių šeimos bei jų vaikai susiduria ir su ugdymo turinio tarpkultūriškumo bei specialių mokymo priemonių stoka.

Ypač gabių vaikų ir jaunimo paramos skatinimui patvirtinti *Gabių vaikų programų rėmimo kriterijų aprašas, Gabių vaikų ir jaunuolių ugdymo strategija* ir *Gabių vaikų ir jaunimo ugdymo programa bei jos vykdymo priemonės*. Kaip rodo Lietuvos situacijos analizė, parama menui gabiems vaikams turi gana senas tradicijas, tačiau akademinė sričiai gabių vaikų ir jaunuolių rėmimo tradicijos dar tik formuojasi. Vaikų ir jaunuolių gabumai atskleidžiami diferencijuojant ugdymą, palaikant kryptingas neformaliojo vaikų švietimo programas įgyvendinančių mokyklų tinklą, organizuojant ir remiant tikslinės paskirties renginius gabiems vaikams.

Kasmet organizuojamose nacionalinio lygmens mokomųjų dalykų olimpiadose, konkursuose ir konferencijose dalyvauja gambiausi Lietuvos mokiniai. 2006 metais šiuose renginiuose dalyvavo 2845 mokiniai (270 mokinių daugiau nei 2003 metais). Lietuvos mokiniai sėkmingai dalyvauja ir tarptautiniuose konkursuose bei olimpiadose. 2005 metais įvairiose pasaulio šalyse vykusiuose tarptautiniuose konkursuose ir olimpiadose dalyvavo 101 Lietuvos mokiny (2004 metais – 96), prizininkais tapo 27 dalyviai.

Aukštųjų mokyklų studentų, gaunančių stipendijas, dalis procentais

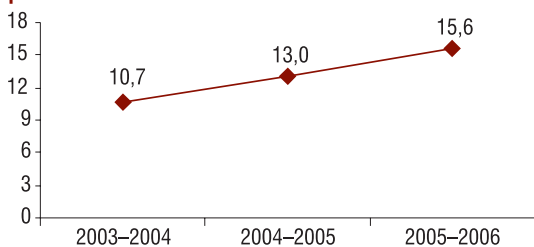
Duomenų šaltinis: STD

Šiuo metu Lietuvoje veikiančią aukštųjų mokyklų *studentų finansinės paramos sistemą* sudaro skiriamos akademinės (pagal studijų rezultatus) arba socialinės stipendijos bei paskolos iš Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo. 2006 m. pradėta taikyti finansinės pagalbos priemonių teikimo tvarka aukštosiose mokyklose studijuojantiems neįgaliesiems.

Aukštųjų mokyklų studentų, gaunančių akademines ir/arba socialines stipendijas, dalis išlieka gana pastovi, tačiau skiriasi pagal aukštųjų mokyklų tipus. 2005–2006 mokslo metais akademines stipendijas gavo 65 proc. kolegijų ir 45 proc. universitetų studentų. Tais pačiais mokslo metais socialinės stipendijos buvo skirtos 18,3 proc. kolegijų ir 7,6 proc. universitetų studentų.

Pagal *Valstybės paskolų aukštųjų mokyklų studentams suteikimo, administravimo ir grąžinimo tvarkos aprašą* aukštųjų mokyklų studentai gali gauti šias paskolas: studijų įmokoms mokėti, gyvenimo išlaidoms ir dalinėms studijoms pagal tarptautines sutartis ir susitarimus. Nuo 2007 metų Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas pradės teikti paskolas pagal naujos redakcijos *Paskolų suteikimo, administravimo ir grąžinimo tvarką*. Tai leis lanksčiau skirstyti lėšas ir garantuos geresnį jų naudojimą.

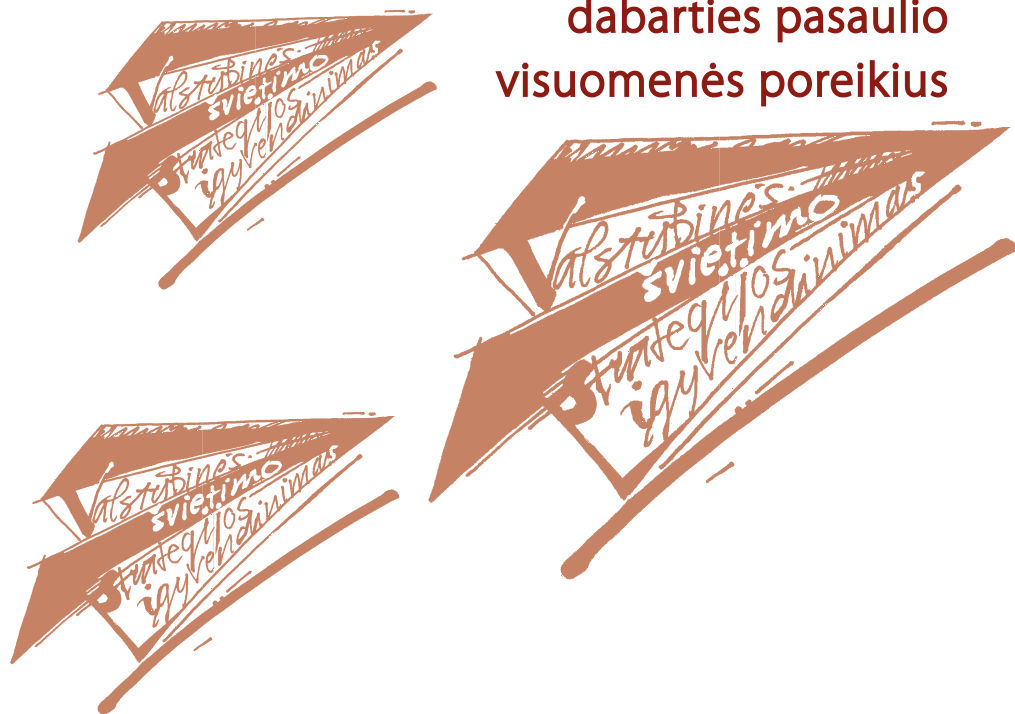
Doktorantų, gaunančių Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo stipendijas, dalis procentais

Duomenų šaltiniai: STD, Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas

Kasmet konkurso būdu Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas skiria papildomas stipendijas doktorantams, aktyviai vykdančioms mokslinius tyrimus. Nuo 2006 metų į papildomą doktoranto stipendiją gali pretenduoti visų metų trečiosios studijų pakopos studentai, todėl doktorantų, gaunančių Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo stipendijas, skaičius didėja. 2004 metais tokias stipendijas gavo 377 doktorantai, 2005 metais – 477, o 2006 metais – 593.

Užtikrinama švietimo
kokybė, atitinkanti
atviroje pilietinėje
visuomenėje ir rinkos
ūkyje gyvenančio
asmens, visuotinius
dabarties pasaulio
visuomenės poreikius

Esminės išvados

Bendrojo lavinimo sistemoje pastaraisiais metais atnaujintas ugdymo turinys, atsižvelgiant į kintančią mokymosi sampratą, naujus kompetencijų reikalavimus, sukurta mokinių vertinimo sistema. Numatyta toliau gerinti esminių asmens kompetencijų ugdymą, didinti ugdymo ir vertinimo tikslų atitikimą, ugdymo individualizavimą ir diferencijavimą, galimybes rinktis mokymosi kryptis.

Igyvendinant didžiausią investicinį ir inovacinį projektą – ***Mokyklų tobulinimo programą (MTP)*** – buvo kryptingai investuojama į priemones, turinčias didelį poveikį švietimo kokybei: švietimo kokybės vadybos sistemos sukūrimą, aktyviuosius mokymosi metodus, naujas mokymo priemones. Projekto įgyvendinimas turėjo įtakos viso švietimo kokybei.

Nacionalinių mokymosi pasiekimų tyrimų duomenimis, per 2003–2005 m. mokinių pasiekimai pagerėjo socialinio ugdymo srityje.

Tarptautinių mokymosi pasiekimų tyrimų duomenimis, Lietuva pirmauja pagal pažangos tempą gamtos ir tikslųjų mokslų srityse.

Rengiami profesinio rengimo standartai, kuriuose aprašytos profesijai būtinos kompetencijos, bei pasitelkiami ūkio sričių ekspertai, kurie užtikrina, kad profesinis mokymas atitiktų darbo rinkos poreikius.

Vykdomas aukštojo mokslo studijų kokybės (esamų ir naujai registruojamų studijų programų) ir mokslinės veiklos vertinimas. Treti metai vykdomas institucinis aukštųjų mokyklų veiklos vertinimas.

Mokyklų tobulinimo programa ir jos rezultatai. 2002–2006 m. vykdytos programos tikslas – gerinti šalies 5–10 klasių mokinių pasiekimus modernizuojant bendrąjį lavinimą ir užtikrinant tinkamą ir racionalų švietimui skirtų lėšų naudojimą.

Šio tikslo siekta keturių programos komponentų – „Mokymo ir mokymosi sąlygų gerinimas“, „Švietimo kokybės vadybos sistemos sukūrimas“, „Energijos išlaidų mažinimas ir mokymosi sąlygų gerinimas“, „Mokyklų tinklo optimizavimas“ – veiklomis.

Pagrindiniai programos rezultatai ugdymo modernizavimo srityje:

- apie 9000 (vietoj planuotų 6000) mokytojų, sukūrus kokybiškai naują kompleksinę mokymo programą, buvo mokomi taikyti aktyviojo mokymosi metodus, alternatyvius mokinių pažangos vertinimo būdus;
- daugiau nei 400 pagrindinių mokyklų aprūpintos pačių pasirinktomis šiuolaikinėmis mokymo priemonėmis bei virtualiosios mokymosi aplinkos programine įranga ir išmokytos jomis naudotis;
- įdiegta Nacionalinių mokinių pasiekimų vertinimo sistema.

III TIKSLAS

Bendrojo ugdymo turinio atnaujinimas. Strategijoje numatoma visais švietimo lygmenimis nenutrūkstamai formuoti, vertinti ir atnaujinti ugdymo turinį. Ugdymo turinio atnaujinimas yra sistemingas nenutrūkstantis ugdymo turinio tobulinimo ir koregavimo, atsižvelgiant į ugdymo turinio vertinimo rezultatus, visuomenės poreikius, pedagogikos atradimus, procesus. Atnaujinimas grindžiamas vertinimo informacija, finansiniais, metodiniais ir organizaciniais ištekliais ir susitarimais su socialiniais partneriais.

2006 m. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos kolegijos nutarimu priarta *Bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, įgyvendinimo, vertinimo ir atnaujinimo strategijai 2006–2012 metams*. Šios strategijos parengimas yra viena iš *Strategijos* priemonių.

Švietimo ir mokslo ministerijos vykdomi projektai ugdymo turiniui atnaujinti

Nacionaliniai
• Dvikalbio ugdymo projektas (2001–2004) • Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimas ugdymo procese (2004–2006) • Pradinio ugdymo programos projekto diegimas (2005–2007) • Informacinių technologijų diegimo 7–8 klasėse proveržis (2006–2008) • Besimokančių mokyklų tinklų kūrimas (2006–2008)
ES SF projektai
• Pradinių klasių ir specialiojo ugdymo pedagogų kompetencijų taikyti IKT ir inovatyvius mokymo(si) metodus tobulinimas (2006–2008) • Ugdymo turinio IKT pagrindu kūrimas ir diegimas remiantis integruoto gamtos mokslų kurso 5–6 klasės mokiniams pavyzdžiu (2006–2008) • Projektai naujai kvalifikacijos tobulinimo sistemai kurti ir kt.
ES SF nacionalinis projektas
• Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14–19 metų mokiniams (2005–2007)

Duomenų šaltinis: ŠMM

Mokinių pasiekimų vertinimas. 2001 m. Švietimo ir mokslo ministerijos ir Švietimo plėtotės centro iniciatyva buvo pradėtas projektas *Moksleivių pažangos ir pasiekimų vertinimas ugdymo procese*. Projekto tikslas – kurti veiksmingą ugdymo tikslus atliepiančią mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo sistemą, inicijuoti naujų, efektyvių vertinimo metodikų kūrimą ir diegimą mokyklose. Projektas buvo vykdomas iki 2003 m.

2004 m. pradėtas vykdyti projektas *Vertinimas ugdymo procese*. Šis projektas pratęsė projekto *Moksleivių pažangos ir pasiekimų vertinimas ugdymo procese* idėjas ir rėmėsi jo rezultatais. Projekto tikslas – bendradarbiaujant projekte dalyvaujančių mokyklų mokytojams ir regioninio bei valstybės lygmens švietimo specialistams keisti vertinimo kultūrą mokykloje, kurti, bandyti ir diegti tokias vertinimo metodikas, kurios motyvuotų mokinius ir skatintų aktyviai mokytis kiekvienoje pamokoje.

Mokymosi krūviai. Atnaujinant ugdymo turinį labai svarbu subalansuoti ir su sveikatos reikalavimais suderinti mokinių mokymosi krūvius. *Strategijoje* numatyta, kad Švie-

timo ir mokslo ministerija bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerija parengs ir diegs darbo su įvairių poreikių vaikais metodines rekomendacijas ir metodinę medžiagą.

2006 m. Nacionalinio mokinių pasiekimų tyrimo duomenimis, 40 proc. 6 klasės ir 46 proc. 10 klasės mokinių teigė, kad jų mokymosi krūvis yra per didelis. Gimnazijų mokinių nuomonė tokia pati. Švietimo ir mokslo ministerijos užsakomų tyrimų duomenimis, mokymosi krūvių problema aktualiausia 9–12 klasėse.

Mokytojų nuomonė dėl per didelio mokymosi krūvio problemos aktualumo (atsakymų dalis procentais)

Mokytojai	Problemos aktualumo laipsnis				
	Labai aktuali	Aktuali	Nei aktuali, nei neaktuali	Neaktuali	Visai neaktuali
Pradinių (1–4) kl.	0	38	8	39	15
Žemesniųjų (5–8) kl.	7	41	36	16	0
Aukštesniųjų (9–12 ir 1–4 gimn.) kl.	12	49	31	8	0

Duomenų šaltinis: ŠMM

Mokinių mokymosi krūviui įtakos turi įvairūs veiksniai: sudėtingas ugdymo turinys, nepakankamas mokytojų gebėjimas individualizuoti, diferencijuoti ir integruoti ugdymo turinį, nesistemiškas mokymosi krūvių koordinavimas, taip pat individualios mokinių savybės. Beveik trys ketvirtadaliai mokinių mokymosi sunkumus pamokose labiausiai siejo su negebėjimu suprasti mokytojo aiškinimo, daugiau nei trečdalis – su per didele mokomosios medžiagos apimtimi, beveik trečdalis – su nesėkmėmis atliekant užduotis, ketvirtadalis – su aukštais mokytojų reikalavimais.

2006 m. patvirtintas *Mokinių mokymosi krūvių mažinimo priemonių 2006–2008 metų planas*, kuriame krūvių problemą numatoma spręsti:

- tobulinant ir parengiant ugdymo turinį reglamentuojančius dokumentus;
- tobulinant ugdymo proceso organizavimą;
- tobulinant mokyklų finansavimo sistemą;
- užtikrinant bendrojo lavinimo, profesinio mokymo programų ir aukštųjų mokyklų studijų programų dermę;
- tobulinant mokytojų, mokyklų vadovų, jų pavaduotojų kvalifikaciją.

Bendrujų kompetencijų ugdymas. Bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, įgyvendinimo, vertinimo ir atnaujinimo strategijoje 2006–2012 metams nurodytos galimybės remtis Europos Parlamento ir Tarybos Rekomendacija dėl esminių kompetencijų mokymuisi visą gyvenimą (2005/0221(COD)) ir pritaikyti ugdymo programas šiuolaikinėms asmens kompetencijoms: komunikavimui gimtąja ir užsienio kalbomis, matema-

III TIKSLAS

tiniam raštingumui, pagrindinėms gamtos mokslų ir technologijų kompetencijoms, IKT gebėjimams, mokymuisi mokytis, tarpasmeniniams ir pilietiniams gebėjimams, verslumui, kultūrinei kompetencijai ugdyti.

Į tai orientuoja atnaujinti ugdymo turinį reglamentuojantys dokumentai – Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai.

2005 m. kovo 17–18 d. Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisijos (UNECE) šalių aplinkos ir švietimo ministerijų aukšto lygio atstovų susitikime Vilniuje priimta *Švietimo darniam vystymuisi regioninė strategija*, kuri nuo šiol vadinama *Vilniaus veiksmų planu 2005–2014 metams*. Priimdamos šią strategiją šalys užsibrėžė tikslą darnaus vystymosi klausimus (pilietiškumo, teisinio švietimo, sveikatinimo, socialinės atskirties mažinimo, saugumo, kultūrinio identiteto puoselėjimo, ekonominio, pramoninio vystymosi, aplinkos apsaugos, ekologinio verslo skatinimo, etikos ugdymo) spręsti visuose švietimo lygmenyse.

Pilietinis ugdymas. Lietuvoje pilietinio ugdymo srityje aktyviai ir nuosekliai dirbama nuo pat Nepriklausomybės atkūrimo. Pilietiškumo aspektas buvo vienas svarbiausių įvairiuose švietimo reformos etapuose. Ne vienerius metus buvo diskutuojama, aktyviai įsitraukus nevyriausybinėms organizacijoms, dėl bendrojo lavinimo mokyklų pilietiškumo ugdymo gairių, tariamasi dėl programų, rengiami vadovėliai, mokomi mokytojai, reformuotas mokyklos ir visos švietimo sistemos valdymas.

2004 m. patvirtinta *Bendrojo pilietinio ugdymo programa*. Ji kelia pilietinio ugdymo tikslus ir uždavinius bei numato galimus jų įgyvendinimo būdus, apibrėžia pažintinius, praktinius gebėjimus, kurių turi siekti mokykla. 2006 m. patvirtinta *Ilgalaikė pilietinio ir tautinio ugdymo programa*, kurios strateginis tikslas – valstybės pilietinio ir tautinio ugdymo politikos įgyvendinimas.

Pastaraisiais metais buvo atliekama nemažai tyrimų, analizuojančių piliečių, ypač jaunimo, visuomeninį aktyvumą bei pasyvumo priežastis tiek Europoje, tiek Lietuvoje.

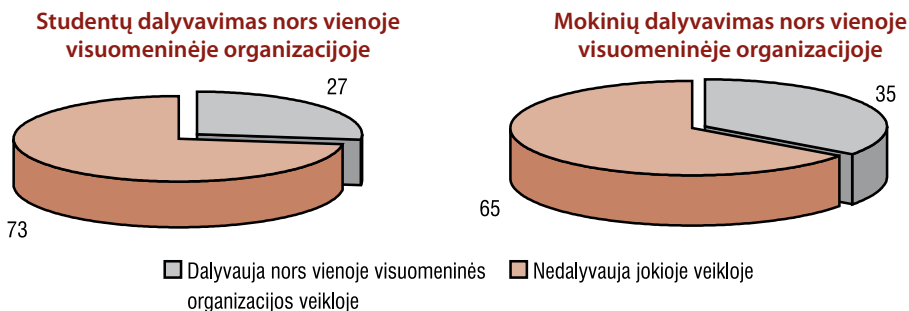
Tyrimo „16–24 metų amžiaus jaunimo visuomeninis dalyvavimas“¹ rezultatai atskleidė, kad mokymo įstaigų savivaldoje dalyvauja 25 proc. jaunų žmonių, o asociacijų (visuomeninių organizacijų) ir savivaldos veikloje dalyvauja apie 31 proc. 16–24 metų jaunimo.

Aktyviausiai organizacijų veikloje dalyvauja labai gerai ir puikiai besimokantys mokiniai (19,2 proc.), tuo tarpu tik 7,4 proc. nepatenkinamai besimokančių mokinių nurodė dalyvaujantys organizacijų veikloje.

Tyrėjų atlikta Lietuvos politinių ir teisinių dokumentų analizė atskleidė, kad Lietuvos

¹ Zaleskienė I., Kvieskienė G., Gulbinas R., Žemaitytė-Misiūnienė G. 16–24 metų amžiaus jaunimo visuomeninis dalyvavimas. Tyrimo ataskaita. Vilnius, 2006.

Studentų ir mokinių dalyvavimas visuomeninėse organizacijose, dalis procentais

Duomenų šaltinis: ŠMM

jaunimo visuomeniniam dalyvavimui yra pakankamos teisinės sąlygos, kad bendrojo lavinimo mokyklų ugdymo turinys atitinka pagrindines šiuolaikines europines aktyvaus piliečio ugdymo kryptis ir yra orientuotas į mokinių dalyvavimo visuomeninėje veikloje kompetencijų ugdymąsi. Pagrindinės priežastys, dėl kurių jaunimas nedalyvauja savivaldoje, yra tai, kad vaikinai ir merginos turi įdomesnės veiklos, jiems sudėtinga suderinti mokymąsi ir kitą veiklą, trūksta informacijos apie savivaldą.

2005 metai Lietuvoje buvo paskelbti Pilietiškumo metais. Buvo pabrėžta, kad demokratijos mokymasis trunka visą gyvenimą. Jis apima ne tik žinių perėmimą, bet ir demokratijos įgyvendinimo praktiką, aktyviai dalyvaujant politikoje ir visuomenės gyvenime. Pilietiškumo metų šūkis – „mokomės demokratijos, gyvename demokratiškai“.

Verslumo ugdymas ir ekonominis raštingumas. Strategijoje numatyta parengti ir vykdyti verslumo ugdymo visais švietimo lygmenimis projektą. Diegiant verslumo ugdymą visais švietimo lygmenimis analizuota verslumo situacija (atliktas tyrimas), parengtos rekomendacijos dėl verslumo ugdymo integravimo į kitus dalykus, organizuota jų sklaida; parengtas leidinys, skirtas mokomosioms mokinių bendrovėms, patvirtinta *Ekonominio raštingumo ir verslumo ugdymo strategija*.

Verslumo ugdymas Europos Sąjungos švietimo dokumentuose nurodomas kaip viena iš prioritetinių veiklos kryptų, siekiant įgyvendinti Lisabonos strategiją. *Nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje* numatytos priemonės: parengti programą, finansiškai skatinančią kurti verslumo centrus valstybinėse aukštosiose mokyklose; atnaujinti verslo pradžios mokymo (verslumo ugdymo) modulius ir įtraukti juos į mokymo (studijų) programas, inicijuoti kitokias verslumo ugdymo formas.

Keičiantis santykiams darbo rinkoje, augant smulkiojo ir vidutinio verslo įmonių skaičiui Lietuvoje reikėjo, kad kuo daugiau žmonių išmanytų rinkos ekonomikos pagrindus, išmoktų pradėti savo verslą. Tuo tikslu į visų pakopų pagrindinio profesinio mokymo programas buvo integruoti ekonomikos ir verslo pagrindai. Siekiant ugdyti praktinius

III TIKSLAS

įgūdžius profesinėse mokyklose pradėtos steigti verslo praktinio mokymo firmos, kurios tapo neatskiriama profesinio mokymo dalimi. Verslo praktinio mokymo firmos – tai įmonės, kurios imituoja tikrų įmonių veiklą, prekiauja tarpusavyje ir imituoja kitus tikroje įmonėse vykstančius procesus. Jų struktūra atitinka tikros firmos struktūrą, todėl mokiniams nesudėtinga perprasti ūkines ir finansines tikros firmos veiklos sąlygas. Darbas verslo praktinio mokymo firmose papildo profesinį teorinį mokymąsi, suteikia galimybę įgyti komercinės veiklos, raštvedybos, buhalterinės apskaitos įgūdžių, ugdo savarankiškumą, moko dirbti grupėse, prisitaikyti prie naujausių verslo technologijų, plėtoti tarptautinius ryšius.

Lietuvoje šiuo metu verslo praktinio mokymo firmos veikia penkiolikoje profesinių mokyklų. Dvi iš jų yra gavusios tarptautinius EUROOPEN asociacijos kokybės pažymėjimus.

Švietimo ir mokslo ministerija ir VŠĮ „Lietuvos Junior Achievement“ (LJA) yra pasirašiusios bendradarbiavimo sutartį, kuri prisidės įgyvendinant *Ekonominio raštingumo ir verslumo ugdymo strategiją* ir *Europos Komisijos komunikatą*, skirtą verslumui ugdyti. Siekiama, kad LJA programos būtų prieinamos kuo daugiau jaunuolių ir kad ekonominis švietimas ir verslumo ugdymas pagerėtų iš esmės. 1993–2006 metais pagal LJA programas mokėsi beveik 130 000 mokinių, iš jų 90 000 11–12 ir 40 000 9–10 klasių mokinių.

Patvirtinta Nacionalinė jaunimo verslumo skatinimo 2007–2011 metų programa.

Ekonominis ugdymas bendrojo lavinimo mokyklose buvo pradėtas 2000 m. pabaigoje. Ekonomikos mokymo padėčiai Lietuvoje įvertinti buvo surengti du visų pagrindinių ir vidurinių mokyklų tyrimai. Iki 2003 m. buvo atlikta nemažai darbų ir įgyvendinta konkrečių priemonių, kurios prisidėjo prie ekonomikos dalyko mokymo, ypač pagrindinės mokyklos 9–10 klasėse.

Visuotinio ekonomikos dalyko įvedimo bendrojo lavinimo mokykloje žingsniai

2003 m.	Ekonomikai mokyti pagrindinėje mokykloje parengti trijų alternatyvių mokymo priemonių komplektai.
2003 m.	Įgyvendinant ilgalaikį bendradarbiavimą su Britų taryba inicijuotas projektas, skirtas mokyti verslo 9–12 klasėse. Parengta ir mokyklose išbandyta mokymo priemonė „Verslumo pradmenys“. Nuo 2003 m. bendrojo lavinimo mokyklose ekonomika kaip privalomas dalykas dėstoma 9–10 klasėse.
2004 m.	Bendradarbiaujant su „Lietuvos Junior Achievement“, propaguojama mokinių mokomųjų bendrovių veikla. Mokinių mokomųjų bendrovių veikla yra Europos Komisijos rekomenduojama kaip viena iš veiksmingiausių priemonių mokinių verslumui ugdyti.
2006 m.	LJA įsipareigojo parengti naujas mokymo programas ir mokinių mokomųjų bendrovių mokymo programų modulius, pasiūlyti visoms mokykloms ir mokiniams šių mokomųjų bendrovių praktiką mokyklose, aktyviai dalyvauti rengiant ekonomikos ir verslumo mokytojus.

Duomenų šaltinis: ŠMM

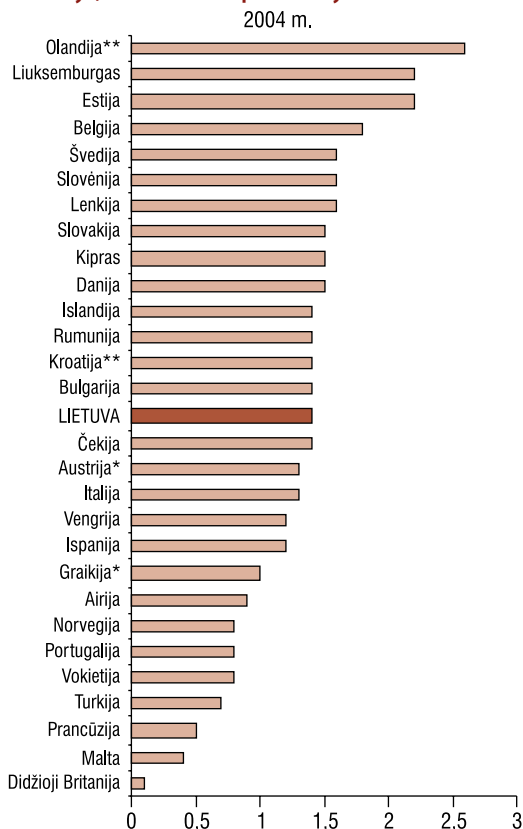
Užsienio kalbų mokymas. Strategijoje pažymima, kad turi būti sustiprinamas užsienio kalbų mokymasis. Siekiama, kad visi vidurinio ugdymo (brandos) programą baigę mokiniai galėtų bendrauti dviem užsienio kalbomis. Geras dviejų trijų užsienio kalbų mokėjimas turėtų tapti natūralia aukštojo išsilavinimo dalimi. Todėl 2004 m. buvo parengta *Užsienio kalbų mokymo strategija*, kuria buvo siekiama apibendrinti užsienio kalbų vietą bendrojoje Lietuvos švietimo sistemos kalbų mokymo strategijoje, aptariant kalbų mokymo(si) kaitos procesus, įvardijant problemas bei ieškant sprendimų, atliepančių kiekvieno mūsų šalies piliečio poreikius bei interesus.

Nuo 2004 m. plėtojamos šios užsienio kalbų mokymo kryptys: kuriama kalboms palanki aplinka, skatinama daugiakalbė šalies politika ir įvairios užsienio kalbų mokymo ir mokymosi iniciatyvos, formaliojo ir neformaliojo švietimo institucijų bendradarbiavimas su kitų šalių institucijomis mokantis kalbų, kuriama skaidri mokinių kalbinių gebėjimų vertinimo ir įsivertinimo sistema taikant *Bendruosius Europos kalbų metmenis*¹ ir *Europos kalbų aplanką*. Šiuo metu rengiamas 5–8 klasių *Europos kalbų aplankas*. Numatoma tokį aplanką rengti ir pradinukams.

Švietimo ir mokslo ministerijos iniciatyva pradėtas vykdyti *Integruoto dalyko ir užsienio kalbos mokymo projektas*. Šio projekto tikslas – kurti bendrojo lavinimo mokyklose veiksmingą kalbų mokymo sistemą, inicijuoti naujų kalbų mokymo metodikų taikymą, tobulinti mokytojų kvalifikaciją. Įgyvendinant šį projektą parengtas ir išleistas metodinis leidinys *Integruotas dalyko ir užsienio kalbos mokymas*.

Siekiant įvertinti mūsų šalies kalbų mokymo padėtį, nustatyti, kaip šalies

Vidutinis užsienio kalbų, kurių 2004 m. mokėsi vienas vidurinio ugdymo programos (ISCED 3) mokinių, skaičius Europos valstybėse

* – 2002 m. duomenys;

** – 2003 m. duomenys; Suomijos ir Latvijos duomenų nėra.

Duomenų šaltinis: Eurostat

¹ Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Cambridge University Press. Taip pat žr. internete <http://culture.coe.int/portfolio> (Dokumentacija).

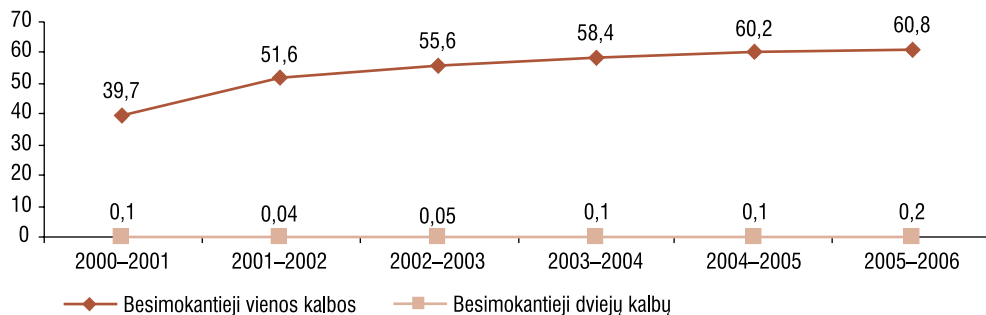
III TIKSLAS

kalbų politika atitinka šiuolaikinės visuomenės poreikius, nacionalinius ir Europos prioritetus, parengtas ir išleistas Lietuvos *Kalbų mokymo politikos aprašas*.

Strategijoje numatoma, kad 2007 m. vienas vidurinės mokyklos mokinys mokysis vidutiniškai 1,6 užsienio kalbų. Nuo 2001 iki 2005 metų šis skaičius visiškai nesikeitė ir buvo lygus 1,4. Šis rezultatas labai skiriasi nuo ES iškeltos tikslas, kad visi vidurinio ugdymo programą baigę mokiniai gebėtų bendrauti dviem užsienio kalbomis.

Pradinio ugdymo lygmenyje (ISCED 1) daugiau nei pusė visų mokinių 2005 m. mokėsi užsienio kalbos pagal ankstyvojo užsienio kalbos mokymo programą. 1–3 klasių mokiniams mokytis užsienio kalbos nėra privaloma. Privalomas ankstyvasis užsienio kalbų mokymas įvedamas nuo 2008 m.

ISCED 1 lygmens mokinių pasiskirstymas pagal užsienio kalbų, kurių mokosi, skaičių, dalis procentais

Duomenų šaltinis: STD

Kompiuterinis raštingumas. Lietuvos jaunimo, gebančio naudotis informacinėmis technologijomis, dalis kasmet didėja. 2005 m. kompiuteriais naudojosi 80,6 proc., o internetu 73,7 proc. 16–24 metų asmenų. 2006 m. šio amžiaus asmenų, kurie naudojo kompiuteriais, dalis išaugo iki 88,1 proc., internetu – iki 84,2 proc.

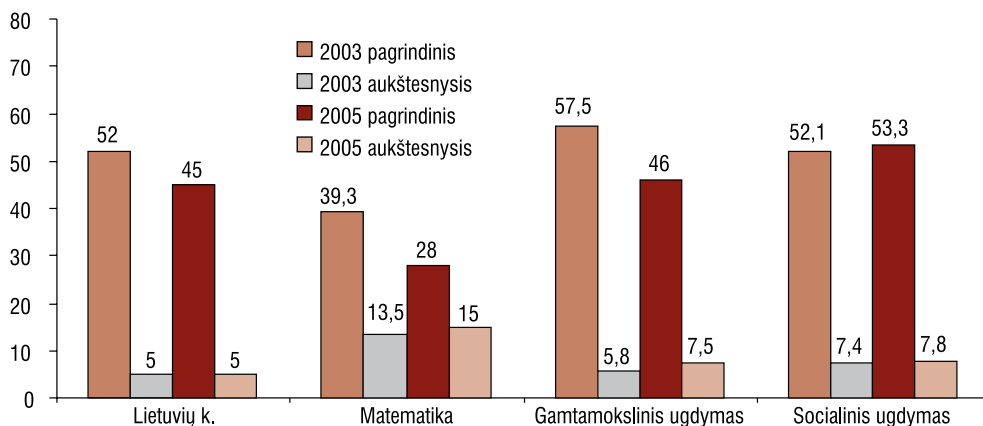
Siekiant mokinių visuotinio kompiuterinio raštingumo nuo 2003 m. įvesta *kompiuterinio raštingumo įskaita ir patvirtinta jos programa*. Nuo 2004 m. įvestas mokyklinis, o nuo 2005 m. – valstybinis informacinių technologijų brandos egzaminai ir patvirtintos jų programos.

Siekiant supažindinti su mokinių amžių atitinkančiomis kompiuterinėmis priemonėmis, mokyti kryptingai jas panaudoti, 5–6 klasėse įvestas informacinių technologijų mokomasis dalykas.

Pagrindinių raštingumo gebėjimų ugdymo rezultatai. *Strategijos* įgyvendinimo programoje numatoma, kad 2007 m. 8 klasės mokinių, pasiekusių lietuvių kalbos gebėjimų pagrindinį ir aukštesnįjį lygmenį, dalis galėtų sudaryti 65 proc., matematikos – 60,8 proc., gamtamokslinių dalykų – 71,3 proc., socialinių dalykų – 67,5 proc.

Lyginant 2003 ir 2005 m. nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų rezultatus matyti, kad pagrindinį ir aukštesnįjį lietuvių kalbos gebėjimų lygmenį pasiekusių 8 klasės mokinių dalis sumažėjo nuo 57 iki 50 proc., t. y. 7 procentiniais punktais. Panašūs ir kitų, išskyrus socialinių, mokomųjų dalykų mokinių pasiekimų rezultatų pokyčiai: matematikos sumažėjo nuo 52,8 iki 43 proc., gamtamokslinių dalykų – nuo 63,3 iki 53,5 proc. (t. y. po 9,8 proc. punkto). Pagrindinį ir aukštesnįjį socialinių mokslų gebėjimų lygmenį pasiekusių mokinių dalis 2003 m. sudarė 59,5 proc., 2005 m. ji išaugo nežymiai – iki 61,1 proc. (1,6 procentinio punkto).

8 klasės mokinių, pasiekusių pagrindinį ir aukštesnįjį lietuvių kalbos, matematikos, gamtamokslinio ir socialinio ugdymo lygmenį, dalis procentais

Duomenų šaltinis: Nacionalinio mokinių pasiekimų tyrimo ataskaita, 2005

Lietuva ne tik vykdo nacionalinius mokinių pasiekimų tyrimus, bet ir dalyvauja tarptautiniuose tyrimuose. IAE TIMSS tyrimai parodė, kad pagal 1995–1999–2003 metų rezultatų kaitos tempą Lietuva yra pirma tiek matematikos, tiek gamtamokslinių dalykų srityse. Per šį laikotarpį vidutiniai Lietuvos 8 klasės mokinių matematikos rezultatai pakilo 30, gamtos mokslų – net 55 (iš 1000 galimų) TIMSS skalės taškais¹.

IAE PIRLS tyrimo rezultatai parodė, kad Lietuva pagal mokinių skaitymo pasiekimus iš 35 pasaulio šalių yra septintoje vietoje. Lietuvos 4 klasės mokinių bendrasis skaitymo pasiekimų vidurkis tarptautinį viršijo 43 (iš 1000 galimų) PIRLS skalės taškais. Aukščiau už mūsų šalį yra tik Švedija, Olandija, Anglija, Bulgarija, Latvija ir Kanada².

Profesinio mokymo kokybės užtikrinimas. Profesinio mokymo įstatymu numatyta, kad profesinio mokymo sistemos tikslai – padėti asmeniui įgyti kvalifikaciją ir kompetencijas, atitinkančias šiuolaikinį mokslo, technologijos, ekonomikos ir kultūros lygį, padedančias jam įsitvirtinti ir konkuruoti kintančioje darbo rinkoje, taip pat užtikrinti kva-

¹ Dudaitė J., Elįio A., Urbienė Ž., Zabulionis A. Tarptautinis matematikos ir gamtos mokslų tyrimas TIMSS 2003. Ataskaita. 2004.

² Elįio A. Tarptautinio skaitymo gebėjimų tyrimo PIRLS 2001 ataskaita. 2003.

III TIKSLAS

lifikacijų ir šalies ūkio poreikių atitiktį. Siekti šių tikslų turi padėti kvalifikacijų sistema, kurią kuriant valstybė ir mokymo institucijos bendradarbiauja su socialiniais partneriais. Kvalifikacijų sistema apima kvalifikacijų sudarymą ir tvarkymą, asmens įgytų kompetencijų vertinimą ir kvalifikacijos suteikimą.

Profesinio mokymo metodikos centras organizuoja profesinio rengimo standartų rengimą. Valstybiniai profesinio rengimo standartai apima profesijos, mokymo ir vertinimo elementus ir yra esminiai rengiant profesinio mokymo programas bei vertinant mokinių pasiekimus. Ūkio šakų ekspertų grupės yra pagrindiniai ekspertai, užtikrinantys standarto ir darbo rinkos poreikių atitiktį.

Igyvendinant nacionalinį ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamą projektą „Nacionalinės profesinio rengimo standartų sistemos plėtra“, yra rengiami profesinio rengimo standartai bei atliekami ūkio šakų sektoriais tyrimai.

Aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas. Aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo pamatas yra valstybinis aukštųjų mokyklų steigimo ir leidimų vykdyti studijas reglamentavimas, studijų kryptių reglamentai ir studijų programų turinio bei jų vykdymo reikalavimai. Pagrindinė aukštojo mokslo kokybę vertinanti institucija yra Studijų kokybės vertinimo centras (SKVC), kuris vertina studijų programas, mokslinę veiklą ir institucijas.

Vienas svarbiausių aukštojo mokslo kokybės rodiklių yra absolventų įsidarbinimo ir darbo sėkmingumas. Darbo ir socialinių tyrimų instituto tyrimų duomenimis, ir aukštųjų mokyklų absolventai, ir jų darbdaviai dažniausiai skundžiasi praktinio parengimo stoka, tačiau patys darbdaviai nenoriai priima studentus atlikti praktikos.

Aukštojo mokslo kokybę bus gerinama atnaujinant studijų turinį, siejant jį su aukštojo mokslo kokybės vertinimu. Tai numatyta *Lietuvos aukštojo mokslo sistemos plėtros 2006–2010 metų plane*.

Mokytojų rengimas ir kvalifikacijos tobulinimas

Pedagogų rengimo pertvarkos procesas pastaraisiais metais sparčiai plėtojamas. Dauguma mokytojų ir mokyklų vadovų yra atestuoti. Mokytojai ir mokyklų vadovai skatunami tobulinti profesinę kvalifikaciją arba persikvalifikuoti. Mokyklose daugėja specialiųjų pedagogų, psichologų, socialinių pedagogų, jų funkcijoms mokykloje ir kvalifikacijos tobulinimui skiriama daugiau dėmesio – mokyklose dirbančių specialistų funkcijos reglamentuojamos atskirais teisiniais dokumentais.

Vertinamos aukštųjų mokyklų pedagoginių studijų programos. Pagal Lietuvos aukštųjų mokyklų mokytojų rengimo ir pedagogikos programas 2005–2006 m. m. studijavo 16,5 proc. pagrindinių studijų ir 10,5 proc. II pakopos studentų.

Šalies mokytojų kvalifikacijos tobulinimo institucijų tinklas, kurį sudaro regioniniai kvalifikacijos tobulinimo centrai, platus – beveik kiekvienoje savivaldybėje veikia švietimo centras. Tai užtikrina mokytojams kvalifikacijos tobulinimo paslaugų prieinamumą ir pasirinkimą.

Prognozuojama, kad 2010 m. mokytojų bus daugiau nei darbo vietų, tačiau šiuo metu mokytojų šalyje stinga. Švietimo ir mokslo ministerijos duomenimis, šiuo metu trūksta 1,5 tūkst. mokytojų.

Mokytojų rengimas. Pertvarkant pedagogų rengimo sistemą apsispręsta rengti pedagogus tik aukštosiose mokyklose pagal universitetinių ir neuniversitetinių studijų programas, taikant nuosekliojo arba lygiagrečiojo pedagogų rengimo modelį. Įvedama pedagoginė stažuotė, licencijavimas ir kvalifikacinis egzaminas.

Pedagogų rengimo pertvarkai skirti įvairių institucijų vykdomi projektai. Vienas jų – *Pedagogų rengimo tobulinimas*, kurį įgyvendinant ištirtos dabartinės pedagogų rengimo sistemos kaitos galimybės, pasirengta diegti naujus pedagogų rengimo modelius, kuria ma pedagogų kvalifikacijos tobulinimo kokybės stebėsenos sistema, plėtojamas pedagogų perkvalifikavimas ir tęstinis mokymasis.

Šiuo metu šalyje pedagogikos ir edukologijos studijų programas teikia dauguma aukštųjų mokyklų. Mokytojų rengimo ir pedagogikos programos universitetų pagrindinėse studijose yra antros pagal studijuojančiųjų skaičių, magistrantūros studijose – trečios.

Mokytojų ir mokyklų vadovų kvalifikacija. Viena svarbiausių *Strategijos* nuostatų yra mokytojų ir vadovų atestavimo sistemos tobulinimas, mokytojų vertinimo pertvarka. Mokytojams atestacija – svarbus kvalifikacijos tobulinimo motyvas. Atestuotų mokytojų dalis pastaraisiais metais didėja.

Per pastaruosius metus mokytojų, turinčių pedagogo ir dalyko mokytojo kvalifikaciją, skaičius išaugo 7,3 procentinio punkto ir 2006 m. sudarė 92 proc. Priešmokyklinio ir

III TIKSLAS

pradinio ugdymo mokytojai, turintys atitinkamos ugdymo srities kvalifikaciją, sudarė 96 proc. visų priešmokyklinio ir pradinio ugdymo mokytojų. 5–12 klasių ir 1–4 gimnazijos klasių mokytojai, turintys dėstomo dalyko kvalifikaciją, sudarė 91,3 proc.

Dėl dažnos direktorių pavaduotojų ugdymui kaitos atestuotų mokyklų vadovų dalis pastaraisiais metais kiek sumažėjo. 2005–2006 m. m. atestuoti bendrojo lavinimo mokyklų vadovai sudarė tik 68 proc.

Lietuvoje yra platus kvalifikacijos tobulinimo institucijų tinklas, kurį sudaro regioniniai kvalifikacijos tobulinimo centrai, Pedagogų profesinės raidos centras, prie aukštųjų mokyklų įsikūrę pedagogų kvalifikacijos tobulinimo padaliniai, visuomeninės mokytojų kvalifikacijos tobulinimu užsiimančios institucijos. Mokytojai turi daugiau galimybių rinktis, o regioniniai mokytojų kvalifikacijos tobulinimo centrai yra nesunkiai pasiekiami, tačiau labai skiriasi vieni nuo kitų intelektualiais ir materialiniais ištekliais.

Siekiant suformuoti integralią mokytojų ir paramos mokykloms teikėjų karjeros ir paskatų sistemą, sutelkti konsultacinių paslaugų teikimo pajėgas ir išplėtoti jų spektrą, modernizuoti švietimo vadybininkų informacinį aprūpinimą rengiamas nacionalinis projektas „Lyderių laikas“.

Mokytojų darbo vietos ir naujos kvalifikacijos įgijimas. Kuriant Strategiją buvo prognozuojama, kad dėl mažėjančio mokyklinio amžiaus vaikų skaičiaus, didelio aukštosios mokyklose rengiamų mokytojų skaičiaus ir mažų mokyklų uždarymo tvarkant tinklą susidarys mokytojų perteklius. Todėl reikia numatyti jų perkvalifikavimo ir įdarbinimo eiti kitas pareigas politiką. Tačiau šiuo metu mokytojų trūksta.

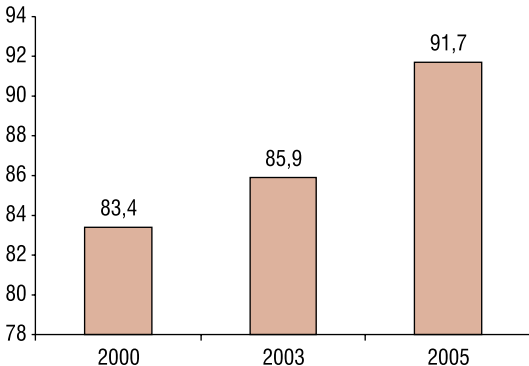
Mokytojų, kuriems suteiktos kvalifikacinės kategorijos, skaičius ir dalis (lyginant su bendru mokytojų skaičiumi) 2004–2005 m. m.

Kvalifikacinės kategorijos	proc.
Mokytojas	7,5
Vyresnysis mokytojas	57,8
Metodininkas	20,7
Ekspertas	1,4
Iš viso	87,4

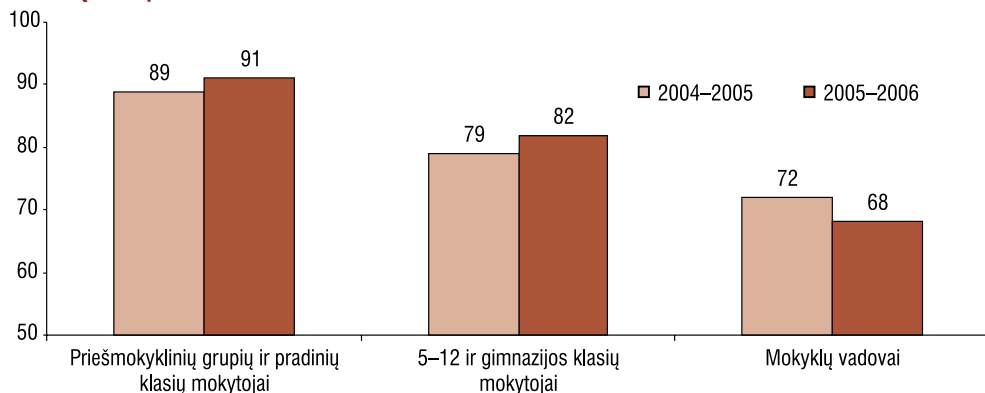
Mokyklų vadovų, kuriems suteiktos vadybinės kvalifikacinės kategorijos, skaičius ir dalis (lyginant su bendru vadovų skaičiumi) 2004–2005 m. m.

Vadybinės kvalifikacinės kategorijos	proc.
III kategorija	55,4
II kategorija	16,2
I kategorija (aukščiausia)	0,5
Iš viso	72,1

Pedagogo ir dalyko mokytojo kvalifikaciją turinčių bendrojo lavinimo mokyklų mokytojų dalis procentais

Duomenų šaltinis: ITC

Atestuotų bendrojo lavinimo mokyklų mokytojų (einančių pagrindines pareigas) ir mokyklų vadovų dalis procentais*Duomenų šaltinis: ITC*

Pastarųjų metų padėtis mokytojų darbo rinkoje rodo, kad dėl netolygios regionų plėtros ir gyventojų skaičiaus pokyčių bei su tuo susijusio mokyklų tinklo tvarkymo didėja regioniniai darbo vietų netolygumai, o regioninis mokytojų mobilumas yra labai mažas ir šių netolygumų nekompensuoja. Mokytojų profesinio mobilumo problemą turėtų padėti spręsti numatomas rengti lygiagrečiojo pedagogų rengimo modelis, kurį taikant studentai vienu metu galėtų mokytis pagal dvi pedagoginių studijų programas, galimybė įgyti pedagogo kvalifikaciją po pagrindinių studijų, pedagogų neformaliojo mokymosi pripažinimas.

Negalint užtikrinti regioninio mokytojų mobilumo, skatinamas jų universalumas, t. y. naujų pedagoginių kvalifikacijų įgijimas. 2005–2006 m. m. aukštosiose mokyklose mokėsi 5,3 proc. dirbančių ir jau turinčių specialybę bendrojo lavinimo mokyklų mokytojų. Švietimo ir mokslo ministerija finansuoja mokytojų perkvalifikavimo studijas aukštosiose mokyklose. Atrenkant mokytojus, pirmenybė teikiama tiems, kurie nėra mokomojo dalyko specialistai ar neturi pedagogo kvalifikacijos, taip pat pradinio ugdymo mokytojams, siekiantiems įgyti kito mokomojo dalyko kvalifikaciją.

Švietimo aprūpinimas

Esminės išvados

Informacinių technologijų diegimo mastai Lietuvos švietimo ir mokymo įstaigose sparčiai auga. 2005 m. visos profesinės mokyklos, dauguma valstybinių ir trys ketvirtadaliai nevalstybinių bendrojo lavinimo mokyklų turėjo interneto prieigą.

Igyvendinant Mokyklų tobulinimo programos tikslus, atnaujintos 62 mokyklos, nupirkti 3304 mokyklinių baldų klasės komplektai. Toliau tęsiami investiciniai projektai, kurių priemonės skirtos šalies mokyklų pastatams atnaujinti, mokykliniams baldams, mokymo ir laboratorinei įrangai ir kitoms mokymo priemonėms pirkti.

Organizuotas toliau kaip 3 km nuo mokyklos gyvenančių mokinių vežiojimas į mokyklą specialiu transportu (geltonaisiais ir mokykliniais autobusais). 2006 m. juo buvo vežiojama 22,8 proc. visų į mokyklą važinėjančių mokinių. Tai 7,2 proc. daugiau negu 2003 metais. 2003–2006 m. nupirkti 195 autobusai, iš jų 20 pritaikyti specialiųjų poreikių turintiems mokiniams vežioti.

Kasmet išleidžiama vis daugiau skirtingų pavadinimų vadovėlių: 2006–2007 m. m. sąrašė jų buvo 1197.

Mokyklų atnaujinimas ir rekonstrukcija. Per pastaruosius 10 metų naujai pastatyti tik 39 mokyklų pastatai. Todėl kyla poreikis senuosius mokyklų pastatus atnaujinti ar rekonstruoti. Iš viso per šį laikotarpį atnaujinta mažiau nei trečdalis visų šalies bendrojo lavinimo mokyklų pastatų.

Valstybinių ir savivaldybių bendrojo lavinimo mokyklų pastatai 2004–2005 m. m.

Mokyklų skaičius		1615	
iš jų per paskutinius 10 metų	naujai pastatytų	39	2,4%
	atnaujintų	395	24,5%

Duomenų šaltinis: ITC

Igyvendinant Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metais programą bus rekonstruoti dar 100 mokyklų pastatai ir ne mažiau kaip 200 mokyklų bus aprūpinta mokykliniais baldais ir mokymo priemonėmis.

Informacinių technologijų diegimas mokyklose. Siekiant suteikti lygias galimybes visiems mokiniams atskleisti save bei įgyti asmens ir visuomenės poreikius atitinkančią informacinę ir komunikacinę kompetenciją, mokyklos aprūpinamos kompiuteriais ir kitomis mokomosiomis kompiuterinėmis priemonėmis, mokytojai mokomi jomis naudotis. 2006 m. pabaigoje vienas kompiuteris teko 17-ai 1–12 klasių mokinių.

Lietuvos mokyklose buvo sparčiai diegiamas internetas. 2005 m. visos profesinės ir aukštosios mokyklos bei 92,3 proc. valstybinių bendrojo lavinimo mokyklų turėjo interneto prieigą, 2006 m. internetu naudojos 94 proc. mokyklų.

Aprūpinimas vadovėliais ir mokymo priemonėmis.

Igyvendinant *Strategijos* tikslus, buvo nustatyti bendrojo lavinimo dalykų vadovėlių, jų komplektų dalių, mokymo priemonių ir literatūros įsigijimo būdai, mokyklos steigėjo ar jo įgalios institucijos ir mokyklos vadovo įgaliojimai, apibrėžta vadovėlio samprata ir metodiniai principai, vadovėlio vertinimas ir kt.

Augant reikalavimams vadovėlių kokybei, esama vadovėlių vertinimo sistema yra nepakankama. Šiuo metu svarstomas *Naujojo vadovėlių ekspertinio vertinimo sistemos modelis*. Jo įgyvendinimas siejamas su vadovėlių ekspertinio vertinimo ir aprobavimo procedūrų tobulinimu, kvalifikuotos pagalbos teikimu vadovėlių autoriams ir leidėjams, veiksmingos informavimo apie vadovėlius ir mokymo su jais dirbti sistemos sukūrimu bei nuoseklių ekspertų konsultantų mokymų organizavimu.

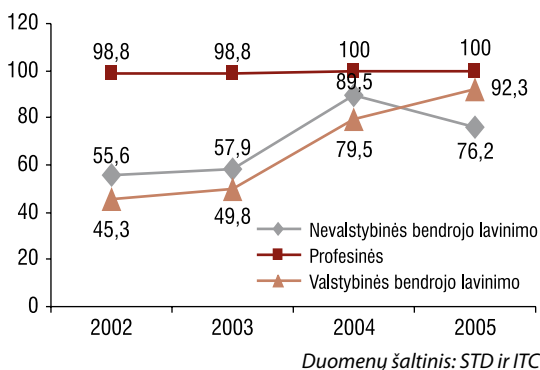
Patvirtintas *Mokyklų, vykdančių bendrojo lavinimo programas, aprūpinimo mokomosiomis kompiuterinėmis priemonėmis tvarkos aprašas*, nustatantis galiojančių ir rekomenduojamų įsigyti mokomųjų kompiuterinių priemonių sąrašų sudarymo, mokomųjų kompiuterinių priemonių įsigijimo už centralizuotas ir mokyklos lėšas, mokomųjų kompiuterinių priemonių vertinimo ir patvirtinimo žymos registravimo tvarką.

Kasmet išleidžiama vis daugiau skirtingų pavadinimų vadovėlių. Galiojančių bendrojo lavinimo dalykų vadovėlių sąrašą 2006–2007 m. m. sudarė 1197 pavadinimų vadovėliai (2005–2006 m. m. – 1076).

2004 m. patvirtintas ir *Aprūpinimo specialiosiomis mokymo priemonėmis modelis*, kuriame nurodyta, kad specialiosios mokymo priemonės – tai parengtos ar pritaikytos specialiųjų poreikių asmenims ir jų ugdymo procese naudojamos vaizdinės, techninės, demonstracinės, kompiuterinės priemonės, žaislai, daiktai ir medžiagos bei pratybų sąsiuviniai.

Rekomenduojamų mokykloms įsigyti specialiųjų mokymo priemonių 2006 m. sąrašą sudarė 188 pavadinimų priemonės. Specialiųjų poreikių mokiniai jomis aprūpinami mokykloje ir namuose.

Prisijungusių prie interneto mokyklų dalis procentais

III TIKSLAS

Lietuvoje vadovėlius ir kitas mokymo priemones leidžia 26 leidyklos.

Įkurta Lietuvos akademinių leidyklų asociacija (LALA), vienijanti akademinių leidyklų pajėgas diegiant pažangiausias leidybos ir spaudos technologijas, siekianti, kad daugiau valstybės dėmesio ir lėšų būtų skiriama aukštųjų mokyklų vadovėlių rengimui, informacijos atnaujinimui, skatinanti aukštąsias mokyklas spausdinti vadovėlius ir mokomąsias knygas pagal poreikį (mažais tiražais) arba leisti elektroninėmis laikmenomis ir taip taupyti lėšas. LALA atstovauja 18 institucijų (12 universitetų, 3 institutų ir 3 kolegijų) leidykloms.

Santrumpos, paaiškinimai

BPD – Bendrasis programavimo dokumentas

BVP – bendrasis vidaus produktas

ES – Europos Sąjunga

Eurostat – Europos Komisijos statistikos tarnyba

ISCED – Tarptautinė standartizuota švietimo klasifikacija

ITC – Informacinių technologijų centras

LALA – Lietuvos akademinų leidyklų asociacija

LSŠA – Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija

MTP – Mokyklų tobulinimo programa

ŠMM – Švietimo ir mokslo ministerija

STD – Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

ŠVIS – Švietimo valdymo informacinė sistema

Vidutinis mėnesinis **bruto darbo užmokestis** – ikimokestinis darbo užmokestis (neatskaičius gyventojų pajamų ir valstybinio socialinio draudimo mokesčių, kuriuos moka darbuotojas).

Vidutinis mėnesinis **neto darbo užmokestis** – pomokestinis darbo užmokestis (iš vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio atėmus gyventojų pajamų ir valstybinio socialinio draudimo mokesčius, kuriuos moka darbuotojas).

Švietimo lygmenys pagal Tarptautinę standartizuotą švietimo klasifikaciją (ISCED 1997)

0 lygmuo	Ikimokyklinis ugdymas
1 lygmuo	Pradinis ugdymas
	Pirmoji pagrindinio ugdymo pakopa
2 lygmuo	Žemesnysis vidurinis ugdymas
	Antroji pagrindinio ugdymo pakopa
3 lygmuo	(Aukštesnysis) vidurinis ugdymas
4 lygmuo	Aukštojo mokslo laipsnio nesuteikiantis mokymas baigus vidurinį mokslą
5 lygmuo	Pirmoji aukštojo mokslo pakopa, nesuteikianti aukštesnio lygio mokslinės kvalifikacijos
6 lygmuo	Antroji aukštojo mokslo pakopa, suteikianti aukštesnio lygio mokslinę kvalifikaciją

Švietimo ir mokslo ministro įsakymai

1. Švietimo ir mokslo ministro 2006 m. gruodžio 5 d. įsakymas Nr. ISAK-2301 „Dėl Mokyklų struktūros tobulinimo programos patvirtinimo“ (Žin., 2006 12 12, Nr. 135-5109).
2. Švietimo ir mokslo ministerijos kolegijos 2006 m. lapkričio 23 d. nutarimas Nr. 1.9-13 M1-7 „Dėl bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, įgyvendinimo, vertinimo ir atnaujinimo strategijos 2006–2012 metams patvirtinimo“.
3. Švietimo ir mokslo ministro 2006 m. vasario 13 d. įsakymas Nr. ISAK-258 „Dėl Gabių vaikų ir jaunimo ugdymo programos patvirtinimo“ (Žin., 2006 02 22, Nr. 22-719).
4. Švietimo ir mokslo ministro 2006 m. lapkričio 24 d. įsakymas Nr. ISAK-2224 „Dėl Mokinių mokymosi krūvių mažinimo priemonių 2006–2008 metų plano patvirtinimo“.
5. Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. ISAK-2692 „Dėl Valstybės švietimo stebėsenos rodiklių patvirtinimo“ (Žin., 2006 01 10, Nr. 3-80).
6. Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. lapkričio 10 d. įsakymas Nr. ISAK-2240 „Dėl Valstybės švietimo stebėsenos tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2005 12 01, Nr. 141-5082).
7. Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 14 d. įsakymas Nr. ISAK-2571 „Dėl Vaikų sugrąžinimo į mokyklą gairių patvirtinimo“.
8. Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 12 d. įsakymas Nr. ISAK-2549 „Dėl Jaunimo mokyklų koncepcijos“ (Žin., 2006 01 19, Nr. 7-263).
9. Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 20 d. įsakymas Nr. ISAK-661 „Dėl Išsilavinimo prilyginimo“ (Žin., 2005 04 26, Nr. 53-1806).
10. Švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. balandžio 29 d. įsakymas Nr. ISAK-739/A1-116 „Dėl Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų teikimo reikalavimų aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2005 05 12, Nr. 60-2132).
11. Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gegužės 10 d. įsakymas Nr. ISAK-814 „Dėl Lietuvos lenkų tautinės mažumos švietimo raidos strategijos patvirtinimo“ (Žin., 2005 05 19, Nr. 63-2252).
12. Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 13 d. įsakymas Nr. ISAK-2551 „Dėl Gabių vaikų programų remimo kriterijų aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2005-12-17, Nr. 147-5375).
13. Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. ISAK-2667 „Dėl Gabių vaikų ir jaunuolių ugdymo strategijos patvirtinimo“.
14. Švietimo ir mokslo ministro 2004 m. birželio 4 d. įsakymas Nr. ISAK-842 „Dėl Švietimo pagalbos ikimokyklinio amžiaus vaiką namuose auginančiai šeimai teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004 06 15, Nr. 94-3451).
15. Švietimo ir mokslo ministro 2004 m. gruodžio 7 d. įsakymas Nr. ISAK-1953 „Dėl Specialiųjų poreikių mokinių vežiojimo 2005–2008 metų programos „Geltonasis autobusas“ patvirtinimo“ (Žin., 2004 12 12, Nr. 179-6627).

16. Švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. kovo 26 d. įsakymas „Dėl Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos ir jos įgyvendinimo veiksmų plano tvirtinimo“ (Žin., 2004 04 17, Nr. 56-1957).
17. Švietimo ir mokslo ministro 2004 m. birželio 2 d. įsakymas Nr. ISAK-835 „Dėl Ekonominio raštingumo ir verslumo ugdymo strategijos patvirtinimo“ (Žin., 2004 06 19, Nr. 96-3555).
18. Švietimo ir mokslo ministro 2004 m. gruodžio 2 d. įsakymas Nr. ISAK-1911 „Dėl Studijų programų akreditavimo tvarkos aprašo“ (Žin., 2004 12 07, Nr. 175-6515).
19. Švietimo ir mokslo ministro 2004 m. sausio 4 d. įsakymas Nr. ISAK-2 „Dėl Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašo patvirtinimo“.
20. Švietimo ir mokslo ministro 2004 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. ISAK-2095 „Dėl Aprūpinimo specialiosiomis mokymo priemonėmis modelio patvirtinimo“.
21. Švietimo ir mokslo ministro 2003 m. gruodžio 23 d. įsakymas Nr. 1871 „Dėl Pagrindinio profesinio mokymo lėšų skaičiavimo metodikos patvirtinimo“ (Žin., 2004 01 09, Nr. 5-102).
22. Švietimo ir mokslo ministro 2003 m. gruodžio 16 d. įsakymas Nr. 1811 „Dėl Pedagoginės ir psichologinės pagalbos teikimo modelio įgyvendinimo 2003–2005 metais priemonių plano“ (Žin., 2004, Nr. 13-390).
23. Švietimo ir mokslo ministro 2003 m. gruodžio 16 d. įsakymas Nr. ISAK-1809 „Dėl Švietimo pagalbos nelankančiam ugdymo įstaigos 5–6 metų vaikui teikimo tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 2004 01 15, Nr. 8-211).
24. Švietimo ir mokslo ministro 2003 m. gegužės 6 d. įsakymas Nr. ISAK-793 „Dėl Integruoto dalyko ir užsienio kalbos mokymo projekto patvirtinimo“.
25. Švietimo ir mokslo ministro 2002 m. vasario 28 d. įsakymas Nr. ISAK-302 „Dėl Bendrojo lavinimo vidaus audito metodikos patvirtinimo“ (Žin., 2002 10 11, Nr. 98-4348).

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. balandžio 5 d. nutarimas Nr. 335 „Dėl Lietuvos aukštojo mokslo sistemos plėtros 2006–2010 metų plano patvirtinimo“ (Žin., 2006 04 08, Nr. 39-1394).
2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. spalio 19 d. nutarimas Nr. 1110 „Dėl Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2006–2008 metų programos patvirtinimo“ (Žin., 2005 10 22, Nr. 126-4497).
3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 30 d. nutarimas Nr. 1231 „Dėl naujos mokytojų darbo apmokėjimo sistemos įgyvendinimo programos patvirtinimo“.
4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. sausio 6 d. nutarimas Nr. 5 „Dėl Sveikatos priežiūros mokyklose finansavimo tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 2004 01 09, Nr. 5-96).
5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 21 d. nutarimas Nr. 2073 „Dėl valstybės paskolų aukštųjų mokyklų studentams suteikimo, administravimo ir grąžinimo tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 2003 11 21, Nr. 109-4876); nauja redakcija Lietuvos

- Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugsėjo 25 d. nutarimas Nr. 942 (Žin., 2006 09 28, Nr. 104-3977).
6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 27 d. nutarimas Nr. 785 „Dėl bendrojo lavinimo mokyklų finansavimo reformos priemonių įgyvendinimo“ (Žin., 2001 07 04, Nr. 57-2040).
 7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. balandžio 24 d. nutarimas Nr. 471 „Dėl Socialinių pedagogų etatų steigimo švietimo įstaigose 2001–2005 metų programos patvirtinimo“ (Žin., 2004 04 27, Nr. 36-1220).
 8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. rugpjūčio 4 d. nutarimas Nr. 889 „Dėl Mokyklinio amžiaus vaikų iki 16 metų apskaitos tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 1997 08 13, Nr. 75-1946).

Lietuvos Respublikos Seimo priimti įstatymai ir nutarimai

1. Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. liepos 18 d. nutarimas Nr. X-767 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ (Žin., 2006 07 22, Nr. 80-3143).
2. Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. kovo 13 d. įstatymas Nr. I-1489 „Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas“ (Žin., 1991, Nr. 23-593).
3. Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. liepos 2 d. įstatymas Nr. IX-1007 „Gyventojų pajamų mokesčio įstatymas“ (Žin., 2002 07 19, Nr. 73-3085).
4. Lietuvos Respublikos Seimo 2000 m. kovo 21 d. įstatymas Nr. VIII-1586 „Lietuvos Respublikos aukštojo mokslo įstatymas“ (Žin., 2000, Nr. 27-715).

Kiti teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. rugsėjo 25 d. įsakymas Nr. 305 „Dėl iki 2 procentų pajamų mokesčio sumos pervedimo Lietuvos vienietams, pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą turintiems teisę gauti paramą, tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 95-4151).

Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimas 2003–2007

Medžiaga diskusijoms

2007-04-24. Tiražas 1500 egz.

Išleido Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, Geležinio Vilko g. 12, LT-01112 Vilnius
Spausdino AB „Aušra“, Vytauto pr. 23, LT-44352 Kaunas